کیف انعم و صاحب القرن قدالتقمه و حنی جبهته ینظرمتی یومر فینفخ　۷ : ۲۵۹
لااحدٌ اصبر علی اذیً یسمعه من الله ان یشرک و یدعون له الصاحبة والولد...　۱ : ۲۱۷
لااُحصی ثناءً علیک (انت کما اثنیت علی نفسک)　۳ : ۱۳۸، ۵۴۳، ۴/۸۰۸ : ۵/۳۹۷ : ۶/۵۸۳ : ۲۲۰
لا احلّها لمغتسل و هی لشارب حلّ و بلّ　۶ : ۳۰۵
لاادری ابفتح خیبر اسرّام بقدوم جعفر　۳ : ۲۰۱
لاادری اکان ذوالقرنین نبیاً ام لا　۵ : ۷۳۵
لااعطیکم وادعُ اهل الصفة تطوی بطونهم من الجوع　۱ : ۷۴۶
لااله الاّالله وحده، الحمدلله وحده، صدق وعده و نصر جنده و حزم الاحزاب وحده (در فتح مکه)　۱۰ : ۶۵۰
لاایمان لمن لاامانة له ولادین لمن لاعهدله　۱ : ۳/۷۷۳ : ۵
لاایمان لمن لاحیاءَله　۱ : ۱۱۹
لابدّللناس من وزعة　۷ : ۱۹۱
لاتتّخذواالضّیعةُ فترَ غبوا فی الدّنیا　۲ : ۶۶۲
لاتجتمع امّتی علی ضلاله (اوعلی خطأ)　۲ : ۶۸۸
لاتجتمع هذه الامّة علی الضّلالة ابداً و یدالله علی الجماعة، فاتبعُوا السّوادَ...　۲ : ۲۳۱
لاتحاسدوا ولاتباغضواولاتدابروا ولاتقاطعوا و کونوا عبادالله اخوانا　۱ : ۵۹۰
لاتحلّ الصدقة لغنّی الالغاز فی سبیل الله اولعامل علیها اولغارم　۴ : ۱۵۹
لاتحلفوا بآبائکم ولابالانداد (ولا تحلفواالاّ بالله ولاتحلفوا بالله الاّ و انتم صادقون)　۱ : ۳/۶۰۳ : ۲۱۴
لاتخالط الصدقةُ مالاً الاّ اهلکته　۲ : ۳۶۴
لاتذهب هذه الاُمّة حتی یلعن آخرها اوّلها　۱۰ : ۴۹
لاترفع عصاک عن اهلک　۱ : ۲۱۱
لاتزال جهنم یلقی فیها و تقول هل من مزید، حتی یضع رب العالمین فیها قدمه...　۹ : ۲۹۱
لاتزال من امّتی امّة قائمة بأمرالله لایضرّهم من خذلهم...　۳ : ۸۰۱
لاتزال طائفة من امّتی علی الحق ظاهرین، لایضرّهم من خالفهم حتی یاتی امرالله　۳ : ۱۵۴
لاتسألوا اهل الکتاب عن شیء فانهم ان یهدوکم و قدضلّوا　۷ : ۳۹۶
لاتَسُبّوا اصحابی فانّ اصحابی اسلموا من خوف الله و اسلم الناس من خوف السیّوف　۲ : ۱۸۲
لاتسبّوا اصحابی فوالذی نفسی بیده لوانّ احدکم انفق مثل اُحُد ذهباً مابلغ...　۱ : ۴/۳۹۶ : ۲۰۵
لاتسبّوا اللیل والنهار ولاالشمس والقمر ولاالرّیاح فانّها رحمةٌ لقوم و عذاب لآخرین　۵ : ۲۵۹
لاتسبّوا تبّعاً فانه قدکان اسلم　۹ : ۱۰۷
لاتستضیئو ابنارا هل الشرک، ولاتنقشوا فی خواتیمکم عربیاً　۲ : ۲۵۶
لاتستضیئوابنارالمشرکین　۲ : ۳۲۵
لاتصاحب الاّ مؤمناً ولایأکل طعامک الاّتقی　۷ : ۲۸
لاتصدقوا اهل الکتاب ولاتکذبوهم...　۷ : ۳۹۶
لاتضربوا کتاب الله بعضه ببعض...　۲ : ۶۷۳
لاتُطرُونی کما اَطْرَاَتِ النّصارَی ابن مریم فانّما انا عبدفقولوا: عبدالله و رسوله　۲ : ۱۴۸-۱۴۹
لاتفضّلونی علی اخی یونس بن متّی...　۳ : ۴/۶۰۸ : ۵/۲۷۹ : ۶/۶۷۲ : ۲۹۸

والّذی نفسی بیده انّ فیها لاودیة من کبریت لو ارسل فیها الجبال الرّواسی لماعت ۵: ۱۵۹
والّذی نفسی بیده انّهم اذا خرجوا من قبورهم استقبلوا بنوقٍ بیضٍ لها اجنحة علیها... ۵: ۵۹۹
والّذی نفسی بیده لا یسمع بی رجلٌ مِن هذه الأُمّة ولا یهودیّ ولا نصرانی ثمّ لم... ۲: ۱۹۰
والّذی نفسی بیده لا یؤمن عبدٌ حتّی اکون احبَّ الیه مِن نفسه و أبویه و أهله و... ۲: ۵۷۲
والّذی نفسی بیده لَاَسیرنّ فی آثارهم ولو بنفسی ۲: ۶۷۱
والّذی نفسی بیده لو ابتدرتموها حتی لا یبقی معی احد، لاشتعل الوادی علیکم ناراً ۱۰: ۱۰۵
والّذی نفسی بیده لو انّ رجلاً موقناً قراء علی جبل لزال.. ۱۰: ۶۸۴
والّذی نفسی بیده لو تلاعنو المُسِخُوا قِرَدَةً و خنازیر، وَلا ضطرم علیهم الوادی ناراً... ۲: ۱۴۷
والّذی نفسی بیده لوددت انی اقتل فی سبیل الله ثم احیی، ثم اقتل ثم احیی ثم اقتل ۱: ۵۷۷
والّذی نفسی بیده لیخرجنّ ناس من امتّی من قبورهم فی صورة القردة والخنازیر.. ۳: ۱۶۶
والّذی نفسی بیده ما انزل الله فی التوریة ولا فی الانجیل ولا فی الزبور ولا فی القرآن مثلها (سورة الفاتحة) ۱: ۲۳
والّذی نفسی بیده ما من خدش عود ولا عثرة قدم ولا اختلاج عرق الا بذنب وما یعفوالله... ۹: ۲۹
والّذی نفسی بیده ما منکم احد یسلّم علیّ اذامتّ الاجآء نی جبرئیل فقال یا محمد هذا...۸: ۸۶
والشّر لیس الیک ۶: ۱۱۰
والله لا یخرج من النّار من دخلها حتّی یکونوا فیها احقاباً والحقب بضع و ثمانون سنة... ۱۰: ۳۵۵
والله انّی لا علم انّک احبُّ البلاد الی الله و احبُّ الارض الی الله ولولا انّ المشرکین... ۲: ۲۱۱/۵: ۶۱۰
والله لاعطینّ الرایة غداً رجلاً یحبه الله و رسوله (= علی علیه السلام) ۹: ۲۱۴
والله لولا الله ما اهتدینا ولا تَصَدَّقنا ولا صَلّینا ۲: ۵
والنساء المطلقات یتربَصن، بتعریض انفسهن للنکاح ثلثة اطهار (حدیث؟) ۱: ۶۰۹
و امّا انت یا انیس، فاغدُ علی امرأةِ هذا فانِ اعترفتْ فارْجمها ۲: ۴۴۷
و انا اقسم ان لا اطلقهم ولا اعذرهم حتی اومر باطلاقهم رغبوا عنی و تخلفوا عن... ۴: ۲۰۷
و انا ان شاءالله بکم لاحقون (به هنگام ورود در گورستان می‌فرمود) ۹: ۲۳۰
و انّ اُمّتی من یعظّمه الله للنّار حتی یکونَ بعض زوایاها ۱: ۱۰۶-۱۰۷
و انّ اُمّتی یأتونَ یومَ القیامة و هم یقولون بسم الله الرّحمن الرحیم... ۲: ۴۰۴
و ان کان صائماً فلیصلّ ۴: ۲۰۸
و انّ من ابرّ البرّ صلةُ الرجل اهل وُدّابیه بعد أن یُوَلّی ۲: ۲۰۲
و انّه (دجال) اعوَرُ الله رَبّکُم لیسَ بِاعور ۲: ۱۴۲
وَجَعَل ترابها لنا طهوراً ۲: ۵۲۲
و جعلت لی الارض طهوراً و مسجداً ۴: ۳۲۹
و جعلنی مبارکاً اینما کنت ۶: ۳۷
وددت ان «تبارک الّذی بیده الملک» فی قلب کلّ مؤمن ۱۰: ۱۷۰
و فی کلّ دورالانصار خیر ۴: ۸۳
و فی یوم عاشوراء تاب الله عزّوجلّ علی آدم، و علی اهل مدینة یونس... ۱: ۱۵۶
وقفت علی باب الجنّة فاذا اکثر من یدخلها الفقراء و اذا اصحاب... ۱۰: ۲۵۲
و کّل الله بالرّحمِ ملکاً فیقول: ایّ ربّ نطفة، ای ربّ علقة، ای ربّ مضغة؟... ۱۰: ۱۲۶

سخنان حضرت رسول

(فارسی)

بخش دوّم

قسمت دوم

اخبار

مکالمات و رفتار حضرت رسول (ص)

مدخل

در این قسمت مکالمات حضرت رسول (ص) با افراد مختلف، و اعمال و رفتار آن حضرت بنابر روایات صحابه و تابعین و غیرهم فهرست شده است و اصطلاح حدیث و خبر در قسمت پیشین و این قسمت برای سهولت تقسیم اختیار شده است وگرنه موضوعیّت اساسی ندارد.

این قسمت هم بنا به ترتیب الفبائی آغاز خبر مرتب گردیده و در برابر هر خبری شماره‌هائی هست که همچون قسمت حدیث بکار برده می‌شود. (رجوع کنید به قسمت حدیث)

البته باید توجّه داشت که ترتیب الفبائی در این‌گونه موارد چندان راهگشا نیست ولی جز این هم چاره‌ای نیست که در فهرستها همین ترتیب را در نظر بگیریم، بنابراین اگر خبری با سخن حضرت رسول (ص) یا با سخن طرف مقابل آن حضرت آغاز شود ترتیب الفبائی ترتیبی منطقی است و در غیر این صورت این ترتیب چندان علمی نیست امّا از آن هم گزیری نیست.

این قسمت هم به دو بخش عربی و فارسی تقسیم می‌گردد.

مکالمات و رفتار پیامبر اسلام «ص»

(عربی)

قال ابوبکر الصدیق یا رسول الله کیف الصّلاح بعد هذه الآیة؟ فقال النبی (ص): «أیّة آیة»؟ فقال... ۲ : ۷۰۲

قال ابوذر (رض) فی‌سیاق الحدیث قلت کم‌الانبیاء؟ قال مأته الف و اربعة و عشرون الفاً. قلت کم‌الرسّل؟...
۱ : ۷۷۹

قال ابوذر (رض) قلتُ یا نبی‌الله فما کانت صحف ابراهیم؟ فذکر کلاماً ثم قال فیها علی العاقل ما کم یکن مغلوباً...
۱ : ۳۸۰

قال ابوذر (رض) یا رسول الله الرّجل یعمل لنفسه و یحبّه‌الناس. قال: تلک عاجل بشری المؤمن ۴ : ۳۱۱

قال (ص) اتدرون ما الغیبة؟ قالوا: الله و رسوله اعلم. قال: ذکرک اخاک بمایکره. قیل: افرأیت... ۹ : ۲۶۱

قال (عبدالله‌بن ابی اوفی الاسلمی) اتیت رسول‌الله (ص) بصدقة ابلی فاخذها منّی فقال: اللّهم صل علی آل ابی-
اوفی... ۴ : ۱۹۶

قال (ص) اذا تکلّم الله بالوحی سمع اهل السموات لصوت صلصلة کصلصلة الجرس علی الصفوان... ۹ : ۴۱۰

قال (ابن‌عباس): الا احدثکم بما سمعت من رسول‌الله (ص) یقول فی‌الشمس والقمر و بدر حلقهما و مصیر امرهما؟...
۱۰ : ۳۵۲

قال العباس بن عبدالمطلب: یا رسول‌الله هل نفعت عنک اباطالب بشیء فانه کان یحوطکُ ویصونک...
۸ : ۴۸۰

قال الکلبی: سلطانه النصیر عتّاب‌بن اسید استعمله رسول‌الله (ص) علی‌اهل مکة، وقال انطلق فقد استعملتک...
۵ : ۶۱۰-۶۱۱

قال النبی (ص) لابی‌بکر ماظنّک باثنین الله ثالثهما؟ والّذی یبین انهم ارادوا بالثلاثة الالهة قوله... ۳ : ۱۹۴

قال النبی (ص) لاصحابه: «اتدرون مااکثر مایدخل النّاس النّار؟ قالواالله و رسوله اعلم. قال «فانّ اکثر...
۱۰ : ۱۸۹

قال النبی (ص) لاعرابی سأله عن الساعة قال: اذا اضیعت الامارة فانتظر الساعة قال: کیف اضاعتها... ۹ : ۱۸۴

قال النبی (ص) لرجلٍ اتدری ما تمام النعمة؟ قال و ماتمام النعمة؟ قال: «النجاة من النار و دخول الجنة» ۱ : ۴۱۰

قال النبی (ص) وهو بالمدینة قتل الاسود البارحة رجل مبارک. قیل: و من هو؟ قال: فیروز ۳ : ۱۴۵

قال (لمعبدالرحمن‌بن ابی صعصعه) بوسعید (الخدری) یا بنیّ اذا کنت فی‌البوادی فارفع صوتک بالاذان فانی سمعت
رسول... ۱۰ : ۵۷۸

قال (عمربن الخطاب) بینما نحن قعود مع رسول‌الله (ص) علی جبل من جبال تهامه، اقبل شیخ بیده عصا...
۴ : ۳۱۹

قالت ام هانی، واسمها فاخته بنت ابی‌طالب: خطبنی رسول‌الله (ص) واعتذرت الیه فعذرنی... ۸ : ۶۷

قال (ابوهریرة): تذاکرنا «لیلة القدر»، فقال رسول‌الله (ص): «کم مضی من‌الشهر؟» فقال: ثنتان و...
۱۰ : ۵۶۰

قالت (عایشة) خرجت یوم‌الاحزاب استروح الاخبار فاذا انابرجل یقول لبّث رویدا... ۸ : ۳۸

قالت (عایشة) سابقت رسول‌الله (ص) فسبقتهُ فلمّا حملتُ من اللّحم سابقنی فسبقنی، فقال یا عایشة... ۵ : ۲۳

قالت عایشة یا رسول‌الله ان‌الاعراب تحمل الینا اللحوم و نحن لاندری انهم یذبحون علی‌اسم الله فی‌الذّبح...
۳ : ۴۷۵

قالت عایشة یا رسول‌الله هل تذکر اهالیک (او تذکرون اهالیکم) یوم‌القیامة؟ فقال: «الافی ثلاثة مواضع،
فلا عندالصراط...» ۱ : ۱۷۴ / ۱۰ : ۳۸۷

قال رسول الله (ص) «یبعث الناس حفاةً عراةً عزلا قدالجمهم العرق و بلغ شحوم الاذان» فقلت (سودة)...
۱۰: ۳۸۷

قال رسول الله (ص) یحشرالناس عراةً حفاةً. قالت امّسلمة: یا رسول الله کیف بالنّساء؟ قال... ۱۰: ۳۹۶

قال رسول الله (ص) یوماً وهی (عایشة) عنده: «یبعثون یوم القیامة عراة حفاتا عزلاء... ۱: ۱۷۴

قال (ابوالدرداء) سألت رسول الله (ص) عن قول الله تعالی: لهم البشری فی الحیوة الدنیا وفی الاخرة... ۴: ۳۱۰

قال سعد بن ابی وقّاص لرسول الله (ص): «ادع الله ان یستجیب دعائی» فقال «یا سعدُ اطبْ...» ۱: ۴۵۶

قال (جابر) سمعت النبی (ص) یقول لعلیّ (ع): الناس من شجرشتّی وانا وانت من شجرة واحدة... ۵: ۱۶۱

قال (ابوموسی الاشعری) صعد نامع رسول الله (ص) ثنیّةً فرفعنا اصواتنابالتکبیر فقال انکم لاتدعون اصمّ ۵: ۶۳۴

قال عبدالله بن رواحه یا رسول الله اشترط لربّک و لنفسک ماشئت. فقال اشترط لربی ان... ۴: ۲۱۹

قال عبدالله بن سلام لرسول الله (ص) لأری فی القرآن اسماً کنّا نقرأه فی التوریة قال و ما هو؟... ۱: ۲۹

قال (عبدالله بن عمر) عُرضتُ علیه عام الخندق، وانا ابن خمس عشرة سنة فرآنی بلغتُ و أجازنی...
۲: ۴۲۱-۴۲۲

قال عمرانّی صلّیتُ خلف رسول الله (ص) و کان فینا رجلٌ جنبٌ، فأمره النبیّ (ص) أن یتیمَّمَ و... ۲: ۵۲۲-۵۲۳

قال عمر دخلتُ علی رسول الله (ص) فاذا هو مضطجعٌ علی زمال حصیر لیس بینه و بینه فراش... ۲: ۳۹۲

قال (ص) فی امرأة عند عایشة من بنی عامر و کانت عجوزاً انّ الجنة لاتدخلها العجز، فولّت تبکی... ۹: ۴۴۸

قال (ابن عباس) قدّم علی رسول الله (ص) اسقفٌ من الیمن فقال رسول الله (ص)... ۵: ۲۱۶

قال (ابوالدرداء) قرأ رسول الله (ص): «ان قرآن الفجر کان مشهودا» قال یشهده الله و ملائکة... ۵: ۵۹۷

قال (ابوذر) قلت یا رسول الله علّمنی عملا یقرّبنی من الجنّة، و یباعدنی من النار. قال: «اذا عملت سیّئة...» ۳: ۵۴۳

قال (ابوبکر) قلت یا رسول الله لقد اسرع الیک الشّیب. قال: شیّبتنی هود والواقعة والمرسلات و... ۱۰: ۳۵۰

قال (الزهری) کانوایستبقون علی عهد رسول الله (ص) علی الخیل والابل والرجال علی اقدامهم... ۵: ۲۳

قال (انس بن مالک) کنّا عند النبی (ص) فاخذ کفّاً من حصاً فسبّحن فی ید رسول الله (ص)... ۵: ۵۶۰

قال (المستوردبن شدّاد) کنت فی الرکب الذین وقفوا مع رسول الله (ص) علی السخلة المیّتة... ۹: ۶۶-۶۷

قال (ص) لزینب امرأة عبداللهبن مسعود: زوجک و ولدک احق من تصدقت علیهم ۱: ۵۷۵

قال (جابربن عبدالله): لمّا رجعت مهاجرة البحر قال رسول الله (ص): الا تحدّثونی با عجب مارأیتم... ۸: ۲۴۳

قال (عمر) لمّا نزلت فمنهم شقی و سعید، قلت یا رسول الله فعلام نعمل اذاً علی شیءٍ قد فرغ منه... ۴: ۴۴۷

قال له (ص) رجل: ان شاءالله وشئت فقال اجعلتنی‌لله نداً، قل ماشاءالله ثم شئت ۹: ۵۶

قال‌لی (جبیربن مطعم) رسول الله (ص): اتحبّ ان تکون اذا خرجت سفراً من امثل اصحابک... ۱۰: ۶۴۲

قال‌لی (عبدالله بن عمرو) رسول الله (ص): اقرأ القران فی کل شهر، قال قلتُ: انّی لاجد قوّةً... ۱۰: ۲۷۱

قال معدان بن طلحة: لقیت ثوبان مولی رسول الله (ص) فقلت اخبرنی بعمل یدخلنی الله به الجنّة... ۷: ۶۳

قالوا: یا رسول الله الخادم کاللؤلؤ فکیف المخدوم؟ قال: فضل المخدوم علی الخادم کفضل القمر لیلة البدر علی...
۹: ۳۳۷

قالوا: یا رسول الله ذهب اهل الدثور بالدرجات والنعیم المقیم، قال؛ و کیف ذلک؟ قالوا: صلّوا... ۹: ۲۹۵

قالوا (فی یا ایها الانسان انک کادحٌ) یا رسول الله فیم نکدح وقد جفّت الاقلام و مضت المقادیر؟... ۱۰: ۴۲۸

قالوا: یا رسول الله کیف نصلیّ علیک؟ فقال رسول الله: قولوا اللّهم صلّ علی محمدٍ و ازواجه و ذرّیته کما...
۸: ۸۵

قلتُ (ابوذر): یا رسول الله کم انزل الله من کتاب؟ قال: مائة و اربعة کتب منها علی آدم... ۱۰ : ۴۶۳

قلتُ (لقیط بن عامربن المنتفق) یا رسول الله کیف یجمعنا بعدما تمزّقنا الرّیاح والبلی و... ۶ : ۳۳۵

قلتُ (ابی رزین): یا رسول الله کیف یحیی الله الموتی و ما آیة ذلک فی خلقه؟ فقال: هل... ۸ : ۱۶۴

قلتُ (بهزبن حکیم): یا رسول الله من ابرّ؟ قال: امک قلت ثم من؟ قال ثم امک... ۷ : ۳۶۹

قلتُ (عایشة) یا رسول الله من اکرم الخلق علی الله؟ قال: یا عایشة اما تقرئین: ان الّذین آمنوا... ۸ : ۱۶۷

قلتُ (عایشه) یا رسول الله «والّذین یؤتون ما آتوا و قلوبهم وجلة» هوالّذی یزن... ۶ : ۴۵۱

قلتُ (عبدالله بن عمروبن العاص) یا نبی الله اکتب مااسمع منک من الحدیث. قال: «نعم فاکتب ... ۱۰ : ۵۵۱

قلنا یا رسول الله هذا السلام علیک قد علمنا فکیف الصّلوٰة؟ قال: «قولوا: اللّهم صلّ علی... ۸ : ۸۵

قلنا یوم الخندق یا رسول الله هل من شیء تقوله فقد بلغت القلوب الحناجر؟ قال: «نعم، قولوا... ۸ : ۲۳

قل یا عمرالله اعلیٰ واجلّ، لماقال: اعل هبل ولم یکن هبل قطّ عالیاً ۴ : ۴۲۳

قیل ربطت ام عماربین بعیرین ثم وجئی قبلها بالرمح مصطفی (ص) بوی برگذشت و اورا برآن صفت دید گفت:... ۱ : ۵۵۴

قیل لابی‌بکر اخبرنا عن نفسک هل رأیت شیئاً قط قبل الاسلام من دلائل نبوّة محمد (ص) فقال ابوبکر... ۹ : ۱۴۹

قیل رسول الله (ص): عرفنا النعم الظاهرة فماالباطنه؟ فقال (ص) هومالوراٰک النّاس علیه... ۷ : ۵۰۴

قیل لاسماء بنت ابی‌بکر: کیف کان اصحاب رسول الله یفعلون اذاقری علیهم القرآن؟ قالت... ۸ : ۴۰۴

قیل لرسول الله (ص): یوم کان مقداره خمسین الف سنة فما اطول هذاالیوم! فقال (ص):... ۱۰ : ۲۲۵-۲۲۶

قیل لعبدالله بن زیدبن عاصم: کیف کان رسول الله یتوضأ فدعابوضوء... ۳ : ۴۱

قیل یا رسول الله من اسعدالناس بشفاعتک یوم القیامة قال: اسعدالناس بشفاعتی... ۹ : ۱۹۰

کان آخر کلام رسول الله الصّلوٰة واتقوالله فیما ملکت ایمانکم... ۲ : ۵۰۲

کان ابوبکر یأکل مع النبّی (ص) فنزلت هذه الآیة «فمن یعمل مثقال ذرة خیراً یره...» فرفع ابوبکر یده... ۱۰ : ۵۷۹

کان اذانزل علی رسول الله (ص) الوحی یسمع عندوجهه کدویّ النحل فمکثناساعة... ۶ : ۴۱۵

کان السید (ص) کان (کذا) یعلف البعیر و یقمّ البیت و یخصف النعل و یرفع الثوب ... ۷ : ۱۷

کان النبی (ص) اذا بایع النّساء وضع قدحاً من الماء فکان یضع یده فیه ثمّ یأمرهنّ... ۱۰ : ۷۶

کان النبی (ص) اذا جاءهم المطر فسالت المیازیب قال: لامحل علیکم العام ای الجدب... ۹ : ۲۷۸

کان النبی (ص) اذا خطب امرأةً، لم یکن لغیره خطبتها، حتی یترکها رسول الله... ۸ : ۷۰

کان النبی (ص) اذا ذبح شاةً تتّبع بها صدائق خدیجة رضی الله عنها ۵ : ۵۵۱

کان النبی (ص) اذا رأی سهیلاً قال لعن الله سهیلاً... ۱ : ۲۹۶

کان النبی (ص) اذا رأی مخیلة تغیّر وجهه و تلون و دخل و خرج و اقبل و ادبر، فاذا امطرت... ۹ : ۱۶۱

کان النبی (ص) اذاقام من اللیل یتهجد قال: اللهم انت الحمدانت نورالسموات والارض و... ۹ : ۳۱۲

کان النبی (ص) حریصاً علی ایمان جمیع الناس... ۴ : ۳۴۱

کان النبی (ص) فی غزاة، فأشرفوا علی واد، فجعل الناس یکبرّون و یهلّلون و یرفعون اصواتهم فقال... ۳ : ۶۳۵

کان النبی (ص) لاینام حتی یقرأ تبارک و الم تنزیل ۷ : ۵۳۹

کان النبی (ص) من اشراط الساعة فانه قال: بعثت والساعة هاتین و اشار بالسبابة... ۹ : ۱۸۴

یا رسول الله انّه یعجبنی (عبدالرحمن بن ساعده) الخیلُ فهل فی الجنّة خیلٌ فقال له النبی (ص): ... ۱ : ۳۲۳
یا رسول الله اوصنی (معاذجبل). فقال (ص): اعبدِ الله ولا تشرک به‌شیئاً. قال: یا رسول الله... ۱ : ۲۵۰
یا رسول الله اوفتح هو (صلح الحدیبیة)؟ قال (ص): نعم والذی نفسی بیده‌انه لفتح ۹ : ۲۰۷
یا رسول الله ایّ الناس اکیس؟ قال (ص): اکثرهم للموت ذکراً واحسنهم له استعداداً... ۳ : ۴۸۱
یا رسول الله ایّ ذنب اعظم؟ قال (ص) ان تجعل لله انداداً وهو خلقک ۱ : ۱۰۳
یا رسول الله علیّ رقبةٌ مؤمنةٌ تجزی هذه عنّی. قال (ص): تشهدین ان لا اله الا الله و... ۱ : ۳۹۳
یا رسول الله قل لی (سفیان بن عبدالله الثقفی) امراً من الایمان لاسئل عند احداً بعدک... ۸ : ۵۲۴-۵۲۵
یا رسول الله لو علینا انزلت لبدأت بنفسی و اهل بیتی (ابوبکر) فقال رسول الله (ص) ذلک لفضل یقینک علی...
۲ : ۵۶۹
یا رسول الله ما حق الزوجة علی زوجها؟ قال (ص) ان لا یضرب وجهها ولا یقبحها و ان یطعمها... ۱ : ۶۲۱-۶۲۲
یا رسول الله ما هذه النعمة الظاهرة والباطنة؟ قال: «امّا الظاهرة فالاسلام و ما حسن من... ۷ : ۵۰۴
یا رسول الله من قرابتک هؤلآء الذین وجبت علینا مودتهم. قال (ص) علی (ع) و فاطمه (ع) وابنا هما (ع)...
۹ : ۲۳
یا رسول الله وَما السّواد الأعظم؟ قال (ص): «مَن کان علی ما أنا علیه و اصحابی، من لم یُمار فی دین الله...
۲ : ۵۵۶
یا رسول الله هل اتی علیک یومٌ کان اشدّ من یوم اُحد؟ فقال (ص) لقد لقیت من قومک... ۸ : ۸۸
یا زبیر انی رسول الله الیک خاصّة والی الناس عامّـة، اتدرون ماذا قال ربکم؟ قلنا: الله و رسوله اعلم... ۱ : ۷۳۱
... یا سلمان هم من اهل النار. قال سلمان فاظلمت علیّ الارض... ۱ : ۲۱۳
«یا علی! اتدری من اشقی الاولین».. قلت الله و رسوله اعلم. قال «عاقرالناقة» قال (ص): اتدری... ۳ : ۶۶۷
«یا علی! انت فی الجنّة وشیعتک فی الجنّة وسیجیء بعدی قوم یدعون ولایتک. لهم لقب یقال لهم الرافضة...
۹ : ۲۳۳
یا محمّد اتری یحیی الله هذا بعد ما رمّ؟ فقال (ص) نعم و یبعثک (اُبی بن خلف الجمحی) و یدخلک النّار ۸ : ۲۴۷
یا محمّد ارفض ذکر آلهتنا اللاّت والعزّی والمناة و قل انّ لها شفاعة... (سخن مشرکان با رسول خدا) ۸ : ۳
یا معشر الانصار الم آتکم و انتم ضلالٌ فهدا کم الله بی؟ قالوا بلی یا رسول الله. قال الم آتکم... ۲ : ۲۵
یا نبی الله کان الاثخان فی القتل احب الی من استبقاء الرجال. فقال رسول الله: لو نزل عذاب... ۴ : ۸۱
یأجوج امّة و مأجوج امّة کلّ امّةٍ اربع مائة الف امّةٍ لا یموت الرجل... ۵ : ۷۴۲
«یحشر الناس یوم القیامة حفاة عراة عزلا» قالت عایشة: یا رسول الله: النساء والرجال... ۸ : ۱۴۰
«یبسَ تدعی المعمّة» قیل یا رسول الله و ما المعمّة؟ قال: «یعمّ صاحبها خیر الدنیا و خیر الاخرة... ۸ : ۱۹۸
«یعیش قرناً» قول النبی (ص) لعبدالله بن بسر، فعاش مائة سنة ۳ : ۳۰۱
یقول الله تعالی و تقدس یوم القیامة یا آدم! فیقول لبیک وسَعدیک، والخیر فی یدیک. فیقول... ۲ : ۶۹۸
«یکشف عن ساق» قال: نور عظیم یخرّون له سجّداً ۱۰ : ۱۹۶
یکون فی امّتی من یقتل علی الغضب ویرتشی فی الحکم و یضیع الصلوة و یتبع الشهوات ولا تردّ له رایة... ۶ : ۵۹

مکالمات و رفتار پیامبر اسلام (ص)

(فارسی)

امّ‌سلمه گفت: یا رسول‌الله چونست که الله‌تعالی همه ذکر مردان می کند در هجرت، و ذکر زنان نمی کند... ۲: ۳۹۰

امیرالمؤمنین علی علیه السلام از مصطفی (ص) پرسید (در معنی صراط المستقیم)، فقال کتاب‌الله عَزوجلّ ۱: ۱۹

اهل کتاب به‌زبان عبری تورية می‌خواندند و تفسیر آن با مسلمانان می‌گفتند به‌زبان تازی. رسول (ص) گفت: لاتصدّقوهم... ۱: ۳۷۹

اهل مکّه از رسول خدا (ص) درخواستند تا ایشان را آیتی نماید، یعنی بر صدق نبوت خویش... ۹: ۳۸۶

این دوآیت از اوّل سورهٔ (حج) در غزات بنی المصطلق فرو آمد در میانهٔ شب، جمع یاران در روش بودند... ۶: ۳۳۰

با رسول خدا بودم (ابن‌عمر) در نخلستان مدینه و رسول صلوات‌الله علیه رطب بدست مبارک خویش... ۷: ۴۱۱

با رسول خدا (ص) در بعضی از سفرها بیرون شدیم (عایشة)، چون به‌ذات‌الجیش رسیدیم، عقد من گم شد... ۲: ۵۲۰

با رسول خدا (ص) نشسته بودیم (عبدالله مسعود) که رسول بر آسمان نگرست و تبسّم کرد... ۸: ۵۱۰

بلال مؤذن در سرّ به‌وی (ص) بگفت: هلاّ استخلفتَ علینا؟ قال: الله خلیفتی فیکم ۱: ۱۹۵

ابوبکرصدیق گفت: یا رسول‌الله عجّل الیک الشّیب. قال: شیّبتنی هود و اخواتها... ۴: ۳۵۰

ابوسعید خدری گفت: رسول (ص) را دیدم که دست برداشته بود و عثمان را دعا می کرد و می‌گفت... ۱: ۷۱۶

ابوطلحهٔ انصاری رابستانی بود برابر مسجد در آن نخلِ فراوان و آب روان. چون این آیت: (لن تنالوا البر... ۲: ۱۹۹-۲۰۰

به‌ایّام ربیع شتران اعراب به‌رسول خدا (ص) بر گذشتند، وقد عبست علیها ابعارها و ابوالها... ۵: ۳۴۰

... به‌بهشتی که فراخی آن چندانست که فراخی هفت آسمان و هفت زمین. مردی گفت: یا رسول‌الله اگر... ۲: ۲۷۶

پرسیدند از مصطفی (ص) که از کارها چه فاضلتر؟ گفت: نماز بوقت خویش بپای داشتن ۲: ۶۶۷

پرسیدند یا رسول‌الله من اکرم الناس و اشرفهم نسباً... گفت: یوسف صفی‌الله بن یعقوب اسرائیل الله... ۸: ۲۸۸

پیش رسول (ص) این آیت بر خواندند: «قل یا عبادی الّذین اسرفوا علیٰ انفسهم... ۶: ۱۹

ترسایان نجران، سید و عاقب و اسقف و اصحابِ ایشان آمدند بر مصطفی و گفتند:... ۲: ۱۴۵

ثابت بن قیس... در مجمع رسول (ص) آن مرد را گفته بود: پسر فلانه و درویش را سرزنش کرده، رسول فرمود: من الذاکر... ۹: ۲۶۳

ثمامة بن اثال از بنی حنیفه اسیر گرفتند یاران رسول (ص) و او را در ستون مسجد بستند. رسول خدا (ص)... ۹: ۱۷۸

جابربن عبدالله بر در سرای رسول خدای (ص) در می‌زد، رسول (ص) گفت: من فی الباب؟ جابر گفت: انا... ۵: ۳۴۷

جابربن عبدالله گفت روز احد پدرم کشته شد و من دلتنگ و رنجور نشسته بودم، مصطفی (ص) بمن برگذشت... ۲: ۳۴۵

جابربن عبدالله گفت روز حدیبیة هزار و چهارصد مرد بودیم، رسول خدا درما نگرست و گفت: انتم خیر اهل الارض ۱: ۷۷

کنید...　۵ : ۶۶۹

رسول (ص) یکی را گفت چگونه ای؟ جواب داد که بخیر. رسول دیگر باره پرسید گفت چگونه‌ای؟ گفت بخیر...
۸ : ۲۹

روز احزاب نماز دیگر از رسول خدا (ص) فائت شد از وقت، کافران را گفت: ملاالله قلوبهم و قبورهم...
۱ : ۶۴۶

روز بدر مصطفی (ص) گفت اهل قلیب را: «فهل وجدتم ما وعد ربکم حقاً»...　۳ : ۶۱۷
روز خیبر مردی از یاران رسول خدا فرمان یافت، رسول خدا (ص) بر او نماز نکرد. یاران همه...　۲ : ۳۳۴-۳۳۵
روز قیامت بنده‌ای را به‌دوزخ می‌برند، مصطفیٰ (ص) او را ببیند گوید: یارب امّتی امّتی...　۶ : ۱۸۷
روزگاری وحی از آسمان منقطع گشت... کافران مکه... گفتند: انّ محمّداً ودّعه ربّه وقلاه...　۱ : ۵۲۲-۵۲۳
روزی آن مطرود درگاه، ابلیس مهجور بر مصطفیٰ آشکار گشت، رسول (ص) گفت: یا ابلیس کم اعداؤک من امّتی؟
۴ : ۴۷۵-۴۷۶

روزی به‌مردی برگذشت که اندر نماز بود و به‌دست با موی بازی می کرد، رسول (ص) گفت: «لوتواضعت قلبه...
۱ : ۱۷۹

روزی رسول خدا (ص) به‌آسمان می‌نگرست و می‌خندید و گفت عجب می‌دارم حکم ربّانی و قضای الهی...
۸ : ۳۰

روزی رسول خدا (ص) نماز بامداد کرد و گفت هم‌اکنون مردی از در مسجد در آید که منظور حق است...
۴ : ۴۰۵

روزی مصطفی (ص) در شاهراه مدینه می‌رفت، یتیمی را دید که کودکان بروی جمع آمده بودند و او را...
۱ : ۵۹۴

روزی مصطفی (ص) در مدینه با یاران نشسته بود، یاران به کوهی نگریستند و گفتند: یا رسول‌الله!...　۲ : ۱۰۷
روزی (مصطفی «ص») نشسته بود با یاران سخن می‌رفت درمیان ایشان سه مرد از دور می‌آمدند...　۱ : ۱۲۷
زنی بَرِ مصطفی (ص) آمد و خود را بروی عرض کرد و می‌خواست که او را زن کند، گفت: یا رسول‌الله...
۲ : ۴۱۱

زنی پیش مصطفی (ص) درآمد گفت: یا رسول‌الله اِنّ امّی ماتت ولی تحجّ، اَفَاَحجُّ عنها؟ قال نعم...　۲ : ۲۱۸
زنی پیش مصطفی (ص) درآمد گفت: یا رسول‌الله مادر و پدرم فدای تو باد، یک بار خیری بگوی مراین زنان را
...　۲ : ۴۱۳

زیدبن ثابت سورهٔ والنجم بر مصطفی (ص) خواند و سجود نکرد. و رسول خدا او را نفرمود و اگر...　۶ : ۴۰۵
زیدبن حارثه آمد و اسپی آورد و گفت یا رسول‌الله (ص) هذا ممّا احبُّهُ. این اسپ دوست دارم...　۲ : ۱۹۹
«سخت می‌ترسم بر امّت خویش از شرک کهن» گفتند یا رسول‌الله شرک کهن کدام است؟ گفت: آنکه عمل کند...
۲ : ۵۴۷

سعدبن ابی‌وقّاص، مصطفی (ص) را گفت که از من یک دختر می‌ماند و مال فراوان، وصیّت کنم بمال خویش...
۲ : ۴۲۷

سیّدولد آدم... گوشهٔ دل خود چنان به‌عایشه کرد که از وی پرسیدند ایّ الناس احبّ الیک؟ فقال عایشه...
۶ : ۵۱۳

شب معراج مصطفی (ص) شخصی را دید بر صورت عروسی آراسته گفت: ای جبرئیل این شخص کیست؟ گفت:

مردی گفت: یا رسول‌الله انی اصبت من اللحم فانتشرت، و اخذ تنی شهوة فحرمت اللحم... ۳: ۲۱۰
مردی گفت: یا رسول‌الله عندی دینارٌ. یک دینار دارم چه کنم؟ گفت انفقه علی نفسک. بر خود بکاربر... ۵: ۴۴۰
مردی و زنی از اهل خیبر از اشرافِ ایشان زنا کردند، و به‌حکم کتاب تورات مستوجب رجم شدند... ۲: ۶۳
مسح سرسه بار کشید (رسول خدا)... و گفت: «هذا وضوئی، و وضوء الانبیاء قبلی، و وضوء خلیلی ابراهیم (ع) ۳: ۳۹
مسیلمهٔ کذاب دومرد را از یاران رسول خدا (ص) بگرفت، با یکی گفت که گواهی می‌دهی که من رسول خداام؟... ۲: ۷۷
مصطفیٰ (ص) آن روز که این آیت (قل لِلّذین کَفَروا...) آمد کافران را گفت: انَّ الله غالبکم و حاشرِکم الی جهنم ۲۰: ۲۹
مصطفیٰ (ص) آنگاه که از خیبر باز گشته بود فرمود تا مال غنیمت با هم آوردند قسمت را و گفت:... ۴: ۵۱
مصطفی (ص) آن مرد اعرابی را گفت که از اسلام می‌پرسید: «و خمس صلواتٍ فی‌الیوم واللیلة» فقال... ۱: ۶۴۳
مصطفی (ص) از قیام شب و صیام روزکاری و مجاهده‌ای عظیم برخود نهاد، کان یصلّی باللیل... ۴: ۴۶۲
مصطفی (ص) اسیری را به‌سوده بنت زمعه سپرد، آن اسیر هم شب می‌نالید سوده را دل بسوخت... ۵: ۵۲۱
مصطفی (ص) با اعرابئی مبایعت کرد در اسبی، و اعرابی اقالت خواست، رسول ویرا اقالت کرد... ۱: ۶۸۴
مصطفی (ص) بامداد آن روز که شبانگاه به‌معراج بود از بدایت سفر خود بر زمین تا به بیت‌المقدس... ۹: ۳۷۶-۳۷۷
مصطفی (ص) با یاران نشسته بود گفت: «یطّلع علیکم الآن رجلٌ من اهل الجنة» هم اکنون مردی از اهل بهشت درآید... ۱: ۲۷۴
مصطفیٰ (ص) بوهریره را دید که از درد شکم می‌نالید و بروی درافتاده بود گفت: یا اباهریره قم فصلّ... ۱: ۱۷۰
مصطفیٰ (ص) به‌عیادت بیماری شد، و آن بیمار را چون بچهٔ مرغ بی‌بال دید فقال رسول‌الله (ص): هل کنت... ۱: ۵۴۳
مصطفیٰ (ص) پیش از نزول این آیت (الذین هم فی‌صلاتهم خاشعون) به‌راست و چپ نگاه کردی... ۶: ۴۱۶
مصطفی (ص) جائی بگذشت مردی را دید به‌آفتاب ایستاده، پرسید که این را چه حالت است؟ گفتند نذر کرده... ۱: ۷۳۳
مصطفی (ص) جبرئیل را بپرسید که: «گویندهٔ این کلمات (سبحان ربی الاعلی) را در نماز یا در غیر نماز ثواب چیست؟... ۱۰: ۴۵۹
مصطفیٰ (ص) چون آمرزش خواستی این هردو نام، هم تواب و هم غفور فراهم گرفتی... ۲: ۱۹۵
مصطفی (ص) چون سفر کردی میان زنان قرعه زدی، آن کس که قرعه بروی برآمدی با خود به‌سفر بردی... ۲: ۱۱۸
مصطفیٰ (ص) حصین خزاعی را گفت: کم تعبد الیوم الهاً؟ فقال سبعةً، واحداً فی السّماء و ستّة فی الارض... ۵: ۱۸۱
مصطفی (ص) در آخر عهد که می‌رفت، یکی از یاران گفت: یا رسول‌الله چه باشد که اگر خلیفتی گماری...

یا رسول‌الله (ص) سورة الحج فضیلتی دارد که در وی دوسجده است، رسول خدای گفت: نعم و من لم یسجد هما فلایقرأها ۶ : ۴۰۴

یا رسول‌الله (ص) عرب آن روز (ظهور دجال) کجا باشند؟ رسول (ص) گفت عرب آن روز اندک باشند...
۲ : ۱۴۳

«یک درم بیشی دارد بر صدهزار درم» سبق درهم مائة الف درهم گفتند یا رسول‌الله این چگونه باشد؟ گفت...
۱ : ۷۴۶

یکی از اجلاء عرب بنزدیک مصطفی (ص) درآمد و سؤال کرد که ما را در بهشت چه نهاده‌اند و درجات ما تا کجاست؟... ۸ : ۴۷۰

یکی از صحابه روزی با آن مهترعالم گفت:... چرا رخسارهٔ ما در استماع قرآن سرخ می‌گردد و آنِ منافقان سیاه؟...
۸ : ۴۱۴

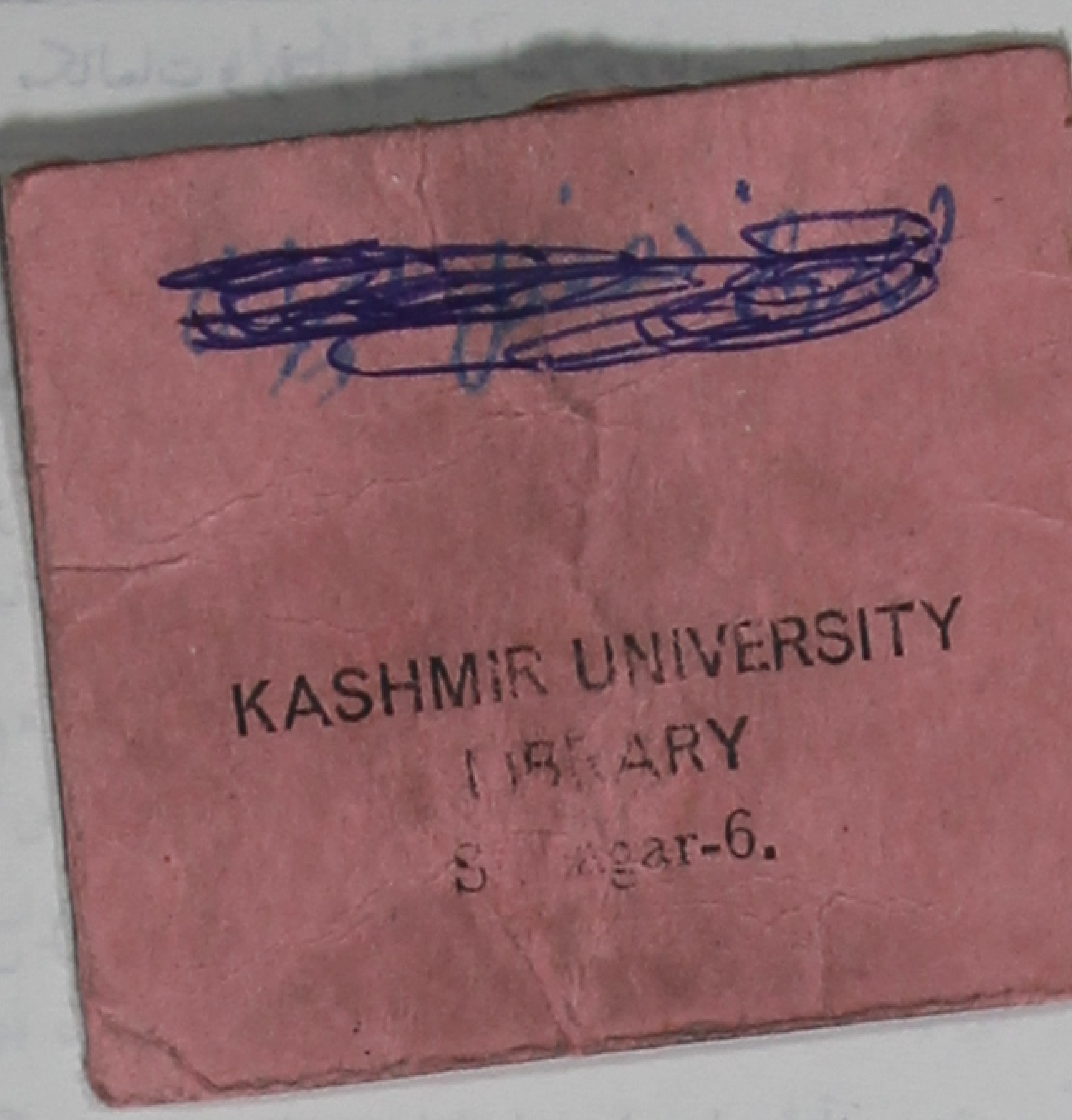
یکی از مصطفیٰ (ص) پرسید که برّ با که کنم؟ گفت: با مادر خویش. گفت پس با که؟ گفت با پدرخویش، گفت ... ۵ : ۴۳۹-۴۴۰

یکی پیش رسول خدا (ص) شد و از درویشی و بی کامی بنالید، رسول او را بر نکاح داشت، یعنی که... ۱ : ۴۳۵

یکی را حاضر کردند که می‌خورده بود، رسول خدا (ص) گفت: بزنید او را، کس بود که طپانچه می‌زد...
۱ : ۵۸۷

یکی را سنگسار می کردند در عهد رسول (ص) چون سنگ به‌وی رسید بگریخت. از پس وی برفتند و او را...
۲ : ۴۴۸

یکی کشته شد، مردمان گفتند: نوشش‌باد بهشت جاودان! رسول (ص) گفت: «کلاّ» یعنی چنین مگوئید...
۲ : ۳۳۵

KASHMIR UNIVERSITY

بخش دوّم

قسمت سوم

دعاهای حضرت رسول (ص)

مدخل

در این قسمت دعاهای حضرت رسول (ص) به درگاه خداوند بزرگ که در کتاب کشف‌الاسرار آمده است به ترتیب حروف الفبا مرتب شده و در دو بخش فارسی و عربی آمده است و شماره‌هائی که مقابل هر دعائی آمده است نشان دهندهٔ مجلد و صفحهٔ کشف‌الاسرار است.

دعاهای حضرت رسول (ص)

(عربی)

اللّهمّ لک الحمد، انت نورالسموات والارض، ولک الحمدانت قیّام السموات والارض　۱ : ۶۹۱

اللّهمّ لک الحمد، انت نورالسموات والارض و من فیهنّ ولک الحمدانت ضیاءالسّموات والارض و من فیهن　۶ : ۵۳۲

اللّهمّ لولاانت ما اهتدینا ولا تصدقنا ولا صلّینا فانزل سکینةً علینا و ثبت الاقدام ان لاقینا　۱ : ۷۳۵

اللّهمّ من احبّنی فارزقه العفاف والکفاف و من ابغضنی فارزقه مالاً و ولداً　۷ : ۳۴۶

اللّهمّ منزل الکتاب، سریع الحساب، اهزم الاحزاب (دعای حضرت در جنگ خندق)　۸ : ۲۱

اللّهمّ نجّ المستضعفین بمکة　۷ : ۳۷۱

اللّهمّ وفّقنی لما یرضیک عنّی و یحسن فی‌الناس ذکری　۵ : ۸۲

انا عبده لااله الاّ هووحده، صدق وعده و نصر عبده و اعزّ جنده و هزم الاحزاب وحده　۱۰ : ۶۴۹

انت الاوّل فلیس قبلک شیءٌ وانت الآخر فلیس بعدک شیءٌ...　۲ : ۷۸۰

انت الحیّ الّذی لاتموت والجن والانس یموتون　۱ : ۶۹۱

انت کما اثنیت علی نفسک　۴ : ۲۹۲

ای حیّ ای قیوّم　۱ : ۶۹۱

ای ربّ انّی اخاف ان یثلغوارأسی　۳ : ۵۴۹

جلّ وجهک لااحصی ثناءً علیک (حضرت در حین سجده می‌فرمود)　۱ : ۷۴۳

ربّ اعنّی ولاتعن علیّ وانصرنی ولا تنصرعلیّ وامکرلی ولا تمکر علیّ　۵ : ۲۱۶

ربّنا لاتکلنا الی‌انفسنا طرفة عین ولااقل من ذٰلک　۶ : ۴۷۴

رحم‌الله اخی یوسف ان کان لحلیماً ذا اناة لمّا اتاه‌الرسول　۵ : ۸۰

رحمة‌الله علیک کنت وصولاً للرّحم فعولاً للخیرات ولولا حُزن من بعدک... (بر سر نعش حمزه)　۵ : ۴۷۱

سبحان‌الله و بحمده استغفرالله واتوب الیه (دعای حضرت در اواخر عمر)　۱۰ : ۶۵۱-۶۵۲

سبحان‌الله و بحمده عدد خلقه و مداد کلماته و رضانفسه　۳ : ۲۸۱

سبحانک اللّهمّ و بحمدک اللّهم اغفرلی و تب علیّ　۱۰ : ۶۵۱

لااحصی ثناء علیک　۴ : ۲۹۲

لااله الاانت انّی استغفرک لذنبی، واسألک رحمتک، اللّهمّ فزدنی علماً، و... (دعای حضرت در هروقت شب که بیدار می‌شد)　۲ : ۲۳

لاتکلنا الی انفسنا طرفةعین　۴ : ۲۴۵

لاتکلنی الی‌نفسی طرفة عین ولااقل من ذلک　۳ : ۷۶۴

وَانْقُل حُمّاها (المدینة) الی الجحفة (ارض الکفار)　۲ : ۵۹۲

یاحیّ یاقیوم یا مالک یوم الدّین ایّاک نعبدو ایّاک نستعین　۱ : ۱۷

یا مقلّب القلوب! ثبّت قلبی علی دینک　۲ : ۲۲/۴ : ۲۸

یا من لایبرمه الحاح الملحیّن　۱ : ۵۰۰

(فارسی)

خداوندا: بحق این- دلهای افروخته، و بحق این شخصیتهای فرو ریخته، که ولایت کافران برما بگشائی...　۳ : ۳۷۰

رسول‌الله (ص) علی (ع) را گفت: قل اللهم مالک الملک برخوان آنگه به‌آخر گوی یا رحمٰن‌الدنیا والآخرة و رحیمهما تعطی... ۲: ۷۰

عشیه عرفه نزدیک مصطفی (ص) رفتم (زبیر) تا بدانم که چه می‌خواند: گفتا «شهدالله انه لااله‌الا هو» می‌خواند تا به‌آخر... ۲: ۴۹

می‌شمردم (ابن عمر) که اندر یک مجلس سیّد (ص) صدبار بگفتی ربّ اغفرلی و تُب علیّ انک انت‌التوّاب‌الغفور ۲: ۱۹۵

یا رسول‌الله اگر شب قدر دریابم (عایشه) و بدانم چه گویم؟ و از خدا چه خواهم؟ گفت: قولی «اللّهم انک عفوّ تحبّ العفو، فاغف عنّی ۱: ۷۸۳

بخش دوّم

قسمت چهارم

سخنان پیامبران و بزرگان و فرشتگان

مدخل

در این قسمت سخنان پیامبران (جز پیامبر اسلام«ص» ، مانند عیسی«ع» و موسی«ع»...) و بزرگان (مانند آصف برخیا و...) و فرشتگان (جبرئیل و...) که در کشف‌الاسرار آمده است در دو بخش عربی و فارسی به‌ترتیب الفبائی آغاز آنها آمده است و شماره‌هائی که در مقابل هرسخنی آمده است شمارهٔ مجلد و صفحهٔ کشف‌الاسرار است که آن سخن در آن مجلد و در آن صفحه ذکر شده است.

سخنان پیامبران و بزرگان و فرشتگان

(عربی)

آهیاشراهیا (سخنی که آصف برخیا گفت و تخت بلقیس حاضر شد) ۷ : ۲۲۳

اری راکبین مقبلین احدهما علی حمارٍ والآخر علی جملٍ، راکب‌الحمار عیسی(ع) و راکب... (شعیابن آمصیای-نبی) ۵ : ۵۰۹

اطوف‌اللّیلة علی مائة امرأةٍ کلّ امرأةٍ منهن تلد غلاماً یضرب بالسیف فی‌سبیل‌الله... (سلیمان ع) ۵ : ۶۷۶-۶۷۷

الحمدُلله‌ِالذی اتخذنی خلیلاً و اعطانی مُلکاً عظیماً... (سخن ابراهیم ع به‌درگاه خدا در شب معراج حضرت رسول ص) ۵ : ۴۸۷

الحمدُلِلّه الذی جعل‌لی ملکاً عظیماً و علمنی زبور والان لی‌الحدیه... (سخن داود ع به‌درگاه خدا در شب معراج حضرت رسول «ص») ۵ : ۴۸۷

الحمدُلِلّه الذی جعلنی کلمةً منه و علّمنی الکتاب والحکمة والتوریه والانجیل... (سخن عیسی ع به‌درگاه خدا در شب معراج حضرت رسول «ص») ۵ : ۴۸۷

الحمدُلِلّه الذی سخّرلی الرّیاح و جنود الشیاطین یعملون لی... (سخن سلیمان ع به‌درگاه خدا در شب معراج حضرت رسول «ص») ۵ : ۴۸۷

الحمدُلله‌الذی کلّمنی تکلیماً و جعل هلاک فرعون علی یدیّ... (سخن موسی‌ع به‌درگاه خدا در شب‌معراج‌محمدص) ۵ : ۴۸۷

الک حاجة؟ فقال اَما الیک فلا. فقال سَلْ ربّک، قال: حسبی من سؤالی علمه بحالی (گفت وشنود جبرئیل و حضرت ابراهیم ع درآتش) ۱ : ۳۹۹

اللهم انّ عباداً قد خالفوا امرک (سخن حضرت داود ع) ۳ : ۱۹۷

اللهم ان عبادک قد خالفوا امرک و ترکوا قولک، فاجعلهم آیة و مثلاً لخلقک (سخن حضرت داود ع) ۱ : ۲۲۳

اللهم انک انت وعدتنی من کفر منهم... (سخن حضرت عیسی ع) ۳ : ۱۹۷

الهی اَتیتُ اطباء عبادک لیداوونی، فکلهم علیک دلّونی فبؤساً للقانطین... (سخن حضرت داود ع) ۱ : ۲۱۹

الهی تریدالمعصیة من‌العباد و تبغضها (سخن حضرت موسی ع) ۸ : ۴۴۰

انا اذهب وسیأتیکم الفارقلیط روح‌الخلق الذی... (سخن حضرت عیسی ع) ۳ : ۷۶۰/۷ : ۴۰۶

ان‌الضفدع یقول: سبحان‌المذکور بکل مکان، المعبود فی‌لجج‌البحار (سخن حضرت سلیمان ع) ۳ : ۷۱۲

انفلق یا اباخالد باذن‌الله (سخن حضرت موسی ع با رود نیل) ۱ : ۱۸۵

(فارسی)

بخش دوّم

قسمت پنجم

اخباری دربارهٔ پیامبران و اقوام گذشته

مدخل

در این قسمت اطلاعات و اخباری که دربارهٔ پیامبران سلف و اقوام گذشته در منابع اسلامی و از سوی اخباریون مسلمان آمده و در کشف‌الاسرار نقل شده است به‌ترتیب الفبائی مرتب شده و در مقابل هر خبری شمارهٔ مجلّد کشف‌الاسرار و صفحه‌ای که آن خبر در آن نقل شده است ذکر گردیده.

اخباری دربارهٔ پیامبران سلف و اقوام گذشته

(عربی)

انّ داود النّبی (ع) سأل ربه ان یریه المیزان... (روی) ۳ : ۵۵۲

انّ عیسی و یحیی علیهما السلام یمشیان، فصدم یحیی امرأة، فقال عیسی. (روی) ۶ : ۲۳

انّ قبر هود (ع) بحضرموت فی کثیب احمر (علی علیه السلام) ۳ : ۶۵۶

انّ مریم (ع) قالت: کنت اذا خلوت انا و عیسی (ع)، حدّثنی و حدّثته و اذا... (روی) ۶ : ۳۶

انّ یوسف (ع) رأی جبرئیل (ع) وهو فی السجّن، فقال یا جبرئیل مافعل یعقوب (ع)؟... (روی) ۵ : ۱۲۳

بعث الله موسی (ع) الی فرعون، فلمّا وّلی موسی ناداه یا موسی امّا ان فرعون لن یؤمن... (علقمة بن مرثد) ۶ : ۱۰۸-۱۰۹

بعث نوح (ع) بعد مائة سنة و لبث یدعوقومه تسع مائة دخمسین سنة و... (مقاتل) ۴ : ۳۷۵

بعث (نوح ع) وهوابن اربعین سنة (ابن عباس) ۱۰ : ۲۳۷

ثلثة اشیاء نزلت مع آدم (ع): الحجر الاسود و کان اشدّ بیاضا من الثلج و عصا موسی (ع)... (ابن عباس) ۹ : ۵۰۰

جمیع ماخلق الله من الجبال والطیر کانت تسبح مع داود بالغداة والعشی (حسن) ۶ : ۲۷۹

خلق آدم (ع) و علّمه اسماء کل شیء و علّمه اللغات کلها، کان آدم یتکلّم بسبع مائة الف... (ابن عباس و قتاده) ۹ : ۴۰۶

ذکرلی انّ منزلاً بناحیة دجلةٍ مکتوب فیه کتبه بعض اصحاب سلیمان: نحن نزلناه و مابنیناه... (وهب) ۸ : ۱۲۰

سأل سلیمان بن داود (ع) ملک البحر فخرجت الیه دابّة من البحر فجعلت تنسلّ... (روی) ۹ : ۳۰۹

سخط موسی (ع) علی بنی اسرائیل فلما نزل بالحجر قال اشربوا یا حمیر، فاوحی الله تعالی. (ابن عباس) ۲ : ۱۴

صعد موسی و هارون علیهما السّلام الجبل، فمات هارون، فقالت بنو اسرائیل... (علی علیه السلام) ۸ : ۹۲

عاش (ذوالقرنین) مائة سنة فقتل ثم احیاه الله و عاش مائة اخری فصحب فی الدنیا قرنین (علی علیه السلام) ۷۳۶

قیل لعیسی بن مریم (ع) احی لنا سام بن نوح، قال ارونی قبره. فاروه فقام ع فقال یا سام بن نوح... (ابن شهاب) ۱ : ۲۶۳

قیل لعیسی بن مریم (ع) احی لنا سام بن نوح، قال ارونی قبره، فاروه فقام ع فقال یا سام بن نوح... (ابن شهاب) ۱ : ۲۶۳

لمّا قرب الله موسی (ع) نجیّاً قال رب انّی اجدفی التوریة امة هی خیر امة... (وهب) ۷: ۳۳۶-۳۳۷

لمّا وُلد عیسی (ع) اتی ابلیس رئیس شیاطینه من المغرب فقال آتیتک... (عطیة بن قیس) ۱: ۳۱۳

لمّا ولد عیسی (ع) کان ابن یوم کانّه ابن شهر، فلمّا کان ابن تسعة اشهر... (امام باقر ع) ۶: ۴۴

لم یکن ابنه (نوح ع) و انما کان ابن امرأته من زوج آخر... (علی علیه السّلام) ۴: ۳۹۲ و ۳۹۳

لو بعثت من شهد السّفینة فحدّثنا عنها، فانطلق بهم حتّی... (سخن حواریون به حضرت عیسیٰ ع و پاسخ آن حضرت) ۴: ۳۸۸ و ۳۸۹

لووزنت احلام بنی آدم بحلم آدم لرجح حلمه (ابی امامه) ۶: ۱۸۲

ما احرقت النّار من ابراهیم (ع) الاّ وثاقه (کعب) ۶: ۲۶۸

ما هوالا ان حملت (مریم ع) فوضعت ولم یکن بین الحمل والا نتباذ الاساعة واحدة... (ابن عباس) ۶: ۲۹

مدّت حملها (مریم ع) ثمانیة اشهر و کان ذلک آیة اُخریٰ لانّه لم یعش مولود وضع لثمانیة اشهر غیر عیسی (ع) (قیل) ۶: ۲۹

مکث (موسی ع) علی الطّور اربعین لیلة و انزل علیه التوراة فی الالواح و کانت... (ربیع بن انس) ۶: ۵۴

ملاحة کانت فی عینی موسی (ع) لایکاد یصبر عنه من رآه (قتاده) ۶: ۱۲۳

نادی مناد من السّماء ان یحیی بن زکریا (ع) سید من ولدت النّساء وان جرجیس (ع) سیدالشهداء (وهب) ۶: ۹

نزلت التوراة وهی سبعون و قربعیر، یقرأ الجزء منها فی سنة، لم یقرأها الاالاربعة نفر (الربیع بن انس) ۳: ۷۳۹

والله ماا کل منها وهو یعقل، ولکن محوا عصرت الکرم فسقته حتی سکر، ثم قادته (سعید بن المسیب) ۳: ۵۷۷

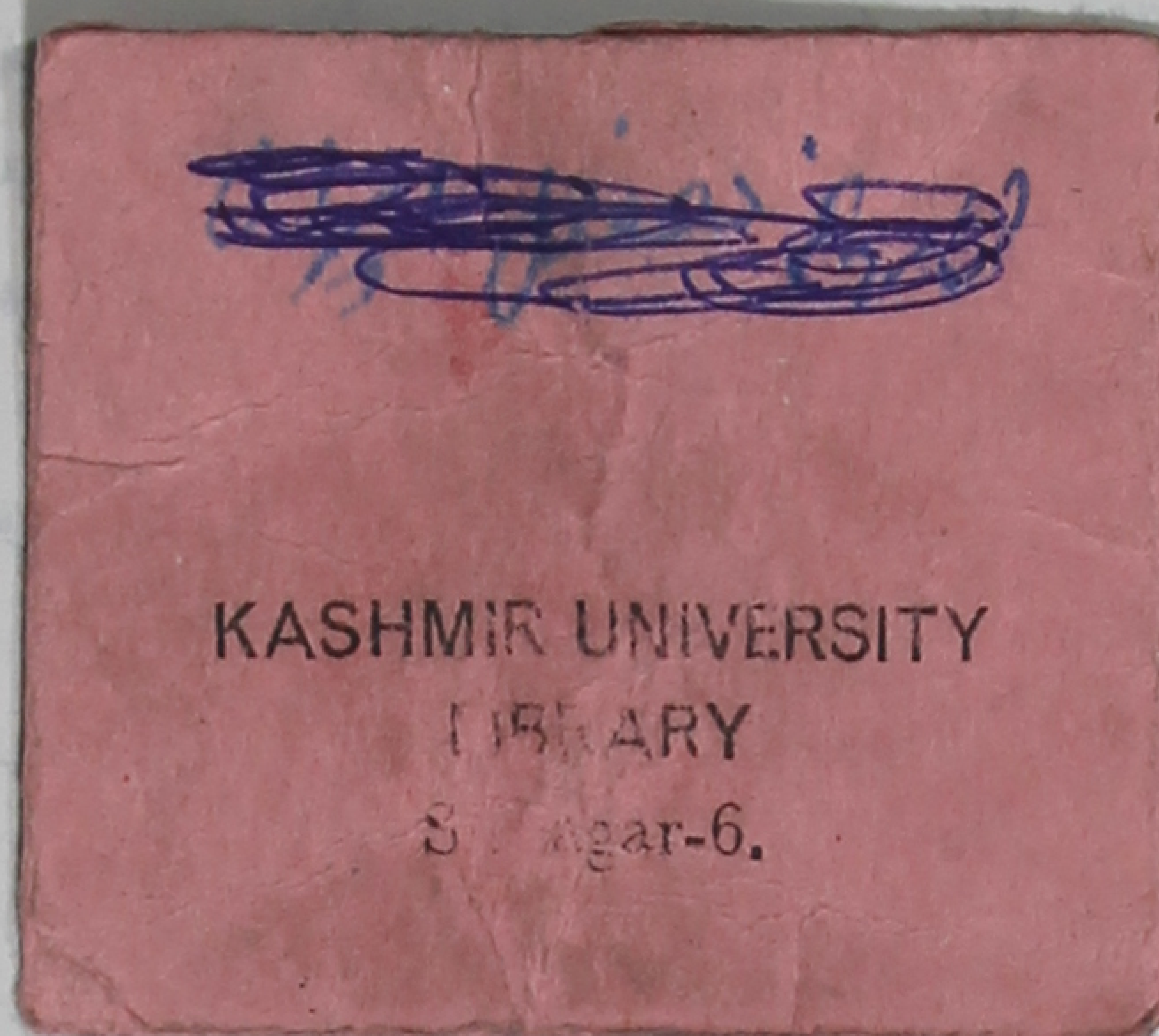
والله ما علم عدوّالله و انّما علم موسی (ع) والاوّل اظهر لانّ علم موسی لایکون حجّةً علی فرعون (علی علیه السلام) ۵: ۶۲۹

ولد اسماعیل لابراهیم وهو ابن تسع و تسعین سنةً و ولدله اسحٰق وهو ابن مائة و اثنتی عشرة... (ابن عباس) ۵: ۲۷۲

هذه الثّمانی عشرة آیةً کانت فی الواح موسی الّتی کتب الله سبحانه انزلها علی محمد (ص)... (ابن عباس) ۵: ۵۵۷

هو (تبّع) الذی کسی الکعبة الانطاع والبرود المعضدة و نصب علیها الباب و جعل له اقلیداً (سعید بن جبیر) ۹: ۱۰۷

یعتذرالله عزّوجل الی آدم (ع) بثلاثة معاذیر. یقول الله لولا انی لعنت الکذّابین (حسن) ۳: ۳۳۱

KASHMIR UNIVERSITY
LIBRARY

اخباری دربارهٔ پیامبران سلف و اقوام گذشته
(فارسی)

ادریس (ع) در روزگار خویش عابدترین فرد بود، به‌دنیا التفات نکردی و... (وهب) ۶:۵۷

الله با موسی (ع) سخن گفت بر کوه طور و از عزت کلام بار خدا آن کوه چون عقیق شد... (سهل عبدالله) ۱:۱۹۷

الواح از سنگ بود که الله تعالی بدست موسی (ع) ... (وهب) ۳:۷۳۸

ایّوب (ع) پادشاه بود و پیغامبر در نواحی شام، و او را ملک و مال فراوان بود... (وهب) ۶:۲۸۳

ایّوب (ع) هفت سال واند ماه در آن کناسه گرفتار گشته و خورنده در وی افتاده... (حسن) ۶:۲۸۸

تعبد داود (ع) بیشتر بود و ملک و حکم سلیمان (ع) قوی‌تر بود (مقاتل) ۷:۱۸۹

چون ابراهیم (ع) را به‌آتش افکندند رب‌العزّة فریشتگان را فرستاد تا هر دو بازوی... (سدّی) ۶:۲۶۷

چون موسی (ع) بیفتاد و بیهوش شد، فرشتگان گفتند: ما لابن‌عمران... (واقدی) ۳:۷۲۶

چون هابیل بدست قابیل کشته شد... (ابن عباس) ۳:۹۹

حواریون دوازده مرد بودند (کلبی) ۲:۱۳۳

در آن خلوتخانه بتی نهاده بود، آن ساعت زلیخا برخاست و چادری بسر آن بت درکشید... (امام زین‌العابدین ع) ۵:۵۸

رب‌العزّه طبقات فرزند آدم چنان که خواهند بود تا به‌قیامت بر آدم (ع) عرضه کرد... (کعب احبار) ۵:۱۲

روز بودی که (عیسی ع) پنجاه‌هزار کس مداوات کردی... (وهب) ۲:۱۲۳

سلیمان‌بن داود (ع) پیغامبری غازی بود، پیوسته در غزات بود تا شهرها بگشاد... (وهب) ۶:۲۸۱

شب بود که موسی (ع) بر فرعون شد و آن پاسبانان و دربانان همه در خواب بودند که... (سدّی) ۶:۱۲۹

عیسی (ع) پلاس درشت پوشیدی و برگ و پوست درختان... (حسن بصری) ۴:۹۶

عیسی مریم (ع) هیچ جای قرار نگرفتی، گرد عالم سیاحت کردی. گفتند: سبب چیست؟ گفت: ... (؟) ۱۰:۶۴۵

مدت حمل و وضع (مریم عیسی «ع» را) سه‌ساعت بیش نبود، حملته فی‌ساعة و... (مقاتل) ۶:۲۹

معاذالله که آدم (ع) دختر خود به‌پسر خود داد که اگر این روا بودی... (امام جعفر صادق ع) ۳:۹۴

موسی (ع) چهل روز روزه داشت، چون الواح بیفکند... (ابن عباس) ۳:۷۴۷

موسی (ع) که از فرعون بگریخت دوازده ساله بود بمدین شد ده سال نزد شعیب بود... (وهب) ۶:۱۲۵

نعلین موسی (ع) از پوست گاو بود پاک امّا او را به‌خلع آن فرمودند تشریف زمین مقدسه را... (حسن وعکرمه و مجاهد) ۶:۱۰۳

یوسف (ع) در کویهای مصر برگذشتی، تلألـؤ نـور روی او بر دیوارها چنان تافتی که شعاع ... (اسحق بن عبدالله)
۵: ۱۲
یونس (ع) و قوم وی از بنی‌اسرائیل به‌فلسطین مسکن داشتند و پادشاه ایشان حزقیا بود... (ابن عباس)
۶: ۲۹۹

بخش دوّم

قسمت ششم

دعاهای پیامبران سلف و بزرگان دین

مدخل

در این قسمت دعاهای پیامبران (جز پیامبر اسلام که در قسمت سوم از همین بخش آمده است) و بزرگان دین به‌ترتیب الفبائی نقل شده است و در مقابل هردعائی شمارهٔ مجلد کشف‌الاسرار و صفحه‌ای که آن دعا در آن صفحه نقل شده است ذکر گردیده.

دعاهای پیامبران و بزرگان دین
(عربی)

(فارسی)

بخش سوم

سخنان و اخبار اطرافیان حضرت رسول «ص»،
بزرگان دین، متصوّفه، فرشتگان و...

مدخل

این بخش شامل چهار قسمت است:

قسمت اول سخنان یاران حضرت رسول (ص)، بزرگان دین، متصوّفه، فرشتگان و... (عربی)
سخنان یاران حضرت رسول (ص)، بزرگان دین، متصوّفه، فرشتگان و... (فارسی)

قسمت دوم گفتگوها و اعمال و رفتار صحابه، تابعین، بزرگان دین و متصوّفه (عربی)
گفتگوها و اعمال و رفتار صحابه، تابعین، بزرگان دین و متصوّفه (فارسی)

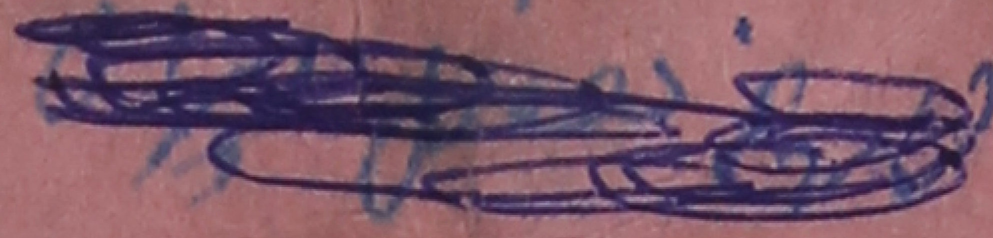
قسمت سوم سخن معاندان و مخالفان (عربی)

قسمت چهارم اخبار، گفتگوها و رفتار معاندان و مخالفان (عربی)
اخبار، گفتگوها و رفتار معاندان و مخالفان (فارسی)

بخش سوم

قسمت اوّل

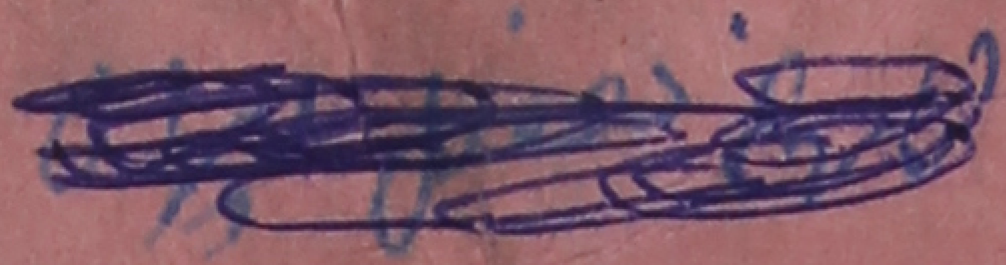
سخنان یاران حضرت رسول (ص)، بزرگان دین، متصوّفه، فرشتگان و...

مدخل

در این قسمت سخنان صحابهٔ گرامی حضرت رسول (ص)، تابعین، بزرگان دین، امامان، صوفیان گرانقدر، فرشتگان و... به‌ترتیب الفبائی مرتب شده و شمارهٔ مجلد و صفحه‌ای که آن سخن در آن آمده است ذکر گردیده است و اگر گویندهٔ سخنی معلوم نبوده است در مقابل آن (روی، (قیل) یا علامت سؤال آمده است.

قابل ذکر است که این بنده در سال **۱۳۵۵** سخنان خواجه عبدالله‌انصاری را در کتابی به‌نام پیرهرات جمع‌آوری کردم و آن کتاب را هم مؤسسهٔ انتشارات امیرکبیر بچاپ رسانید و نیمی از کتاب سخنان خواجه‌عبدالله است که در کشف‌الاسرار آمده است و اگر می‌خواستیم آن منقولات را هم در اینجا بیاوریم این فهرست بسیار حجیم می‌شد، از این رو در بخش پنجم قسمت اوّل فهرستی از صفحات کتاب که سخنان خواجه‌عبدالله در آن صفحات است داده شده و اگر کسی طالب همهٔ آن سخنان است باید به کتاب سخنان پیر هرات مراجعه کند.

سخنان یاران حضرت رسول، بزرگان دین، متصوّفه، فرشتگان و...

(عربی)

انّ بین القائمة من قوائم العرش والقائمة الثانیة خفقان الطیر المسرع ثلثین الف عامٍ... (امام زین العابدین ع) ۸:۴۵۲

ان تبنی بیت مسجدٍ الاّ و قد کان یسبّح الله ثلثمائة سنةٍ (وهب) ۵ : ۵۶۰

ان تجمعوا بین الاختین الا ما کان من یعقوب فانه جمع بین لیا ام یهودا و بین راحیل ام یوسف (عطاوسدّی) ۲:۴۶۶

انت والله الذلیل القلیل المبغض فی قومک و محمّد فی عزّ من الرّحمٰن و مودّة من المُسلمین (زیدبن ارقم به عبدالله ابی) ۱۰:۱۱۷

انتهی علم الراسخین فی العلم بتأویل القرآن انی ان قالوا آمنا به کل من عند ربنا (عمربن عبدالعزیز) ۲ : ۲۱

انّ جبرئیل (ع) واقف بین یدی الله عزّوجلّ ترعد فرائضه یخلق الله سبحانه... (وهب) ۱۰ : ۳۵۸

انّ حلیمة لمّا قضت حقّ الرضاع جاءت برسول الله (ص) لتردّه الی عبدالمطلّب... (کعب الاحبار) ۱۰ : ۵۲۶

انّ حملة العرش الیوم اربعة لکلّ ملک منهم اربعة اوجه و اربعة اجنحة، وجه... (وهب) ۱۰ : ۲۱۱

انّ حول العرش سبعین الف صفٍّ من الملائکة صفّ خلف صف... (وهب بن منبه) ۸ : ۴۵۲

انّ خربةً احتفرت فی زمن عمربن الخطاب فوجدوا عبدالله بن تامر و اضعاً یده... (عبدالله بن ابی بکر) ۱۰ : ۴۴۲

انّ خطوة ملک الموت مابین المشرق والمغرب (ابن عباس) ۷ : ۵۲۱

انّ داود (ع) نظر الی منجل من ناریهوی بین السماء والارض، فقال یارب ما هذا؟... (روی) ۱ : ۲۶۶

انّ ربکم لیس عنده لیل ولا نهار (نوّر السموات من نور وجهه) (عبدالله مسعود) ۲ : ۳/۶۵ : ۸/۳۱۱ : ۳۱۶

انّ رجلاً اتی الحسین بن علی علیهما السّلام فشکا الیه الجدوبة. فقال له الحسین : استغفرالله...
(حسین بن علی علیهما السّلام) ۱۰:۲۳۹

انّ رجلاً قال لعبدالله بن مسعود انّی اخاف ان اکون قد هلکت فقال و ماذاک؟... (عبدالله بن مسعود) ۱۰ : ۴۹

انّ رجلاً قتل نفسه فلم یُصَلِّ علیه النبی (جابربن سمرة) ۲ : ۴۸۱

انزلتُ نفسی فی هذا المال منزلةَ ولیّ الیتیم، و من کان غنیّاً فلیستعفف... (عمرخطاب) ۲ : ۴۲۴

ان سرّکما ان یعیش لکما ولد فسمّیاه عبدالحارث... (ابن عباس) ۳ : ۸۱۵

انّ سلیمان سار من ارض العراق غادیا فقال بمدینة مرو و صلّی العصر بمدینة بلخ... (روی) ۶ : ۲۸۲

انشقّ القمر علی عهد رسول الله (ص) و هو بمکة مرّتین یعنی، فی وقت واحد... (انس مالک) ۹ : ۳۸۷

انّ شیطان الانس اشدّ علیّ من شیطان الجن... (مالک دینار) ۳ : ۴۶۲

انصح عبادالله للمؤمنین الملائکة و اغش الخلق الشیاطین (مطرف) ۸ : ۴۵۳

ان صفوان بن امیّة فخر علی رجل فقال اناصفوان... فبلغ ذلک عمر فارسل الیه و غضب... (عمرخطّاب) ۹:۳۳۹

انظروا فلاناً-لرجلٍ من قریش-فانی کنت قلت له فی ابنتی قولاً کشبه العدّة... (عبدالله عمر) ۱ : ۷۹

انّ عبدالملک بن مروان کتب الی حبیب قاضی حمص یسأله کم عقوبة اللوطی... (حبیب قاضی حمص) ۳:۶۷۳

انّ عثمان من الذّین آمنوا و عملوا الصالحات ثمّ اتقوا و آمنوا ثم اتقوا و احسنوا (علی علیه السلام) ۳ : ۲۲۷

انِ عُدتم الی الفرار منّا عُدنا الی اخذ الطّریق علیکم لترجعوا الینا (سهل بن عبدالله) ۵ : ۵۲۵

انَ عدواً یراک ولاتراه لشدید المؤنة اِلّا من عصمه الله (مالک دینار) ۳ : ۵۸۴

انّ علیاً (ع) سمع رجلا یقول فی ناحیة المسجد: لاحکم الاّ لله. فقال: کلمة حق اریدبها باطل... (علی علیه السلام)

انّ للشیطان من ابن آدم نزعتان بایتهما ظفر قنع : الافراط والتفریط (قال بعضهم) ۷ : ۴۹۴
انّ الله تعالی لوحاً محفوظاً مسیره خمس مائة عام من درّة بیضاء لهادفّتان... (ابن عباس) ۵ : ۲۱۴
انّ الله سبحانه ملکاً یقال له حزقیآئل له ثمانیة عشر الف جناح مابین... (روی) ۸ : ۵۳۷
انّ للایمان زیادة و نقصاناً، قیل فما زیادته ؟... (عمربن حبیب) ۴ : ۵
اَنّ للایمان سنناً و شرایع و حدوداً و فرایض من استکملها استکمل الایمان و... (حسن) ۴ : ۲۳۸
(عمربن عبدالعزیز) ۴ : ۵

انّ للباطل جولةٌ ثم یَضمحل (علی علیه السلام) ۲ : ۳۱
اَنّ لملک الموت حربة تبلغ مابین المشرق والمغرب... (معاذبن جبل) ۷ : ۵۲۲
ان لم یکن فی البیت احد فلیقل السّلام علینا من ربّنا و علی عبادالله الصالحین... (ابن عباس) ۶ : ۵۶۸
انّ له لحلاوة و ان علیه لطلاوة و ان اعلاه لمثمر و ان اسفله لمعذق... (سخن ولید مغیره دربارهٔ قرآن)
۱۰ : ۲۸۳

انّما ابتُلی سلیمان بن داود بما ابتلی به، لانّه تقدم الیه خصمان... (ابن عباس) ۲ : ۷۲۲
انّما اخذتهم الرجفة من اجل دعویهم علی موسی قتل هارون، و ذٰلک ان موسی و... (علی علیه السلام)
۳ : ۷۵۵

انّما العالم من خشی الله عزّوجلّ (شعبی) ۸ : ۱۷۷
انّما القی الالواح لکثرة ماسمع من فضائل امة محمّد... (قتاده) ۳ : ۷۴۵
ان مات ابوالصبی، وللصبی مالٌ اخذرضاعه من ماله و ان لم یکن له مال... (ضحّاک) ۱ : ۶۳۳
انّما ثقلت موازین من ثقلت موازینه یوم القیامة... (ابوبکر) ۳ : ۵۵۳-۵۵۴
انّما خلق الله النجوم لثلاثة اشیاء : زینة للسّماء، و معالم للطّرق، و رجوماً للشیاطین (قتاده) ۵ : ۳۶۷
انّما سمی القلب لتقلبه، و انما مثل القلب مثل ریشةٍ بفلاة مِن الارض (ابوموسی) ۲ : ۲۲
انّما سمیت الجمعة لان آدم علیه السلام جمع فیها خلقه (سلمان) ۱۰ : ۹۹-۱۰۰
انّما سمیت الیهود من قولهم، انا هدنا الیک ـ ای تبنا من عبادة العجل (ابن جریح) ۱ : ۲۱۴
انّما مثل العلماء کمثل الا کفّ اذا تطعت کفّ لم تعد (علی علیه السّلام) ۵ : ۲۱۵
انّ محمّداً (ص) یشفع ثلاث مرّات ثم تشفع الملائکة ثم الانبیاء ثم الآباء... (ابن عباس) ۱۰ : ۲۹۰-۲۹۱
انّ مریم (ع) قالت : کنت اذا خلوت انا و عیسی، قدثنی و حدّثته و اذا شغلنی... (روی) ۶ : ۳۶
انّ مسا کن الریاح اجنحة الکرو بیین حملة الکراسی فتهیج من ثم فتقع... (روی) ۹ : ۳۰۸
انّ ملک الموت علی معراج بین السماء والارض فینزع اعوانه روح الانسان... (فی بعض الاخبار)
۷ : ۵۲۱-۵۲۲

انّ ملکاً من ملائکة الله عزّوجلّ یو کل یوم القیامة بمیزان ابن آدم فیجاء به... (انس بن مالک) ۱۰ : ۵۹۲
انّ ملکاً من الملائکة قال : یاربّ انی ارید العرش فزدنی قوّتی... (فی بعض الاخبار) ۴ : ۲۴۱
انّ مما خلق الله عزّوجل لوحاً من درّة بیضاء دفّتاه یاقوته حمرآء... (ابن عباس) ۹ : ۴۱۳
انّ من ا کبر الذنب عندالله عزوجلّ ان یقال للعبد اتّق الله فیقول علیک بنفسک (عبدالله مسعود) ۱ : ۵۴۸
انّ من العصمة ان لاتجد (قال بعض الحکماء) ۹ : ۲۸
انّ من قرأیسٓ حین یصبح لم یزل فی فرح حتّی یمسی و من قرأها حین یمسی لم یزل... (یحیی بن ابی کثیر)
۸ : ۱۹۸

اوحی الی کل سمآءٍ ما اراد من الامر والنهی (مقاتل) ۸ : ۵۱۲

اوحی الیه (نوح) و هو ابن اربع مائة و ثمانین سنة... (ابن عباس) ۴ : ۳۷۵

اوحی الیه (نوح) و هوابن خمسین سنة و لبث فی قومه... (وهب) ۴ : ۳۷۵

اوصانی رسول‌الله (ص) بحبّ المساکین والدّنو منهم، و اوصانی ان انظر الی من... (ابوذر) ۱ : ۲۵۱

اوقدت النار الف عامٍ فابیضّت ثم اوقدت الف عام... (ابوهریره) ۸ : ۲۴۲

اوقفنی الحق سبحانه بین یدیه الف موقف یعرض علیَّ المملکة فاقول لااریدها... (بایزید بسطامی) ۲ : ۱۲۷/۸ : ۴۲۴

اولادالمشرکین ذکورهم غلمان اهل الجنّة و اناثهم هنّ الحورالعین و اولادالمؤمنین... (حسن) ۹ : ۳۳۷

اوّل رآیةٍ تُرفَعُ لاهل الموقف ذلک الیوم من رایات الکفّار رآیة الیهود... (ابن عباس) ۲ : ۶۶

اوّل کل انسان یشبه آخره و آخره یشبه اوّله (جنید) ۳ : ۶۰۹

اوّل ماتسئل المرأة یوم القیامة عن صلوتها، ثم عن حق زوجها (کعب) ۱ : ۶۲۰

اوّل ماحمل نوح فی الفلک من الدّواب الذّرة، و آخر ماحمل الحمار... (ابن عباس) ۴ : ۳۸۹

اوّل ما خلق الله القلم فجری بما هو کائن الی یوم القیامة، ثم رفع بخارالماء الی... (ابن عباس) ۱۰ : ۱۸۶

اوّل ما خلق الله من آدم رأسه فاقبل ینظر الی... (سلمان) ۵ : ۵۲۲

اوّل ما خلق الله من الانسان فرجه ثمّ اتمّ خلقته، و قال له: هذه امانةٌ استودعتکها... (عبدالله بن عمرو بن العاص) ۸ : ۹۳

اوّل ما قرأ جبرئیل (ع) النبی (ص) بمکة فاتحة الکتاب الی خاتمتها (ابومیسرة) ۱ : ۴

اوّل ماکتبه الله عزّوجل فی اللوح کتب فی صدره ان لااله الّا الله، محمد عبدالله و رسوله... (مجاهد) ۳ : ۳۰۷

اوّل من شاب رأسه ابراهیم (ع) فقال: یارب ماهذا؟ قال هذاالوقار... (عطا) ۶ : ۷

اوّل من صنع الدّرع داود و انها کانت من قبل صفائح فهو اوّل من سردها و حلّقها... (قتاده) ۶ : ۲۸۰

اوّل من اظهر اسلامه بسیفه النبی (ص) و ابوبکر و انّه اوّل من انفق علی رسول‌الله... (عبدالله) ۹ : ۴۸۰

اوّل من قاس ابلیس و ماعبدت الشمس والقمر الا بالمقاییس (ابن سیرین) ۳ : ۵۶۶

اوّل من یکسا یوم القیامة ابراهیم قبطیتین والنبی... (علی علیه السلام) ۳ : ۶۳۳

اوّله (مَنّ) العجوةُ من الجَنّة و فیها شفاءٌ من السّم والکمائة (ابوهریره) ۱ : ۲۰۲

اولیاءالله قوم صفرالوجوه من السّهر، عمش العیون من العبر، حمض البطون من الخوی... (علی علیه السلام) ۴ : ۳۰۹ـ۳۱۰

اولئک بعضهم اولیاء بعض فی المیراث کانوا یتوارثون بالایمان والهجرة... (ابن عباس) ۴ : ۸۳

«اونسائهنّ اوما ملکت ایمانهنّ» انه لایحل لامرأة مسلمة ان ینجردبین... (ابن جریح) ۶ : ۵۲۰

اهدی لبعض الصحابة رأس شاة مشویّة و کان مجهوداً له فوجّه به الی جار له... (انس بن مالک) ۱۰ : ۴۸

اهل الباطل مختلفة اهواؤهم، مختلفة شهاداتهم، مختلفة اعمالهم وهم مجتمعون (قتاده) ۱۰ : ۵۱

اهل الریب من لایأمر بالمعروف ولاینهی عن المنکر (قال بعضهم) ۱ : ۴۴

اهل السموات یسئلونه المغفرة والقوة و اهل الارض یسئلونه الرزق والمغفرة (ابن عباس) ۹ : ۴۱۳

اهل المجاهدات و اصحاب الریاضات فطعامهم الخشن... (خواجه عبدالله انصاری) ۳ : ۴۸۴

اهل بیته (رسول‌الله) من حرّم علیهم الصدّقة: آل علی و آل عقیل و آل جعفر و آل عباس (زید بن ارقم) ۸ : ۴۶

اهلک مدین بالزلزلة و اصحاب الایکة بالحرّ و کان شعیب مبعوثاً الیهما (قال بعضهم) ۳ : ۶۸۰

فبینا اهل الجنّة فی الجنّة اذا رأوضوءً کضوء الشمس و قد اشرقت الجنان... (ابن عباس) ۱۰ : ۳۲۲

فداك ابی و امّی، ما اطیبک حیّاً و میّتاً، مات محمّد و ربِّ الکعبة (سخن ابوبکر بر سر جنازهٔ پیغمبر ص) ۲ : ۳۰۰

فدیتُ مَن لایُؤثّر فیه الجبال الرّاوسی -(سخن درویشی در وقت دیدنِ بیخودی بوبکر قحطبی) ۲ : ۱۰۹

فرّ من الناس فرارک من الاسد (داود الطائی) ۸ : ۲۱۵

فزعت السّموات و الارض و الجبال و جمیع الخلائق الاّ الثقلین و کادت ان... (ابن عبّاس) ۶ : ۸۳

فسبحانه من عزیز ضلّت العقول فی بحار عظمته و حارت الالباب دون... (میبدی ؟) ۱ : ۳۶۳-۳۶۴

فسمعوا (قوم موسی) من السحابة صوتاً مثل صوت السّنور (مقاتل) ۱ : ۱۹۱

فضل الله، الاسلام و رحمته السّنة (سهل بن عبدالله) ۴ : ۳۰۵

فضل الله، الایمان و رحمته القرآن (ابن عباس) ۴ : ۳۰۵

فضل الله، الایمان و رحمته تزیینه فی القلب (ابن عمر) ۴ : ۳۰۵

فضّلت سورة الحج بان فیها سجدتین (عمر خطّاب) ۶ : ۴۰۴

فعذب اذ ذاک کلّ ماء وافاق کلّ مجنون... (ابوبکر الوراق) ۳ : ۷۲۶

فکن رجلاً رجله فی الثری و هامةُ همّته فی الثریّا (؟) ۱۰ : ۲۷۴

فما من مؤمن الا و هو یحبّ علیّا (میبدی ؟) ۶ : ۸۴ : ۸۵

فمن کان منکم یعبد محمّداً فقد مات الٰهه الذی کان یعبدُه، و مَن کان یعبد الله... (سخن ابوبکر پس از رحلت حضرت رسول) ۲ : ۳۰۰، ۳۰۴

فمنکم کافرٌ بالله مؤمن بالکواکب و منکم مؤمن بالله کافرٌ بالکواکب... (عطا بن ابی رباح) ۱۰ : ۱۲۷

فمنکم کافرٌ بانّ الله خلقه و هو مذهب الدّهریّة و منکم مؤمن بانّ الله خلقه... (زجاج) ۱۰ : ۱۲۷

فمنکم کافرٌ فی حیاته مؤمن فی العاقبة و منکم مؤمنٌ فی حیاته و کافرٌ فی العاقبة (ابوسعید خدری) ۱۰ : ۱۲۷

فهم ینظرون بنور قلوبهم الی ربّهم (شبلی) ۱ : ۴۰۵

فی الخمر اربع خصال: السکر و الصداع و القیء و البول، الله عزّوجل نزّه خمر الجنة عنها کلّها (ابن عباس) ۹ : ۴۴۵

فی الرأس نور الوحی و بین العینین نور المناجاة و فی السمع نور الیقین... (حسین منصور حلاج) ۶ : ۵۴۶-۵۴۷

فی السماء خزانة المطر، و فی الارض خزانة النبات (کلبی) ۹ : ۹

فی العرش تمثال جمیع ما خلق الله فی البرّ و البحر... (امام زین العابدین ع) ۵ : ۳۰۴

فی القیامة مواطن فهم یختصمون فی بعضها و یسکنون فی بعضها (ابن عباس) ۸ : ۴۱۱

فی جهنم اودیة تجری فی تلک الاودیة حدید... (ابن عباس) ۵ : ۲۳۹

فیها (جنّة) انهار من ماء غیر آسن و انهار من لبن لم یتغیر طعمه و انهار... (؟) ۹ : ۱۸۶

قاضی یوم الحساب و الجزاء یوفیهم جزاء اعمالهم... (سخن بعضی از صحابه در معنی مالک یوم الدین) ۱ : ۱۵

قال ابوبکر الصّدیق... لمن رآهُ یبکی و هو قریب العهد بالاسلام: هکذا کنا حتی قست. (ابوبکر) ۵ : ۶۱

قالت مریم کنتُ اذا خلوتُ انا و عیسی حدّثنی و حدثته، فاذا شغلنی عنه انسان... (مجاهد) ۲ : ۱۲۰

قال داود بن ابی هند: قلت للشعبی شهر رمضان الذی انزل فیه القرآن اما کان ینزل علیه... (شعبی) ۱ : ۴۹۰-۴۹۱

قال رجل للحسن انّ لنا جاراً لا یأکل الفالوذج و یقول لا اقوم بشکره، فقال: ما اجهل... (حسن) ۱۰ : ۶۰۰

قیل لابی بکر: اخبرناعن نفسک هل رأیت شیئاً قط قبل الاسلام من دلائل نبوّة محمد (ص) فقال ابوبکر: نعم ...
(ابوبکر) ۱۴۹:۹

قیل لابی بکرالورّاق: ماالدلیل علی انّ لهذه العالم صانعاً؟ فقال: تحویل الحالات و عجز القوّة و...
(ابوبکر ورّاق) ۴۳۰:۱۰

قیل لجعفربن محمد (ع): لم صارالشّعر والخطب تملّ اذا اعیدت، والقرآن یعاد ولا یملّ؟ قال:...
(امام جعفر صادق ع) ۷۰:۳

قیل لحاتم الاصم: بم اصبت الحکمة؟ فقال: بقلةالا کل و قلةالنوم و قلةالکلام... (حاتم اصمّ) ۱:۳۶۳

قیل لحاتم الطائی لاخیر فی السرف فقال لاسرف فی الخیر (حاتم طائی) ۳:۵۰۹

قیل لحذیفة مَن المنافق؟ قال الذی یَصف الاسلام ولایعمل به (حذیفه) ۲:۷۳۹

قیل لزیدبن ارقم من اهل بیته (ص) قال: هم آل علی و آل عقیل و آل جعفر و آل عباس (زیدبن ارقم)
۲۳:۹

قیل لعلی (ع) ما «الخنّس» «الجوارالکنّس؟» قال هی الکواکب تخنس بالنهار فلاتری... (علی علیه السّلام)
۳۹۷:۱۰

قیل لعماربن یاسر: ای الناس احکم؟ قال الّذی یحکم للناس کما یحکم لنفسه (عمار یاسر) ۲:۷۲۲

قیل لعمر: هل کان اصحاب رسول الله (ص) یضحکون؟ قال: نعم والله والایمان اثبت فی قلوبهم... (عمر)
۳۶۹:۹

قیل لمالک بن دینار: اماتستوحش فی الدار وحدک؟ قال: ما احسب ان احداً یستوحش مع الله... (مالک دینار)
۲۷:۶

قیمة کل امریٔ مایحسنه (علی علیه السلام) ۷:۵۲۰

کاف (فی کهیٰعص) لخلقه، هاءلعباده، یده فوق ایدیهم، عالم بتربیته، صادق فی وعده (کلبی) ۶:۶

کان ابلیس من حیّ من احیآء الملائکة یقال لهم الجنّ خلقوا من نار... (ابن عباس) ۵:۳۰۷

کان ابوقبیس اوّل جبل وضع علی ارض (ابن عباس) ۵:۱۶۰

کان الله عزّوجل قد اعلم نبیّه (ص) انّ زینب ستکون من ازواجه و انّ زیداً سیطلّقها...
(امام زین العابدین ع، و حسین بن ابی الحسین بصری) ۴۹:۸

کان المسلمون یتوارثون بالهجرة (قتاده) ۸:۸

کان المشرکون یقولون: ان کان محمّد صادقاً فلتصبح عند رأس کلّ رجل منّاصحیفته... (ابن عباس)
۲۹۱:۱۰

کان النداء یوم الجمعه اوّله اذا جلس الامام علی المنبر علی عهد النبی (ص) و ابی بکر و عمر، فلما کان عثمان...
(السائب بن یزید) ۹۹:۱۰
(السائب بن یزید) ۱۰:۹۹

کان اوّل من اظهر الاسلام رسول الله (ص) و ابوبکر و عمّار و امّه سمیّه وصهیب و بلال و المقداد... (عبدالله)
۴۸۰:۹

کان بعث النبی (ص) من اشراط السّاعة و انّ جبرئیل لمامرّ باهل السموات... (ابن عباس) ۵:۳۵۲

کان بنجران ملک من ملوک حمیر یقال له یوسف ذونواس بن شراحیل بن شرحیل فی الفتره قبل مولدنبی (ص)
(ابن عباس) ۴۴۲:۱۰

کان بین خروج یوسف من حجر ابیه الی یوم التقی معه ثمانون سنة لم تجف عینا یعقوب... (حسن)

کان علی (ع) یتوضأ لکل صلوة و یقرأ هذه‌الآیة «یاایهاالذین آمنوا اذاقمتم الی الصلوة...» (عکرمه) ۳ : ۳۷
کان عمربن الخطاب اذا اراد ان یفتتح بالناس الصلوة قال: استوو اتقدّم یا فلان... (؟) ۸ : ۲۵۸
کان عمربن الخطاب یجلد شاهدالزور اربعین جلدة و یسحم وجهه و یطوف به‌فی السوق...(؟) ۷ : ۶۸
کان عمربن الخطاب یقول اذا قام الی الصلوة: تراصوا و استووا (؟) ۱۰ : ۸۵-۸۶
کان عندی عشرة دراهم، فکنت اذا ناجیت‌النبی (ص) تصدّقت بدرهم فنسخت ولم یعمل بها احد غیری (علی علیه‌السّلام) ۱۰ : ۲۱
کان فی الزّمن الاول لایعُرف اللیل من النهار فبعث‌الله جبرئیل... (ابن‌عباس) ۵ : ۵۲۳
کان (ابن‌عمر) فی السوق فاقیمت‌الصلوة فقام النّاس و اغلقوا حوانیتهم فدخلواالمسجد... (؟) ۶ : ۵۳۸
کان لباس آدم و حواظفراً کله فلما وقعا فی الذّنب بدّل بهذاالجلد... (قتاده) ۳ : ۵۷۸
کان لعلی‌بن ابی‌طالب کرّم‌الله وجهه ثلاث لوکانت لی‌واحدة منهنّ کانت احبّ الّی... (ابن‌عمر) ۱۰ : ۲۱
کان‌للمجوس علم یعلمونه و کتاب یدرسونه و انّ ملکهم سکرفوقع علی ابنته اواخته... (علی علیه‌السّلام) ۴ : ۱۱۵
کان له (ادریس) صدیق من الملائکة فقال له کلّم لی‌ملک‌الموت حتی یؤخر قبض روحی... (کعب) ۶ : ۵۷
کان موسی (ع) یحمل علی عصاه‌زاده و سقاه و تماشیه و تحدّثه و کان یضرب بها الارض... (ابن‌عباس) ۶ : ۱۰۷
کان مؤمناً وحده (ابراهیم ع) والناس کُلّهم کفار (مجاهد) ۵ : ۴۶۶
کان ناس من المهاجرین لاحدهم الدّاروالزّوجة والعبد والناقة یحج علیها ویغزو... (سعیدبن جبیر) ۱۰ : ۴۶
کانوا (اصحاب‌الرّس) اهل بئرقعوداً علیها و اصحاب مواش یعبدون‌الاصنام... (وهب‌بن منبه) ۷ : ۳۲
کانوا فی الجاهلیة اذا ذبحواالقرابین لطخوا جدارالکعبة بدمائها قربة‌الی‌الله عزّوجلّ... (ابن‌عباس) ۶ : ۳۶۹
کانوا فی الشرک یحجوّن و یحرّمون البنات والامّهات والاخوات و کانوا یسمّون حنفار (قتاده) ۶ : ۳۶۵
کانوا قبل ابراهیم یؤخذالرجل یذنب غیره یُقتل‌الاب بالابن والاخ بالاخ و... (ابن‌عباس) ۹ : ۳۶۷
کانوا (قوم عاد) یرون‌الشعرة‌البیضاء فی‌اللّبن فی البیت‌المظلم لیلا من غیرسراج و... (وهب‌بن منبه) ۹ : ۱۶۱
کان وزیرلعیسیٰ (ع) رکب یوماً فاخذه‌السبع، فاکله قال عیسی: یارب وزیری فی دینک... (عبدالرحمٰن‌بن زید) ۱ : ۵۷۰
کانوا ینهون عن خبب‌الیهود و دبیب‌النصاری ولکن مشیاً بین ذلک (ابن‌مسعود) ۷ : ۴۹۴
کان (قوم لوط) یبزق بعضهم بعضاً (عبدالله‌سلام) ۷ : ۳۸۹
کان یرمی‌بالنجوم و ترجم بهاالشیاطین فی الجاهلیّة لکن غلّظ و شدّد امر هاحین بُعث‌النبی (الزهری) ۱۰ : ۲۵۳
کان (داود) یفهم تسبیح الحجر والشجر (ابن‌عباس) ۶ : ۲۷۹
کان یوسف حسن‌الوجه، جعدالشعر، ضخم‌العین مستوی‌الخلق... (کعب‌الاحبار) ۵ : ۳۰
کرم‌الدنیا الغنی و کرم‌الآخرة‌التقوی (ابن‌عباس) ۹ : ۲۶۴
کفی بالله محبّاً و بالقرآن مونساً وبالموت واعظاً اتخذالله صاحباً و دع‌الناس جانباً (فضیل) ۸ : ۲۱۵
کفی بخشیة‌الله علماً و بالاغترار به‌جهلاً (ابن‌مسعود) ۸ : ۱۷۷
کفی سرفاً ان لایشتهی‌الرّجل شیئاً الااشتراه فاکله (عمر) ۷ : ۶۵
کل بیعة‌الرضوان فی‌عشرذی‌الحجّة، و بناء‌الکعبه فی‌عشرذی‌الحجّة، و کمال‌الدین... (ابن‌عباس) ۱ : ۵۴۵
کلّ دابّة ماتت فی‌البحر فقد ذکاهاالله‌لکم (ابوبکر) ۳ : ۲۳۱

کنتُ اسوق برسول‌الله (ص) علی العقبه و عمار یقود به‌فجاء اثنی‌عشر راکباً لینفروا بالنبی... (حذیفة) ۱ : ۷۸
کنتُ اطوف انا و سفیان‌الثوری لیلاً، فانقلب سفیان و بقیت فی الطواف، فدخلتُ... (وهیب‌بن الورد) ۱ : ۵۳۱
کنتُ مستتراً باستارالکعبة فاذاً ثلاثة نفر کثیر شحم بطونهم قلیل فقه قلوبهم قرشیان و... (عبدالله‌بن مسعود) ۸:۵۱۶

کنزٌ مِن کنوزالعرش لایعلم تأویله الّاالله (سخن عبدالرحمٰن‌بن زید دربارهٔ آمین) ۱ : ۲۳
کنس جنةالفردوس بیده و بناها لبنة من ذهب مصفّی و لبنة من مسک مدراء... (روی) ۶ : ۴۱۹
کن طالب‌الاستقامة، لاطالب‌الکرامة، فان نفسک متحرکة فی طلب الکرامة و... (ابوعلی‌الجوزجانی) ۲۳۲:۷/۴۶۱:۴

کیف لایستغیث من لایجدالقرار ولاالفرار (ذوالنون مصری) ۷ : ۱۲۸
کیف نعرف ربّنا ؟ قال: فوق سبع سموات علی‌العرش باتن من خلقه (سؤال و جواب علی‌بن‌حسن‌بن‌شقیق و عبدالله‌بن مبارک) ۹۸:۶
کیف یأمن‌الجانی‌المکر؟ ! و ایّ‌جنایة اکبر من جنایة من شاهد شیئاً من افعاله؟ !... (نصرآبادی) ۳ : ۶۹۴
لاتأکلوا ذبائح النصاری فانّهم یقولون باسم‌المسیح ... (ابن‌عمر) ۳ : ۳۴
لاتبطلوا اعمالکم بالمعاصی والکبائر (حسن) ۹ : ۱۹۶
لاتبطلوا صدقاتکم بالمنّ علی‌الله (ابن‌عباس) ۱ : ۷۳۵
لاتتفرقوا فالجماعة رحمة والفرقة عذاب (علی‌علیه‌السّلام) ۹ : ۱۰
لاتجالسوا اصحاب‌الخصومات والاهواء، والکلام فی‌الله والجدل... (ابوجعفرمحمدبن‌علی‌ع) ۳ : ۳۹۸
لاتحزن علی‌الدنیا فان‌الدنیا ستة اشیاء: مطعوم و مشروب و ملبوس ومشموم و... (علی علیه‌السّلام) ۹:۴۹۶-۴۹۷

لاتحقرنّ احداً من المسلمین فان صغیرالمسلمین عندالله کبیر (ابوبکر) ۱ : ۵۵۹
لاتخونواالله بترک فرایضه والرسول بترک سننه (ابن‌عباس) ۴ : ۳۲
لاتزال‌الخصومة بین‌النّاس یوم‌القیامة حتّی یخاصم‌الرّوح‌الجسد... (ابن‌عباس) ۵ : ۴۶۳
لاتسبّواتبّعاً فانه کان رجلاً صالحاً ذم‌الله قومه ولم یذمّه (عایشه) ۹ : ۱۰۷
لاتسرفوا ای لاتحرموا طیبات ما احلّ‌الله... (کلبی) ۳ : ۵۹۷
لاتصح العبادة الابالتوبة ولاالتوبة الابالحمد... (ابن‌عطا) ۴ : ۲۳۱
لاتعصوا فی‌الارض فیمسک‌الله‌المطر، و یهلک‌الحرث‌لمعاصیکم (عطیّة) ۳ : ۶۳۶
لاتغوّروا الماءالمعین ولاتقطّعوا شجرة مثمرةً ضراراً... (ضحاک) ۳ : ۶۳۶
لاتقبل نبوة بغیر معجزة (زجاج) ۳ : ۶۷۵
لاتقطر قطرة من السّحاب الأبعدان تعمل الرّیاح الاربع فیه:... (ابوبکربن عیّاش) ۵ : ۳۰۴
لاتقطر من السماء قطرة حتی تعمل فیها اربع ریاح: فالصباتهیج السحاب... (ابوبکربن عیّاش) ۳ : ۶۳۶
لاتقلّدونی و اذا بیّنتُ‌الدلیل فقبلتم قولی، فانما قبلتم الدلیل... (شافعی) ۱ : ۴۵۳
لاتقولوا اذا صلّیتم: انصرفنا، فان‌الله عزّوجلّ عیّر قوماً... (ابن‌عباس) ۴ : ۲۳۹-۲۴۰
لاتقولوا بحدثِ‌الحروف فانّ‌الیهود اوّل من هلکت بهذا و من... (شافعی) ۱ : ۴۳
لاتکونوا کالیهود اذا وضعواالتوریة مادوالها و اذا قاموا عنها... (بوسعید خدری) ۱ : ۲۹۳
لاتمتنع من شیء یرید انّه (عمربن خطّاب) ۵ : ۵۴۰

لأن اتعلّم مسألة احبّ الّی من ان اصلّی مائة رکعة ولان اُعلّم مسألة... (ابوالدرداء) ۱۰ : ۲۰

لأن اقرض دینارین ثم یردان، ثم اقرضهما احبّ الی من اتصدّق بهما... (ابوالدردا) ۱ : ۶۵۸

لأنامّا لم اعمل من الذنوب اشدّ خوفاً مما علت (شقیق بلخی) ۸ : ۲۲۹

لان یُجاورنی القِردَةُ والخنازیر معی فی داری احبّ الّی من ان یجاورنی صاحبُ بدعة... (ابوالجوزاء) ۲ : ۲۵۷

لبعضهم شفاء المعرفة والصّفا، و لبعضهم شفاء التسلیم والرضا، و لبعضهم... (جعفربن محمد الصادق ع) ۴ : ۱۰۷

لتالی القرآن بکلّ حرف عشر حسنات (عبدالله مسعود) ۱۰ : ۶۸۲

لتفرقنّ هذه الامّة علی ثلاث و سبعین فرقة کلّها فی النار الاّ واحده (علی علیه السّلام) ۲ : ۲۳۲

لذاذة شهادة ان لا اله الاّ الله فی الآخرة کلذاذة الماء البارد فی الدنیا (حسن بصری) ۹ : ۸۳

لعاب البرّ بلعاب النّحل بخالص السّمن ماعابه مسلم فجعله لعاباً یخرج من الفم (حسن بصری) ۵ : ۴۱۲

لعمری ماحجّ من لم یسع بین الصفا والمروة لان الله سبحانه یقول اِن الصّفا... (عایشه) ۱ : ۴۲۵

لعن الله الواشمات والمستوشمات والمشمصات للحسن المغیرات خلق الله (عبدالله بن مسعود) ۱۰ : ۳۹

لقدا درکت اقواماً کان خوفهم علی طاعاتهم ان لاتقبل منهم اکثر من خوفکم... (حسن) ۶ : ۴۵۱

لقد رأیت سبعین من اصحاب الصفة ما منهم رجل علیه ردآء اما ازار واما کساء... (ابوهریرة) ۹ : ۱۷۰

لقد رأیتنی یوم الشجرة والنبی (ص) یبایع الناس و انا رافع غصناً من اغصانها... (معقل بن یسار)
۹ : ۲۰۹-۲۱۰

لقد سمعنا فی المسجد همهمة ولم نرلهم شخصاً فسمعناها تفاً تهتفّ... (سخن علی علیه السلام دربارهٔ رحلت حضرت رسول) ۶ : ۲۴۶

لقد کان یأتی علینا الشهر لم نوقد فیه ناراً و ماهوالا الماء والتمر، غیرانه... (عایشه) ۹ : ۱۶۹

لقیتُ عبدالله بن عمر وبن العاص قلت : اخبرنی عن صفة رسول الله فی التورية، قال... (عطآءبن یسار) ۸ : ۶۵

لکلّ رؤیةٍ وقت (امام صادق ع) ۵ : ۲۱۰

لکلّ شیءٍ لبابٌ و لباب القرآن الحوامیم (ابن عباس) ۸ : ۴۴۸

لکلّ مؤمنة مطلقة حرّة اوامة متعة و تلا هذه الآیة وللمطّلقات متاع... (علی علیه السلام) ۱ : ۶۴۸

لکلّ واحد منزلان منزل فی الجنّة و منزل فی النار، فأما المؤمن... (مجاهد) ۶ : ۴۱۸

للشّیطان خیلٌ و رجلٌ من الجن والانس و هم الّذین یطیعونه (قتاده) ۵ : ۵۷۸

لمّا اختار موسیٰ قومه سبعین رجلاً لمیقات ربّه قال الله لموسی : اجعل لکم الارض... (نوف البکالی الحمیری)
۳ : ۷۵۹

لمّا اخذ الله من آدم ذریته، کانت روح عیسیٰ (ع) بین تلک الارواح التی اخذ میثاقها... (ابیّ بن کعب)
۶ : ۲۷

لمّا استقرّت السفینة علی الجودی لبثت ماشاءالله ان یلبث ثمّ... (عمر) ۴ : ۳۹۴

لمّا اسریٰ بالنبی (ص) انتهی الی السدرة فقیل له : هذه السّدرة ینتهی الیها کل احد... (ابوهریرة) ۹ : ۳۶۱

لمّا اسری بالنبی (ص) لیلة اسریٰ لقی ابراهیم و موسیٰ و عیسی فتذا کروا السّاعة، فبدؤا... (عبدالله مسعود)
۶ : ۳۰۶

لمّا اغویٰ آدم علم ان ذریته اضعف منه، فقال الله ولقد صدق علیهم ابلیس ظنّه (حسن) ۳ : ۵۶۹

لمّا اهبط آدم (ع) من الجنّة الی الارض، احرقته الشمس فاسودّ جسده، فاتاهُ جبرئیل (علی علیه السلام)
۱ : ۴۸۴

لمّا هجم فرعون علی البحر وهاب ان یتقحّم فیه، تمثّل له جبرئیل علی فرسٍ انثی... (ابن‌عباس) ۱ : ۱۸۷
لم ازل اقطع المهالک حتی وجدت الممالک، ثم ترکت الممالک حتی وصلت الی شواهدالمالک... (بایزید بسطامی) ۱۳۰:۱

لم تکن فی الدنیا سفوة ریح ولاقطرة مطر الاّ بمکیال و وزن الا ما کان (ابن‌عباس) ۱۰ : ۲۰۸
لمثل هذافلیعمل العاملون (سخن عبدالله مبارک در وقت نزع) ۱ : ۳۰۱
لمقام احدهم مع رسول‌الله (ص) مغبراً وجهه خیرٌ من عبادة احدکم عمره (ابن‌عمر) ۱ : ۷۷
لم یأمر بالمسألة الاّ لیعطی (سفیان‌بن عیینه) ۲ : ۴۹۰
لم یبعث‌الله نبیاً آدمَ و من بعده الاّ اخذ علیه العهد فی محمّد و امره، و... (علی علیه‌السّلام) ۲ : ۱۸۰
لم یبعث‌الله نبیاً، الأوصاه باقامة الصلوة و ایتاء الزکوة والاقرارلله بالطاعة... (مجاهد) ۹ : ۱۰
لم یبعث‌الله نبیاً من البادیة ولامن النّساء ولامن الجنّ (حسن) ۵ : ۱۴۸ - ۱۴۹
لم یبعث قبله (رسول‌الله ص) نبی الی الانس والجنّ جمیعاً (مقاتل) ۹ : ۱۶۶
لم یتکلّم بالعربیّة من الانبیاء الاخمسة: هود و صالح و اسماعیل و شعیب و محمد صلی... (عطاءبن ابی رباح) ۵۵:۶

لم یتکلّم فی المهد الاّ ثلاثة: عیسی‌بن مریم، و صاحب یوسف و صاحب جریح (هلال‌بن یساف) ۶ : ۳۵
لم یجمع الله لاحدٍ من الانبیاء بین الاسمین من اسمائه تعالی اِلاّللنبی (ص)... (حسین‌بن فضل) ۴ : ۲۴۰
لم یجوزوا علی الصّراط الاّ بنورالمعرفة (؟) ۵ : ۵۹۹
لم یدرک اربعة النبی (ص) هم و ابناؤهم الاّ هؤلاء: ابوقحافه و ابوبکر و ابنه عبدالرحمٰن و... (موسی‌بن عقبة) ۱۵۱:۹

لم یستق الاّ ذنوباً واحداً حتّی رویت الغنم (عمر) ۷ : ۲۹۴
لم یزل السحار یقتلون عندنا بالمدینة (ابوالاسود) ۱ : ۲۹۴
لم یعرفوا العورة من غیرها من الصغر، و قیل لم یبلغوا احدالشهوة ولا رغبة لهم فی النّساء... (مجاهد) ۵۲۱:۶
لم یفارقه (جبرئیل - من عیسی) ساعةً ولم یقرب منه الشیطان لدعوة الجدّة.. (یزیدبن میسرة) ۱ : ۲۶۴
لم یفرض الله عزّوجلّ علی عباده فریضةً الاجعل لها حداً معلوماًثم عذر اهلها... (ابن‌عباس) ۸ : ۶۳
لم یقل وقفت ستراً علی الرقیب ولم یقل لااقف مراعاةٌ لقلب الحبیب (میبدی ؟) ۱ : ۱۶۳
لم یکلف الله العباد معرفته علی قدره و انّما کلّفهم علی مقدارهم (جریری) ۶ : ۴۶۲
لم یکن ابنه (نوح) و انّما کان ابن امرأته من زوج آخر... (علی علیه‌السلام) ۴ : ۳۹۲-۳۹۳
لم یکن نبیٌّ الاّ قصر بدعائه لنفسه ولامّته و دونه الامم، و انّ ابراهیم دعا... (یقال) ۱ : ۳۵۹
لم یکن (ص) غنَی عن کثرة المال ولکن الله رضاه بما آتاه وذلک حقیقة الغنی (الفرّاء) ۱۰ : ۵۲۷
لم یکن فی الاسلام فتح اعظم من صلح الحدیبیّة وذلک ان المشرکین اختلفوا بالمسلمین... (زهری) ۹ : ۲۰۶
لم یکن فی رأسه (ص) ولحیته عشرون شعرة بیضآء (انس) ۸ : ۹۴
لم ینم (ص) علی السریر ولم یشبع من خبزالشعیر (عایشه) ۹ : ۱۶۹
لم یهلک الله قریة بالشرک حتی انضاف الیه ظلم بعضهم بعضاً (ابن‌عباس) ۴ : ۴۵۵
لن یرفع الی الله لحومها ولادماءُ ها ولکن یرفع الله منکم الاعمال الصالحة والتقوی والاخلاص (مقاتل) ۶ : ۳۶۹
لواُذن لی فی الشّفاعة مابدأت الاّبظالمی ولااغتنم... (احمدبن خضرویه) ۵ : ۲۸۴
لواقامک الله بین یدیه یوم القیامة، فقال: «ما غرّک بربک الکریم» ماذاکنت... (فضیل)

من دعاالظلم بالبقاء فقد احبّ ان یعصی‌الله عزّوجلّ، الظالم والمعین علی الظلم... (حسن) ۱ : ۲۶۶
من ذاالذی یستحق الحمدالامن یقدر علی خلق السموات والارض و جعل الظلمات والنور (یکی از بزرگان دین و طریقت) ۳:۲۹۶
منذ اربعین سنة ما اقامنی‌الله تعالی فی‌حال کرهته ولانقلنی الی غیره فسخطته (ابوعثمان نیشابوری) ۱۰ : ۲۶
من ذاق من خالص محبة‌الله عزّوجلّ، منعه ذلک من طلب الدنیا و اوحشه من جمیع البشر (ابوبکر) ۹ : ۸۸
من رسوخ علمهم الایمانُ بمحکمه و متشابهه و ان‌لم یعلموا تأویله (عایشه) ۲ : ۲۱
من زادت حسناته علی سیّاته کان من اهل‌الاعراف ثم یدخلون‌الجنة بعد (ابن‌عباس) ۴ : ۳۵۲
من زعم ان القرآن مخلوقٌ فقد زعم انّ‌القرآن محدّثٌ و من زعم انّ القرآن محدث فقد کفره (وکیع بن الجراح) ۲:۶۰۴
من زعم انّه یعلم ما فی غدٍ فقد اعظم علی‌الله‌الفریة (عایشه) ۷ : ۲۴۲
من زهد فی‌الدنیا اربعین یوماً صادقاً من قلبه مخلصاً فی‌ذلک یظهرله من‌الکرامات... (سهل بن عبدالله) ۷:۲۳۳
من سمع صوت‌الرّعد فقال سبحان‌الّذی یسبّح الرعد بحمده... (ابن‌عباس) ۵ : ۱۷۳
من شهدالبلآء بالبلآء ضجّ من البلآء و من شهدالبلآء من‌المبلی حسن الی البلاء (جنید) ۸ : ۳۶۳
من صام‌الیوم‌الّذی یشکّ فیه فقد عصی اباالقاسم (ص) (عماربن‌یاسر) ۱ : ۴۸۴
من صلّی بعدالعشاءالآخرة رکعتین اواکثر فقد بات‌لله ساجداً و قائماً (ابن‌عباس) ۷:۶۲
من صلّی صلوة‌العشاء فیها جماعة فقد اخذ بخطّه من «لیلة‌القدر» (سعیدبن‌المسیّب) ۱۰ : ۵۶۱
من صلّی مِن‌اللیل ثم استغفر فی‌آخره سبعین مرة کتب من‌المستغفرین بالاسحار (امام جعفرصادق ع) ۲ : ۴۸
من ضمّ یتیماً وکان نفقته وکفاه مؤنته کان له محجاباً من‌النّار یوم‌القیامة... (انس‌بن‌مالک) ۱۰ : ۵۲۸
من ظنّ انّه بغیر بذل‌الجهود یَصل، فهو مُتمنٍّ، و مَن ظنّ انّه ببذل‌الجهود یصل فَمُتغنٍّ (ابوبکر کتانی) ۲:۴۹۶
من عرف‌الحق لم یحتمل اذلال‌الخلق (؟) ۶ : ۲۳۳
من عرفه لم یصفه و من وصفه لم یعرفه (بزرگان دین و طریقت) ۶ : ۴۷۷
من علامات‌الاشتیاق تمنّی‌الموت علی بساط‌العوافی (سخن ارباب قلوب) ۱ : ۲۹۹
من علّمه‌الله عزّوجلّ علماً فیعلّمه الناس ولایقل-لااعلم-فیمرق من‌الذین... (ابوموسی‌الاشعری) ۱ : ۷۳۲
من عمل ذلک من قوم لوط انّما کانوا ثلاثین رجلاً و نیفاً... (ابوسعید) ۴ : ۴۲۶
من عمل عملاً کساه‌الله ردائه ان خیراً فخیرٌ و ان شراً فشرٌ (عثمان) ۱ : ۲۳۲
من عمل لنفسه لایعملُ‌لله و من عمل‌لله لایعملُ لنفسه ولایراها (بایزید بسطامی) ۵ : ۵۲۵
من غدااوراح الی‌المسجد لیتعلّم علماً اویعلّمه اویحیی سنةً قد درست... (زیدبن ثابت) ۱۰ : ۲۰
من فرّ من اثنین فقد فرّ و من ثلاثة لم یَفرّ (ابن‌عباس) ۲ : ۲۹۱
من فوّض امره‌الی‌الله فهو داخل فی‌قوله «ان‌المسلمین والمسلمات»... (عطاءبن ابی‌رباح) ۸ : ۴۶-۴۷
من قال انّ‌الذی فی قلب المؤمن هوالمخلوق فهو جهمی (محمدبن ابراهیم ابوسنجی) ۶ : ۵۳۲
من قال انا مؤمنٌ حقّاً فهو کافرٌ حقّاً (عمرخطّاب) ۱ : ۳۹۳
من قال اِنّ حروف التهجّی محدَثةٌ فهو کافرٌ، قِد جعل‌القرآن مخلوقاً (احمد حنبل) ۱ : ۴۳
من قال بلسانه‌الله و فی قلبه غیرالله فخصمه فی‌الدارین الله (جنید) ۱ : ۶۹۷

هل تشتمل الارحام الا علی ذکر و انثی؟ فلم یحرمون بعضاً و یحلون بعضاً (ابن عباس) ۳ : ۵۱۰
هل جزاء من قال: لا اله الا الله و عمل بما جاء به محمد (ص) الا الجنّة؟ (ابن عباس) ۹ : ۴۲۹
هما کانا لا یریان سوآتهما قبل المعصیة، و قیل لم یکن یری کل واحد منهما عورة... (قتاده) ۳ : ۵۷۷
هم اصحاب رسول الله (ص) و اهل بیته (سخن شهربن حوشب در معنی الذین انعمت علیهم) ۱ : ۲۰
هم الحروریة کانوا مؤمنین فکفروا بعد ایمانهم (ابوامامه) ۲ : ۲۳۵
هم المؤمنون وسع الله علیهم امر دینهم ولم یکلفهم الاّ ما هم له مستطیعون... (ابن عباس) ۱ : ۷۸۱
هم قوم موسی و عیسی قبل ان یغیّر و انعم الله علیهم (سخن ابن عباس در معنی الذین انعمت علیهم) ۱ : ۲۰
هم الانبیاء تجول حول العرش و همة محمد (ص) فوق العرش (ذوالنون) ۱۰ : ۵۳۵
هوالرجل یلعن صاحبه فترتفع اللعنة فی السماء ثم تنحدر فلا تجد صاحبها الّذی... (ابن مسعود) ۱ : ۴۲۸-۴۲۹
هو (حطّة) احد ابواب بیت المقدس یدعی باب الحطّه، و کان له سبعة ابواب (ابن عباس) ۱ : ۲۰۳
هو (صراط المستقیم) الجسد المعروف بین الجنة والنار الذی وصفه النبی (عبیدبن عمیر یا عمر) ۱ : ۱۹
هو (الشفق) الحمرة الّتی تبقی فی الافق بعد غروب الشمس (ابن عباس) ۱۰ : ۴۲۹
هو (ربّ) الخالق ابتداءً والمربّی غذاءً والغافر انتهاءً (واسطی) ۱ : ۱۲
هو (تبّع) الذی کسی الکعبة الانطاع والبرود المعضدة و نصب علیها الباب... (سعیدبن جبیر) ۹ : ۱۰۷
هو (و انزلنا من السماء ماءً طهوراً) الرّش الذی یرشّ من میاه المحبّة علی قلوب العارفین... (نصرآبادی) ۷ : ۵۵
هو (العرفان) العرفان بانّه سبحانه متفردٌ بالافعال کلّها، و انّ العبد لا یستقلّ بنفسه دون معونته (میبدی) ۱ : ۳۴
هو المسجد اذا دخلته فقال السّلام علینا و علی عباد الله الصالحین (ابن عباس) ۶ : ۵۶۸
هو المنافق یعبدالله علی حرف، یعنی بلسانه دون قلبه والمؤمن یعبدالله علی حرفین بلسانه و قلبه (حسن) ۶ : ۳۳۷-۳۳۸
هو (صدقه) ان تؤتیه و انت صحیحٌ تأمل العیش و تخشی الفقر ولا تمهل حتی اذا بلغت الحلقوم... (ابن مسعود) ۱ : ۴۶۵
هو ان یقول بسم الله والله اکبر لا اله الا الله والله اکبر (ابن عباس) ۶ : ۳۶۸
هو (مسجدالحرام) اوّل بیت بعد الطّوفان (قیل) ۲ : ۲۱۴
هو (مسجدالحرام) اوّل بیت بناهُ آدمُ اتّخذه قبلة (قیل) ۲ : ۲۱۴
هو (مسجدالحرام) اول بیت وضع للناس مبارکاً و هدی للعالمین (علی علیه السلام) ۲ : ۲۱۳
هو بین ایدیهم یقرأونه و لکنهم نبذوا العمل به (سخن شعبی دربارهٔ یهودیان و قرآن) ۱ : ۲۹۳
هو (صراط المستقیم) طریق الحج (حسن بصری) ۱ : ۱۹
هو کتاب الله لا یزید فیه المقرون ولا ینقصون (قتاده) ۳ : ۴۶۵
هؤلاء حشوالجنّة و للحضرة قومٌ آخرون (جنید) ۱ : ۱۱۲
هؤلاء حشوالجنّة و لها اصحاب غیر هؤلاء، حشوالجنّة اسراؤها و اصحاب الجنّة امراؤها (جنید) ۶ : ۵۷۴
هو یوم القیامة یکون علی الکافرین مقدار خمسین الف سنة (ابن عباس) ۱۰ : ۲۲۵
هی اربعة مساجد لم یبنها الاّ الانبیاء: الکعبة بناها ابراهیم و اسماعیل فجعلها قبلة... (ابن بریده) ۶ : ۵۳۶
هی (التوبة النصوح) ان تضیق علیک الارض بما رحبت و تضیق علیک نفسک کتوبة... (ابوبکر وراق) ۱۰ : ۱۶۰

سخنان یاران رسول خدا، بزرگان دین، متصوّفه، فرشتگان و...
(فارسی)

الله تعالی فرمان داد وی را به ده چیز از تطهیر و تأدیب، پنج در تن و پنج درسر، اما آن پنج که در... (ابن عباس)
۱ : ۳۴۵

الله تعالی نواخت درویشان و مراعات ایشان بجائی رسانید که از هفت روی مواسات... (بوجعفر قاینی) ۱ : ۷۱۹

الله را در هر کتاب سرّی است و سرّ او در قرآن این حروف است (ابوبکر) ۱ : ۴۱

الٰهی از آن حقیقت خرد که مرا دادی بهرهٔ من بر دل من چیزی آشکار کن تا جان من بیاساید...
(بوبکر رضی شیخ شام) ۹ : ۷۶

الٰهی اگر از دنیا مرا نصیبی است به بیگانگان دادم و اگر از عقبی مرا ذخیره‌ای است به مؤمنان دادم... (ذوالنون)
۲ : ۳۱۹

الٰهی اگرت بخوانم برانی، وربروم بخوانی، پس چکنم من بدین حیرانی... (شبلی) ۵ : ۳۵۹

الٰهی او که ترا شناخت نشناخت! پس چون بود حال او که خود ترا نشناخت؟ (ابوعلی دقاق) ۵ : ۵۸۴

الٰهی بنشان تو بینندگانیم، بشناخت تو زندگانیم، بنام تو آبادانیم، بیاد توشادانیم... (سخن یکی از پیران طریقت)
۱ : ۲۷

الٰهی کمال پاکی و عین قدس قدم بود که این فرزند آدم در چون تو پادشاهی عاصی شدند... (بوبکر واسطی)
۷ : ۲۵۰

الٰهی مرا اعتماد برگناه است نه بر طاعت، زیرا که در طاعت اخلاص می‌باید و آن مرا نیست و در... (یحیی معاذ)
۷ : ۲۵۰

الیوم اشارت است به آن روز که مصطفیٰ (ص) را به خلق فرستادند و تاج رسالت بر فرق... (امام صادق ع)
۳ : ۲۶

(امانات) پنج نماز است بوقت خویش گزاردن و زکوة مال دادن و روزهٔ ماه رمضان داشتن... (ابن مسعود)
۸ : ۹۲-۹۳

امانت اینجا سرائر طاعات است و خفیّات شرع که خلق را بر آن اطّلاع نبود... (زیدبن اسلم) ۸ : ۹۳

امروز (بهشت) بالای هفت آسمان است امّا فردا در قیامت آنجا بود که الله تعالی خواهد (عبدالله مسعود) ۶ : ۶۹

امیدواران سه مرداند: یکی نیکو کردار- امید می‌دارد که کردارش قبول کنند و وی را پاداش... (ابن خبیق)
۱ : ۵۷۹

او در تو آویخته است نه تو در وی آویخته (خرقانی) ۶ : ۱۸

او را کسانی‌اند که اگر یک لحظه شان بی‌او می‌باید بود، زهره‌هاشان آب گردد،... (پیر بوعلی‌سیاه) ۸ : ۲۵۰

اوّل بدعتی که بعد از رسول خدا (ص) در میان خلق پدید آمد سیری بود، نفس‌های خود را... (عایشه)
۸ : ۴۱۳

اوّل پیغامبری که رب‌العزّة به خلق فرستاد از زمین پس از آدم و شیث ادریس بود (سدّی) ۶ : ۵۶

اول وصف و توحید است و آخر رسم و تعلیم (امام صادق ع) ۲ : ۵۱

اهل تقویٰ که تکبّر کنند بر ابناء دنیا ایشان در تقوی مدعی‌اند برای این که اگر دنیا را... (واسطی) ۱۰ : ۶۱

ایّام معلومات روز نحر است و ایّام تشریق (علی علیه‌السلام) ۶ : ۳۶۲

انیت عدل راست و اتصاف بسزا که بنده بر خود داور بود و بر خود گواهی دهد و شمار خود خود کند (حسن بصری)
۵ : ۵۳۰

این دنیا بر مثال عروسی است و عالمیان در حق وی سه گروهند: یکی دنیا دار است... (یحیی معاذ رازی)

توکل حال رسول خداست و کسب سنت وی است، هر که بر کسب طعن کرد... (سهل بن عبدالله تستری) ۲ : ۳۲۶

توکّل را سه رتبت است: اول توکل، پس تسلیم، سوم تفویض. توکل بدایت است... (ابوعلی دقاق) ۲ : ۳۳۰

جائی که الله کثیر گوید و تضعیف کند اندازهٔ آن جز الله نداند از عظیمی و فراوانی که بود. (سدّی) ۱ : ۶۵۸

جفت شایسته از دنیا نیست که از آخرت است (ابوسلیمان دارانی) ۱ : ۶۱۴

جمال دو ضرب است: جمال ظاهر و جمال باطن، جمال ظاهر آرایش خلق است و صورت زیبا... (ابن عطا) ۵ : ۴۲

چنان کن که خلق را رحمت باشی و خود را بلا که مؤمنان و دوستان الله از الله بر خلق رحمت‌اند... (جنید) ۷ : ۲۷۵

چون از بانگ نماز فارغ شوی بگو: و انا من المسلمین، نبینی که رب‌العالمین گفت:... (عبدالله‌بن مسعود و عاصم‌بن هبیرة) ۸ : ۵۲۶

چون از قدرت و عظمت و جلال خود خبر داد، خلق را درآموخت که او را چون خوانند... (قتاده) ۳ : ۶۳۵

چون بنده را در خاك نهند، خاك با وی بسخن آید، گوید: انا بیت‌الدّود... (مجاهد) ۶ : ۱۵۱

چون پنداشتم که به‌جائی رسیدم بسرّم ندا آمد که اذا ظننت انک وجدتنی فقد فقدتنی... (جنید) ۵ : ۳۵۹

چون فرزند پسر باشد بعد از سه ماه روح در وی شود، و در حرکت آید، و چون دختر بود به‌چهار ماه... (گفته‌اند) ۱ : ۶۳۴

چون کافران گفتند: «ما لهذا الرسول یأکل الطعام...» رضوان خازن بهشت از آسمان فرو آمد... (ابن عباس) ۷ : ۸

چون نهاد و صورت شبلی به‌آتش دادم، نوبت به‌دل رسید، از من دل خواست، گفتم دربازم... (شبلی) ۱ : ۶۷۵

چهار کس آنند که جهانداران بودند و ملك ایشان به همهٔ زمین برسید. دو از ایشان... (مجاهد) ۱ : ۷۰۴

چه آید از آن که تو خود خوش شوی؛ کار آن دارد که کسی به تو خوش شود (بوعلی‌سیاه) ۲ : ۶۹۵

چه بینید و چه حکم کنید؟ اگر این همه خلق دست نیاز سوی مخلوقی دراز کنند و دانگی... (فضیل عیاض) ۱ : ۲۱۹

چهل سال است تا من با خلق سخن نگفته‌ام، هرچه گفته‌ام با حق گفته‌ام، هرچه شنیده‌ام از حق... (بایزید بسطامی) ۳ : ۸/۸۹ : ۵۲۰

چهل سال با نفس درمنازعت بودم که از من نان وماست می‌خواست روزی مرا بروی رحمت آمد... (ابراهیم خواص) ۵ : ۹۳-۹۴

حسنهٔ این جهانی هم جفت شایسته است، و آن جهانی حوراء بهشتی، و عذاب آتش که... (علی علیه‌السلام) ۱ : ۵۴۳

حسنهٔ دوجهانی عافیت است (قتاده) ۱ : ۵۴۳

«حقّ تلاوته» آن است که چون کتاب خدا خواند به‌صفت بهشت رسد از خدای عزّوجلّ... (عمر خطّاب) ۱ : ۳۴۰

حق جلّ جلاله واحد است اگر تو هزار خصم داری چون حق تعالی با تو باشد هم کفایت کند... (شبلی) ۶ : ۲۳۵

مرد باید که با اهل خویش چنان زید که با کودکان، و با درجهٔ عقل ایشان آید... (عمرخطّاب) ۱ : ۶۲۱
مرد را درگبرگی چهل سال بباید دوید تا حقیقت جمال ایمان بداند... (واسطی) ۴ : ۱۷۷
مطیعان حمّالانند و حمالان جز باری ندارند و این درگاه بی‌نیازان است و عاصیان... (واسطی) ۴:۲۵۵/۸:۱۱۶
معرفت دو است: معرفت حق و معرفت حقیقت حق... (ابوالعباس عطاء) ۵ : ۵۸۴
مقدار حرم از سوی مشرق شش میل است و از جانب دیگر دوازده و از جانب... (امام صادق ع) ۱ : ۳۴۹
من باك ندارم که بامداد برخیزم بر هرحال که باشم بر محبوب یا بر مکروه، زیرا که... (عمر) ۷ : ۴۹۹
میان بنده و حق هزار مقام است از نور و ظلمت... (ابوبکر کتانی) ۳ : ۶۰۹
نشان شقاوت... این پنج چیز است: قساوة القلب، و جمودالعین، والرغبة فی‌الدنیا... (شقیق بلخی) ۴ : ۴۶۱
نکاح بی‌ولی درست نباشد (شافعی) ۱ : ۶۲۵
نماز شب در ابتدای اسلام بر وی فرض بود، پس منسوخ گشت و او را به‌ترك آن رخصت دادند... (قتاده) ۵ : ۶۰۶
نواخت طلبهٔ علم به‌جائی رسید که فردا چون از خاك برآیند، مرکب ایشان پرهای فرشتگان بود... (بوعلی دقاق) ۱ : ۵۸۱
نهایت هرکار رجوع است با بدایت آن کار و راه بحق حلقه‌ای است ازو درآید باز وا اوگردد (جنید) ۳ : ۶۰۹
وادیی است در زمین تهامه (دابةالارض) از آنجا بیرون آید (ابن‌عباس) ۷ : ۲۵۷
واعظ نیست او که به‌زبان خلق را پند دهد و آنچه گوید خود نکند... (بوعثمان) ۴ : ۴۴۱
وقتی بر زبانم برفت که اللّهم اسقنی. ندائی شنیدم که تدخل بینی و بینك یا جنید؟ (جنید) ۱ : ۷۶۰
وقتی در خمار شراب عشق بودم در خلوت «انا جلیس من ذکرنی» بستاخئی بکردم... (بایزید بسطامی) ۸ : ۳۸۸
ولیّ که در او خوف بود علامتش آن است که خاطر را از حرمت پر کند... (مالك دینار) ۹ : ۴۳۴
هرآن کس که بگفت اللّهم خدای را به همه نامهای وی خواند... (نصربن شمیل) ۲ : ۷۳
هرآن کس که سیر خورد در وی شش خصلت پدید آید از خصال بد: یکی حلاوت عبادت نیابد... (بوسلیمان دارانی) ۸ : ۴۱۳
هرچه از رسول خدا (ص) بشنودمی الله مرا بدان منفعت دادی... (علی علیه‌السلام) ۳ : ۵۱
هرچه الله تعالی از آن نهی کرده است آن کبیره است (ابن‌عباس) ۲ : ۴۸۷-۴۸۸
هرچه در دنیا بنده را از حق برگرداند، و از طاعت وی بازدارد، آن عجل اوست... (سهل بن عبدالله) ۳ : ۷۵۰
هردردی را درمان دانم و هرکاری را تدبیری توانم مگر درد حاسد را... (معاویه) ۴ : ۱۵۱
هرکه با راز بُستان عنایت برگیرد به‌میدان ولایت فرونهد، هرکه را چاشت آشنائی دادند... (بوسعید) ۵ : ۵۶۵
هرکه بدو نگرد به‌خود ننگرد، هرکه یاد او کند یاد خود فراموش کند... (واسطی) ۶ : ۲۰۱
هرکه حق را اجابت کرد، مملکت وی را اجابت کرد، یعنی که چون در مملکت... (ابوعثمان مغربی) ۲ : ۵۴۹-۵۵۰
هرکه در ازل در خلقت اوّل سعید آمد، در ابد در خلقت آخر هم سعید آید... (محمدبن کعب) ۳ : ۵۹۵
هرکه سورة‌الاعلی برخواند چنان است که پنج یکی از قرآن خواند (در آثار سلف) ۱۰ : ۴۵۸
هرگز سیر نخوردم که نه معصیتی کردم (ذوالنون) ۸ : ۴۱۳
هرمالی که زکوة آن نادادہ است و چند که بر روی زمین است... (ابن‌عباس) ۴ : ۱۲۶

هزار مرید با ما قدم در این راه نهادند همه فروشدند، من بر سر آمدم و... (جنید) ۵ : ۹۳

هفتاد سال آتش «نارالله الموقدة» در باطن ما زدند تا آن را سوخته کردند... (حسین منصور) ۱۰ : ۶۱۳

هفتاد نام از نامهای خداوند عزّوجل در این میم «اللّهم» تعبیه است (بورجاء عطاردی) ۲ : ۷۳

هلاك دین مرد در دو چیز است: یکی عجب، دیگر نومیدی (عبدالله مسعود) ۵ : ۴۳۴

هیچ وقت گرسنه ننشستم که نه در دل خود حکمتی و عبرتی تازه یافتم (شبلی) ۸ : ۴۱۳

یکی را در خاك می‌نهادم سه بار روی او بجانب قبله کردم هربار روی از قبله بگردانید... (علی علیه‌السلام) ۸ : ۲۱۹

بخش سوم

قسمت دوم

گفتگوها و اعمال و رفتار صحابه، تابعین، بزرگان دین و متصوّفه

مدخل

در این قسمت گفتگوها و اعمال و رفتار صحابه، تابعین، بزرگان دین، امامان و متصوّفه بنابر آنچه در کشف‌الاسرار آمده است به ترتیب الفبائی مرتّب گشته و در مقابل هریک شمارهٔ مجلد و صفحه‌ای که آن موضوع در آن آمده ذکر شده است. این قسمت نیز به دو بخش فارسی و عربی تقسیم شده است.

گفتگوها و اعمال و رفتار صحابه، تابعین، بزرگان دین و متصوفه

(عربی)

انّ اباذر سئل عن الایمان، فقرأ هذه الآیة: «لیس البرّ ان تولّوا... (اباذر) ۱ : ۴۶۸

انّ ابا هریرة کان اذا غدا من منزله لبس ثیابه، ثمّ وقف علی امّه فقال السلام علیک (ابوهریره) ۵ : ۵۴۲

انّ ابن عباس نُعی الیه بنتٌ له و هو فی سفر فاسترجع ثم قال عورة سترها الله، و مؤنةٌ... (ابن عباس) ۱ : ۱۷۲

انّ ابن عمر نظر یوماً الی الکعبة فقال: ما اعظمک و اعظم حرمتک و المؤمن اعظم حرمة... (ابن عمر) ۸ : ۹۹

انّ ابن عمر کان یتخذ المجالس، فقال کعب لرجل من جلسائه سل ابن عمر من ماذا... (ابن عمر) ۵ : ۳۱۲

ان ابن مسعود قرأ ان معاذا: «کان امّة قانتاً لله» فقیل غلطت انّما هو ابراهیم... (معاذ) ۵ : ۴۶۷

انّ ابن مسعود لقی محرما ثیابه فقال انزع عنک هذا. فقال الرجل اتقوا علیّ بهذه... (ابن مسعود) ۱۰ : ۳۹

انّ الحسن کان یأکل الفالوذ، فدخل علیه فرقد السنجی... (حسن) ۳ : ۲۱۱

انّ امرأة قالت لعایشة: یا امة، فقالت لست لک بامّ، انّما انا ام رجا لکنّ (عایشه) ۸ : ۷

انّ رجلا دعاه الی طعام فاکل ثمّ قدّم شیئاً حلواً فامتنع و قال رأیت الله وبّخ... (عمر) ۹ : ۱۵۹

انّ رجلا و امرأة ایتا علیّاً، مع کلّ واحد منهما قیامٌ من الناس، فقال علی... (علی علیه السلام) ۲ : ۴۹۴

انّ صفوان بن امیّة فخر علی رجل فقال: انا صفوان بن امیّة بن خلف بن فلان فبلغ ذلک عمر... (عمر) ۹ : ۳۳۹

انّ عثمان توضّأ فافرغ علی یدیه ثلاثاً، فغسلهما ثم مضمض، و استنثر، ثم غسل وجهه... (عثمان) ۳ : ۳۹

انّ علیّاً سمع رجلاً یقول فی ناحیة المسجد «لاحکم الّا لله» فقال علی: کلمة حق ارید بهاباطل ... (علی علیه السلام) ۹ : ۲۵۲

انّ علیّاً مرّ علی رجل و هو یزن الزّعفران و قد ارجح فکفا المیزان. ثم قال: اقم الوزن بالقسط... (علی علیه السلام) ۱۰ : ۳۱۴

انّ علی بن ابی طالب سئل و هو القدوة فی قتال اهل البغی عن اهل الجمل و صفین امشرکون هم... (علی علیه السلام) ۹ : ۲۵۲

انّ علیّ بن ابی طالب قضی بقضیّة، فقال رجل من ناحیة المسجد یا امیرالمؤمنین لیس القضا... (علی علیه السلام) ۵ : ۱۱۳

انّ عمر بن الخطاب رضی الله عنه سمع نائحة فاتیها فضر بهاحتی وقع خمارها عن رأسها فقیل... (عمر) ۱۰ : ۷۷

انّ عمر بن الخطاب سمع رجلا علیه هیأت السفر یقول: لولا انّ الیوم یوم الجمعة، لخرجت... (عمر) ۱۰ : ۱۰۲

انّ عمر بن الخطاب مرّ بحسّان ـ و هو ینشد الشعر فی المسجد ـ فلحظ الیه فقال: قد کنت... (عمر) ۷ : ۱۶۹

انّ عمر خرج یستسقی فلم یزد علی الاستغفار حتّی رجع فقیل له ما رأیناك استسقیت... (عمر) ۱۰ : ۲۳۹

قال بعضهم كنا مع ابن عباس فى جنازة فراينا جرّة ماءٍ على ظهر الطريق، فقال... (ابن عباس) ۱ : ۴۰۸
قالت (عايشه): خرجت يوم الاحزاب استروح الاخبار فاذا انا برجل يقول: لبّث رويداً... (عايشه) ۸ : ۳۸
قال (سعيد بن المسيّب): صعد عمر بن الخطاب المنبر، فحمدالله و اثنى عليه، ثم قال... (عمر) ۳ : ۲۰۴
قال محمد بن الحنفيّه قلت لابى انت التالى، قال: وما تعنى بالتالى؟ قلت قوله سبحانه... (على عليه السلام) ۴ : ۳۶۶

قيل لابن مسعود: هل لك فى الوليد بن عقبة تقطر لحيته خمراً. فقال: انّا نهينا عن التجسّس... (ابن مسعود) ۹ : ۲۶۱

قيل لابى بكر الورّاق: ما الدليل على انّ لهذه العالم صانعاً فقال: تحويل الحالات و... (ابوبكر ورّاق) ۱۰ : ۴۳۰
قيل لابى بكر: اخبرنا عن نفسك هل رأيت شيئاً قط قبل الاسلام من دلائل نبوة محمّد؟... (ابوبكر) ۹ : ۱۴۹
قيل لجعفر بن محمد (ع) لم صار الشعر والخطب تملّ اذا اعيدت، والقرآن يعاد ولا يملّ؟ قال... (امام صادق ع) ۳ : ۷۰

قيل لحاتم الاصمّ: بم اصبت الحكمة؟ فقال: بقلة الاكل و قلة النوم و قلة الكلام... (حاتم اصم) ۱ : ۳۶۳
قيل لحاتم الطائى: لاخير فى السرف فقال لاسرف فى الخير (حاتم طائى) ۳ : ۵۰۹
قيل لحذيفة: من المنافق؟ قال: الّذى يَصف الاسلام و لا يعمل به (حذيفه) ۲ : ۷۳۹
قيل لزيد بن ارقم من اهل بيته (رسول‌الله)، قال: هم آل على و آل عقيل و آل جعفر و آل عباس (زيد بن ارقم) ۹ : ۲۳

قيل لعلى (ع) ما «الخنّس» «الجوار الكنّس؟» قال هى الكواكب تخنس بالنهار فلاترى... (على عليه السلام) ۱۰ : ۳۹۷

قيل لعمّار بن ياسر اى الناس احكم؟ قال الّذى يحكم للناس كما يحكم لنفسه (عمّار ياسر) ۲ : ۷۲۲
قيل لعمر: هل كان اصحاب رسول‌الله (ص) يضحكون؟ قال: نعم والله والايمان اثبت فى قلوبهم... (عمر) ۹ : ۳۶۹

قيل لمالك بن دينار: اما تستوحش فى الدّار وحدك؟ قال: ما احسب ان احداً يستوحش... (مالك دينار) ۶ : ۲۷

كان ابن عباس يأتى باب الانصار لطلب الحديث فيقعد على الباب حتى يخرج... (ابن عباس) ۶ : ۵۱۰
كان ابن عمر اذا كاتب مكاتبة لم يضع عنه شيئاً من اوّل نجومه فخافة ان يفجر... (ابن عمر) ۶ : ۵۲۵
كان ابن عمر يمرّ بالبايع فيقول: اتّق الله و اوف الكيل و الوزن فان المطفّفين... (ابن عمر) ۱۰ : ۳۱۴
كان ابوبكر يُخافت اذا قرأ و كان عمر يجهر بقرائته و كان عمّار يأخذ... (ابوبكر و عمر و عمّار) ۵ : ۶۳۳
كان ابوهريرة كلّما اصبح صاح: اصبحنا و عرض آل فرعون على النار و كلّما امسى... (ابوهريره) ۸ : ۴۷۹
كان اسعد الحميرى من التبابعة، آمن بالنبى (ص) قبل ان يبعث بسبع مائة سنة (اسعد الحميرى) ۹ : ۱۰۷
كان اصحاب النبى يكرهون بيع المصاحف (اصحاب پيغمبر «ص») ۱ : ۲۴۶
كان الحسن اذا نظر الى السحاب قال لله والله رزقكم ولكن تحرمونه بخطاياكم و اعمالكم (حسن) ۹ : ۳۰۹
كان الحسن بن على بن ابى طالب (ع) اذا ركب دابّةً قال: الحمدلله الذى هدانا لاسلام... (امام حسن ع) ۹ : ۵۴

كان المختار يبعث الى ابن عمر بالمال فيقبله و يقول: لااسأل احداً شيئاً ولا اردّ... (ابن عمر) ۳ : ۲۱۹
كان النداء يوم الجمعه اوّله اذا جلس الامام على المنبر على عهد النبى (ص) و ابى بكر و عمر...

گفتگوها و رفتار صحابه، تابعین، بزرگان دین و متصوّفه

(فارسی)

عزیزی را پرسیدند که: ماالعبودیّة: بندگی چیست؟ قال: الاعراض عن الاعتراض... (؟) ۸: ۵۲۰

عکرمه فرا عبدالله عباس گفت که: سبحان‌الله نظر محمّدٌ الی ربه؟ محمد در خداوند خویش نگریست؟ گفت: نعم... (ابن عباس) ۵: ۴۹۸-۴۹۹

علی بن ابی‌طالب (ع) را پرسیدند که جزیه از مجوس پذیریم؟ گفت آری که ایشان را کتابی بود... (علی علیه‌السلام) ۱: ۵۱۶

علی بن الحسین را رضوان‌الله علیهما دیدند که طهارت کرد و بر در مسجد بیستاد روی زرد گشته... (امام زین‌العابدین ع) ۸: ۴۲۶

علی مرتضی (ع) فرمود که روزی جهودی مرا گفت: «در کتاب شما آیتی است بر من مشکل شده... (علی علیه‌السلام) ۱: ۱۸

عمران بن حصین گفت عبدالله مسعود را دیدم در کوفه، گفتم یا عبدالرّحمٰن: از علم تورات... (عبدالله مسعود) ۲: ۶۰۳

عمر خطاب به‌مسجد رسول برگذشت و رسول (ص) را دید با زنان خویش در مسجد، عمر گفت... (عمر خطّاب) ۸: ۸۲

عمر خطاب مردی را دید که می‌گفت: اللهم‌اغفرلی خطایای، گفت ان‌الخطا مغفور ولکن قل اللهم‌اغفرلی عمدی (عمر خطّاب) ۱: ۷۸۲

عمر خطاب هرگه که چیزی بر وی مشکل شدی ابن عباس را گفتی: غصّ یا غوّاص... (ابن‌عباس) ۱۰: ۶۸۶

(شبلی گفت) ما در حال خویش فروماندیم، گاه باشد که به‌یک موی دیدهٔ خویش کونین از جای برداریم... (شبلی و حسین منصور) ۱۰: ۶۵۵

مجاهد گفت از ابن عباس پرسیدم که بهشت خداوند کجاست؟ گفت فوق سبع سمٰوات... (ابن عباس) ۶: ۶۹

مردی از شبلی سؤال کرد که: ترا دیدهٔ بکا نیست؟ گفت: یا فلان آنچه دل ما را با جان ما افتاده... (شبلی) ۱۰: ۴۰

مردی فرا شبلی گفت: یا بابکر چرا همه الله گوئی و لااله‌الاالله نگوئی؟ شبلی گفت: ... (شبلی) ۲: ۶۲۶

مردی فرا عبدالله عمر گفت: السنا من فقراء المهاجرین؟ نه ما از جملهٔ درویشان مهاجرانیم؟... (ابن عمر) ۳: ۷۴

معاذ به در خانه‌ها شدی و گفتی: تَعالوا نؤمن ساعةً. (معاذ) ۲: ۶۲۴

معاذ جبل را دیدند که در بازار مکّه می‌گردید و ریزه تره می‌چید و می‌گفت: هذا ملک مع رضاك... (معاذ جبل) ۱۰: ۶۰

یکی ابوالدرداء را رنجانید. ابوالدرداء گفت: بارخدایا تنِ درست و عمر دراز و مال بسیار ویرا ارزانی بدار... (ابوالدردا) ۲: ۱۴۰

یوسف حسین رازی گفت از ذوالنون مصری پرسیدم که با که صحبت دارم؟ فقال: مَن لا... (ذوالنون) ۲: ۶۲۵

بخش سوم

قسمت سوم

سخن معاندان و مخالفان

مدخل

در این قسمت سخنان معاندان و مخالفان (اعم از ابلیس و معاندان پیامبران سلف و مخالفان اسلام و پیامبراکرم «ص» و...) که در کشف‌الاسرار آمده است به ترتیب الفبائی مرتب شده. این سخنان گاهی در جهت تحکیم موضع دین و شریعت اسلام بوده است ولی از زبان مخالفان بیرون آمده است. درمقابل هرسخنی شمارهٔ مجلد کشف‌الاسرار و صفحهٔ آن آمده است.

سخن معاندان و مخالفان

(عربی)

اطیعینی و سمّی ولدک عبدالحارث تلدی شبیهکما مثلکما (سخن ابلیس با حوّا) ۳ : ۸۱۴

الحمدلله فانه نبی آخرالزمان و عما قریب ینقطع العذاب عنا (سخن هاروت و ماروت) ۱ : ۲۹۸

الخیر من الله والشرُ من ابلیس (سخن گبران) ۵ : ۱۴۸

الطاعة منّا لا من توفیق الله (سخن اهل قدرت و اعتزال) ۵ : ۱۵۱

الم تریا الی ما اصابکم، لو کنتم علی الحق ما هزُمتم، فارجعوا الی دیننا فهو خیرٌ لکم... (سخن یهودیان به حذیفه و عمّار)

الیس من کذب ابن ابی کبشة انّه یوعدکم بنارٍ تحرق الحجارة... (سخن ابوجهل دربارهٔ شجرهٔ زقوم) ۵ : ۵۷۶

انا الّذی اخرجتکما من الجنّة، فاقبلا منّی و الاّ قتلت ما فی بطنک... (سخن ابلیس با حوّا) ۳ : ۸۱۵

انت نصف جندی و انتِ سهمی الذی ارمی به فلا اخطی... (سخن شیطان به زن) ۱ : ۲۹۷

ان کنت (یا رسول‌الله) صنعت ما صنعت لاجل النّساء فقد علمت قریش... (سخن عتبة بن ربیعه با پیغمبر ص) ۱۰ : ۳۲۶

انّما محمّد و اصحابه اکلة جزور فاربطوهم بالحبال (سخن ابوجهل) ۴ : ۵۵

انّ محمّداً قدودّعه ربّه وقلاه (سخن مشرکان دربارهٔ حضرت رسول ص) ۵ : ۶۷۶

انّ محمّداً یقول و الهکم اله واحد فلیأتنا بآیة ان کان من الصادقین (سخن مشرکان دربارهٔ خدا) ۱ : ۴۳۴

ایها الملک انّا نظنّ انّ المولود الذی تحذر منه من بنی اسرائیل هو هذا... (سخن غاویان قوم فرعون به او) ۶ : ۱۲۳-۱۲۴

بعث اهل مکة الی الیهود و هم بالمدینة وسألوهم عن محمّد فقال: ان هذالزمانه... (سخن یهودیان درباره حضرت رسول ص) ۷ : ۱۵۸

جبرئیل عن یمینه (یعنی‌الله) و میکائیل عن یساره و میکائیل عدوٌ لجبریل (سخن یهودیان دربارهٔ جبرئیل و میکائیل) ۱ : ۲۸۹

قد اضلّکم زمان نبی الحرم الذی یخرج بمکة و یصدّق بما فی کتابنا (سخن یهودیان به مردم مکه قبل از ظهور پیغمبر) ۱ : ۲۷۲، ۳۰۲

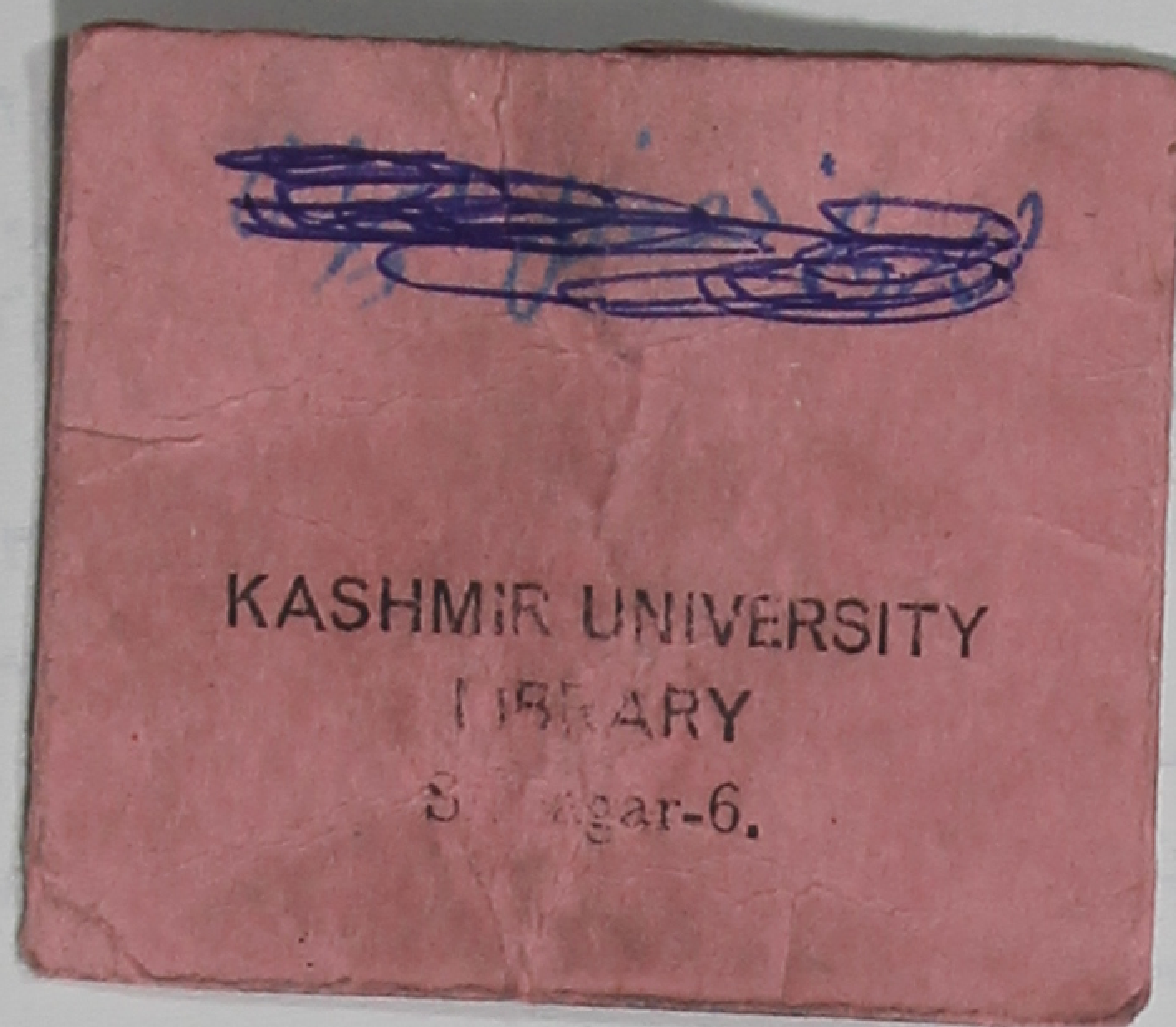
لبیک اللهم لبیک لا شریک لک الاشریک هو لک تملکه و ما ملک (تلبیه مشرکان عرب) ۵ : ۱۴۷

لنقتلن بالعبدِ منّا الحرّ منهم، و بالمرأة منّا الرجل منهم... (سخن یکی از قبایل اوس یا خزرج یا قریظه یا نضیر قبل از اسلام) ۱ : ۴۷۳

بخش سوم

قسمت چهارم

اخبار و گفتگوها و رفتار معاندان و مخالفان

KASHMIR UNIVERSITY

مدخل

در این قسمت خبرهائی که دربارهٔ معاندان و مخالفان آئین خدائی در کشف‌الاسرار نقل شده است و گفتگوها و رفتار آنان به‌ترتیب الفبائی و در دو بخش فارسی و عربی آمده است و در مقابل هریک شمارهٔ مجلد و صفحه‌ای که آن خبر یا گفتگو در آن ذکر شده است قرار گرفته.

اخبار و گفتگوها و رفتار معاندان و مخالفان

(عربی)

کان المشرکون یقولون: ان کان محمد (ص) صادقاً فلتصبح عند رأس کلّ رجل... (ابن عباس) ۱۰ : ۲۹۱

کان اهل الجاهلیّة اذ ارکبوا البحر حملوا معهم الاصنام، فاذا اشتدّت... (عکرمه) ۷ : ۴۱۲

کانت العرب فی الجاهلیّة یتبادلون بازواجهم یقولون الرّجل للرّجل... (ابن زید) ۸ : ۷۲

کانت (ام جمیل) تأتی بالشوك فتطرحهه باللیل فی طریق رسول‌الله (ص)... (ابن عباس) ۱۰ : ۶۵۸

کانت (ام جمیل) تمشی بالنمیمة فتلقی العداوة بین‌الناس (السدّی) ۱۰ : ۶۵۸

کانوا فی‌الجاهلیة اذا ذبحوا القرابین لطخوا جدار الکعبة بدمائها قربة الی‌الله... (ابن عبّاس) ۶ : ۳۶۹

کانوا فی‌الشرک یحجّون و یحرمون البنات والامّهات والاخوات و کانوا یسمّون حنفار (قتاده) ۶ : ۳۶۵

کان (قوم لوط) یبزق بعضهم بعضاً (عبدالله سلام) ۷ : ۳۸۹

لقیت (عطاء بن یسار) عبدالله بن عمرو بن العاص قلت اخبرنی عن... (عطاء بن یسار) ۸ : ۶۵

لما بزق عقبة فی‌النبی (ص) عاد بزاقه فی وجهه وانشعب شعبتین... (ضحاك) ۷ : ۲۷-۲۸

لمّا قال فرعون لقومه ما علمت لکم من الهٍ غیری نشر جبرئیل اجنحة النداب... (محمد بن کعب) ۱ : ۸۲

لمّا هجم فرعون علی‌البحر وهاب ان یتقحمّ فیه، تمثّل له جبرئیل علی فرس انثی... (ابن عباس) ۱ : ۱۸۷

من اخلاق قوم لوط لعب الحمام والصفیر والجلاهق والخذف و مضغ العلك... (مکحول) ۷ : ۳۸۹

من عمل ذلک من قوم لوط انّما کانوا ثلاثین رجلاً ونیفاً... (ابی‌سعید) ۴ : ۴۲۶

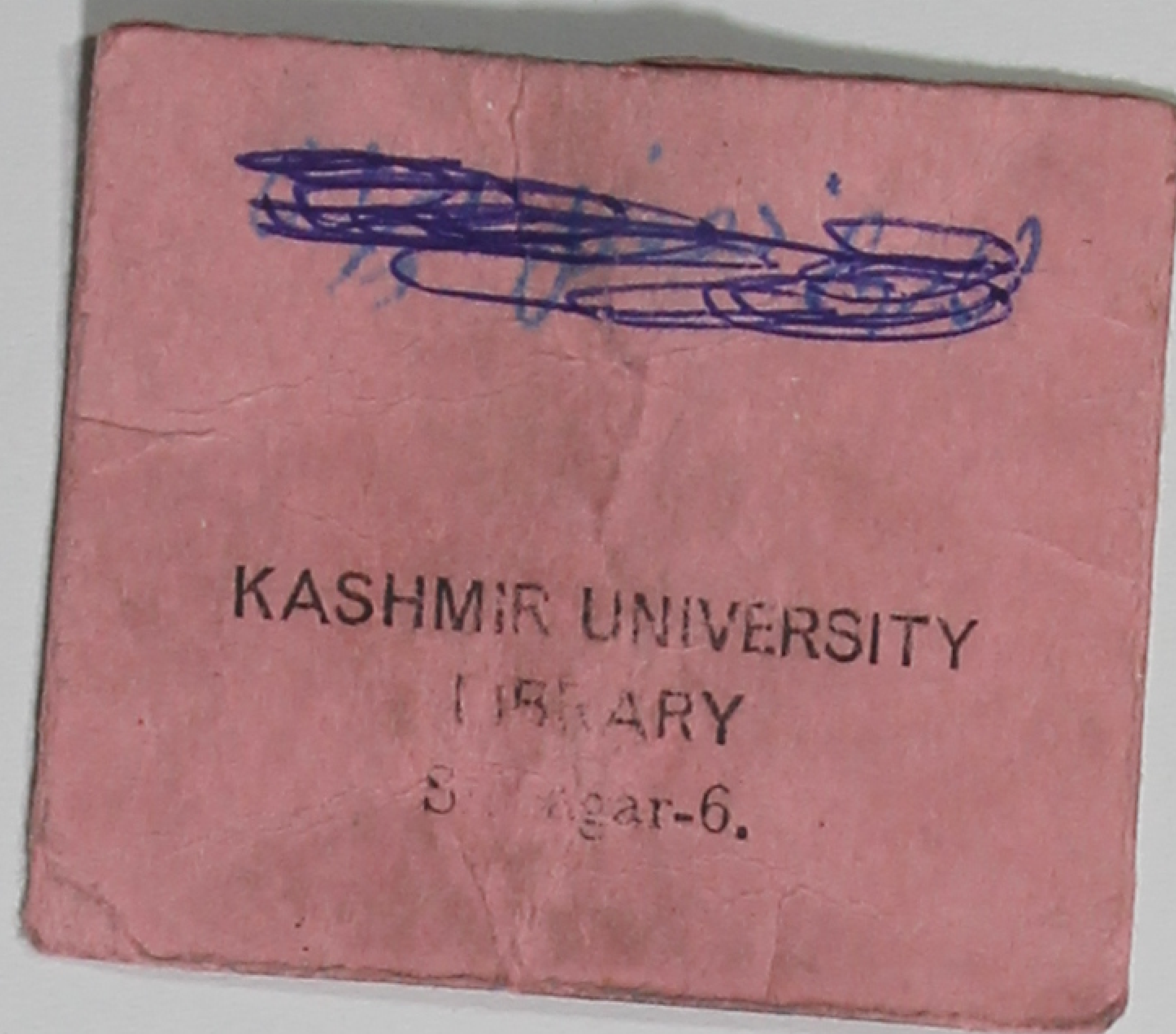
(فارسی)

باد فروگشادند به ایشان (قوم عاد) و ایشان را با آن شخصهای عظیم برمی‌گرفت... (سدّی) ۳ : ۶۵۴

رسول خدا در نماز قراءت بلند می‌خواند و مشرکان قریش را خوش نمی‌آمد همه فراهم آمدند... (ابن عبّاس) ۸ : ۲۰۱

(سحرهٔ فرعون) سی‌وسه هزار بودند (وهب) ۶ : ۱۴۱

(سحرهٔ فرعون) نهصد بودند. سیصد از پارس و سیصد از روم و سیصد از اسکندریة (ابن جریج) ۶ : ۱۴۱

KASHMIR UNIVERSITY
LIBRARY

بخش چهارم

زبان و ادب

مدخل

این بخش دارای سیزده قسمت است:

قسمت اوّل فهرست اشعار عربی به ترتیب الفبائی صدور ابیات
فهرست اشعار عربی به ترتیب الفبائی اعجاز ابیات

قسمت دوم فهرست اشعار فارسی به ترتیب الفبائی آغاز ابیات
فهرست اشعار فارسی به ترتیب الفبائی پایان ابیات

قسمت سوم فهرست مصاریع عربی به ترتیب الفبائی آغاز مصاریع
فهرست مصاریع عربی به ترتیب الفبائی عروض یا اعجاز آنها

قسمت چهارم فهرست مصراعهای فارسی به ترتیب الفبائی آغاز آنها
فهرست مصراعهای فارسی به ترتیب الفبائی پایان آنها

قسمت پنجم فهرست مثلهای عربی به ترتیب الفبائی آغاز آنها
فهرست مثلهای عربی به ترتیب الفبائی پایان آنها

قسمت ششم فهرست مثلهای فارسی به ترتیب الفبائی آغاز آنها
فهرست مثلهای فارسی به ترتیب الفبائی پایان آنها

قسمت هفتم عرب می‌گوید:
پارسیان می‌گویند:

قسمت هشتم: وجوه کلمات مختلف در قرآن مجید بنا بر تفسیر کشف‌الاسرار

قسمت نهم : فهرست برخی از لغات عربی که اغلب بفارسی معنی شده است

قسمت دهم : فهرست واژه‌ها و ترکیبات و اصطلاحات جالب توجّه فارسی

قسمت یازدهم: واژه‌های عربی یا عبری که دربارهٔ آنها بحث شده یا دارای ابهام است

قسمت دوازدهم : وجوه تسمیه

قسمت سیزدهم : مباحثی از صرف و نحو عربی که در کشف‌الاسرار مطرح شده است

بخش چهارم

قسمت اوّل

فهرست اشعار عربی

مدخل

در این قسمت همهٔ اشعار عربی که در کشف‌الاسرار آمده یکبار به ترتیب الفبائی آغاز ابیات (صدور) و یکبار به ترتیب الفبائی آخر ابیات (اَعجاز) مرتب و ذکر شده است.

کتاب کشف‌الاسرار از جنبهٔ ادبی بسیار اهمیّت دارد و وقتی به کثرت اشعار عربی و فارسی آن توجه کنیم وسعت اطلاع و حافظهٔ قوی و احاطهٔ میبدی را بر شعر و ادب فارسی و عربی درمی‌یابیم.

تعیین شاعر هرشعری به‌عهدهٔ محقّقین است که در آینده بخواهند دربارهٔ کتاب کشف‌الاسرار تحقیق کنند و در فهرست جائی برای تحقیق نیست، امّا اگر شاعر شعری در طیّ متن کتاب ذکر شده است در این فهرست هم نام شاعر آمده است.

در بخش دوم که فهرست اشعار به ترتیب پایان آنها آمده سعی شده است که توالی ابیات به‌ترتیبی که در کشف‌الاسرار آمده حفظ شود و ترتیب کامل الفبائی در بخش اوّل یعنی در فهرست به‌ترتیب الفبائی آغاز ابیات کاملاً رعایت شده است.

فهرست اشعار عربی به ترتیب الفبائی صدور ابیات

ايّاك ادعو فتقبل مَلقى — واغفر خطاياى و ثمّر ورقى — ۶۹۰:۵

ايقنت انّى لامحا — لة حيث صارالقوم صائر (قس بن ساعده) — ۲۲۴:۸

ایّ محبٍّ فيك لم احكه ؟ — و ایّ ليلٍ فيك لم ابكه ؟ — ۳۷۳:۸

اين الوجوه الّتى كانت محجّبةً — من دونها تضربُ الاستار و الكلل ؟ — ۱۴۹:۵/۵۹۱:۲

ايّها الرّكب المخبوّ — ن على الارض المجدّون — ۷۹۰:۳

ايّها السّائل عن قصّتنا — لو ترا نالم تفرق بيننا — ۲۶۹:۹

ايّها الشامخ الّذى لايرام — نحن من طينة عليك السّلام

ولدى الموت تستوى الاقدام — ۳۴۰-۳۳۹:۱۰

ايّها المنكح الثّريا سُهيلا — عمرك الله كيف يلتقيان (عمربن ابى ربيعه) — ۴۸۷:۸/۵۴۴:۷/۳۲۵:۵/۲۵۲:۲/۹۳:۱

باتو اعلى قلل الجبال تجوسهم (تحرسهم) — غلبُ الرجال فلم تمنعهم القُلل — ۱۴۹:۵/۵۹۱:۲

باتوا نياماً و ابن هندلم ينم — بات يقاسيها غلام كالزلم — ۷:۳

بالموت اقسمت لكم والعيش — ان النبىّ ذالمن قريش — ۲۹۷:۵

بایّ نواحی الارض ابغی وصالکم — و انتم ملوكٌ مالنحو كم قصدُ — ۲۷۲:۱۰/۴۱۸:۹/۳۴۱:۲

بایّ نواحی الارض ابغی وصالکم — و انتُم ملوكٌ ما لمقصد كم نحوٌ — ۸۱:۲

ببسم الله مفتتح الكلام — و بسم الله شافيةُ السقام (جعفربن محمد) — ۴:۲

بدنى يغزو عدوّى — والهوى يغز و فؤادى — ۴۷۷:۸

برهانه مثل شعاع الشمس — يبعث من مكّة دارالحمس

بمحكم التنزيل غير لبس — ۲۹۷:۵

بسبّه نبيّنا المطهّرا — والله لا ابرح حتّى يظهرا

ويعلوالاسلام ثمّ يقهرا — ۲۶۸:۵

بعث الّذى لامثله فيما مضى — يدعو لرحمته النّبى محمّدا — ۱۳۱:۱۰

بعلو الجدّ و الرّفعة والطير السعيد — عشت حتى تتملّى الف نيروز و عيد — ۸۰۲:۳

بعينيك ما يلقى الفؤاد و مالقى — و للحبّ ما لم يبق منه و ما بقى — ۵۸:۱۰

بكت عينى غداة البين دمعاً — و اخرى بالبكا بخلت علينا — ۲۵۴:۱

بكر العواذل فى الصباح يلمننى والو مهنّه — يقلن شيب قد علاك و قد كبرت فقلت انه — ۱۴۳:۶

بلغ المشارق والمغارب ينبغى — اسباب امرٍ من حكيم مُرشد — ۷۳۸:۵

بلغنا السما فى مجدنا و علونا — و انا لنرجو فوق ذلك مظهراً — ۶۷:۹

بل نطفة تركب السّفين و قد — الجم نسراً و اهله الغرق — ۱۶۵:۷

بلينا و ما تبلى النجوم الطّوالع — و تبقى الجبال بعدنا والمصانع — ۱۵۰:۶

بنوعمّ الرسول و اقربوه — احبّ الناس كلهم اليّا (ابوالاسود) — ۱۴۰:۸

بها العين والآرام يمشين خلفة — و اطلاؤها ينهضن من كلّ مجثم (زهير) — ۶۱:۷

بيان بيان الحقّ انت بيانه — و كلّ معانى الغيب انت لسانه — ۴۴۲:۶

مصراع اول	مصراع دوم	نشانی
		۴۸۱:۹/۶۵۷:۱
کل بیت انت ساکنه	غیر محتاج الی السّرج	۳۰۱:۱
کل عیش و ان تطاول دهراً	صائر مرّة الی ان یزولا	۷۸۹:۳
کلمون هدّرکنی هلکه وسط المحلة	سید القوم اتاه الحتف نار تحت ظلّة	
جعلت نار علیهم دارهم کالمضمحله		۶۸۰:۳
کم اقاما علی ابیضاض نهار	و أضاء المدلج فی سواد	۳۰۹:۳
کم تقتلونا و کم نحبکم	یا عجبا کُم نُحِبّ من قتلا	
		۹۵:۲/۴۸۰،۱۷۷:۱
کن أین شئتَ من البلا	دوانت مِن ذکری قریبُ	۵۳۳:۲
کیف تنام العیون عن ملک	یأتیک منه فوائد النعم	۴۱۲:۶
کیما یطول حضامنا و نزاعنا	فتلذّ عینی من لذیذ المنظر	۸۳:۹
لابد من ردّ ما اقترضنا	کل غریم بذاک راض	۴۲۵:۶
لا تخلطنّ خبیثات بطیّبة	و اخلع ثیابک منها و انج عریاناً	۴۸۱:۹/۶۵۷:۱
لا تطل الحزن علی فائت	فقل ما یجدی علیک الحزن	۴۹۹:۹
لا تعجبوا لمذلتی فأنا الذی	عبث الزمان بمهجتی فأذلّها	۵۹۰:۳
لا تفرحن بلیل طاب اوّله	فرُبّ آخر لیلٍ اجّج النارا	۴۵۱:۱۰
لا تنه عن خلق و تأتی مثله	عار علیک اذا فعلت عظیم	
		۹۱:۱۰/۳۰:۹/۴۳۵:۴/۳۳۶:۳
لا کان هذا العهد آخر عهدنا	بکم ولا کان الزّبال زوالا	۴۱۸:۶
لاهمّ انّ المرء یمنع رحله فامنع رحالک	لا یغلبنّ صلیبهم و محالهم عدواً محالک	۶۱۸:۱۰
لا یرجع الماضی الیّ	ولا من الباقین غابر (قس بن ساعده)	۲۲۴:۸
لا یکتم السّر الا کل ذی خطر	والسرّ عند الکرام الناس مکتوم	۳۵۷:۹
لا یمنعنک بعدٌ من زیارته	انّ المحبّ لمن یهواه زوّار	۳۵۳:۱
لبیک عبدی و انت فی کنفی	فکلّما قلت قد علمناه	۵۸۱:۱
لبیک لبیک عن قربٍ و عن بعدٍ	سرّاً بسرّوا ضماراً باضمار	۲۶۴:۸
لدواللموت و ابنوا للخراب	فکلکم یصیر الی التّراب	۵۸۱:۳
لعلّ شجیّاً عارفاً سنن الهوی	یمرّ علی قبر الغریب فسلّما	۲۳۴:۷
لعمرکُ ما تدری الطوارقُ بالحصی	ولا زاجراتُ الطّیر ما الله صانعٌ	۵۳۸:۲
لعمرک مالام ابن اخطب نفسه	ولکنه من یخذل الله یخذل	۴۱۹:۳
لعمرک ما یغنی الثّرآء عن الفتی	اذا حشرجت یوماً و ضاق به الصدر	۲۸۸:۹
لعمرک ما یغنی هشام غناهم	و ما یجمعان من مأین و من الف	۲۶۶:۹
لعمری لئن انزفتم او صحوتم	لبئس الندامی انتم آل ابجرا	۲۷۳:۸
لقتل ابن النّبیّ بغیر جرم	فقلبی عند قتلته جریح	۹۹:۳
لقد کذب الواشون ما بحت عندهم	بسرّ ولا ارسلتهم برسول	۸۸:۷
لقد نقّبت فی الافاق حتی	رضیت من الغنیمة بالایاب (امرؤالقیس)	۲۹۲:۹

فهرست
ابیات عربی به ترتیب الفبائی اَعجاز ابیات

مصراع اول	مصراع دوم	نشانی
صاح هذی قبورنا تملا الار	ض فأين القبور من عهد عاد	
خفف الوطأ ما اظن اديم ال	ارض الامن هذه الاجساد	
و قبيح منا و ان قدم العه	د هو ان الاباء والاجداد	
رب لحد قد صار لحداً مراراً	ضاحک من تزاحم الاضداد	
فاسئل الفرقدين عمّا احسا	من قبيل و آنساً من بلاد	
كم اقاما على ابيضاض نهار	و أضاء المدلج فی سواد	۳۰۹:۳
اهيم بها وجداً و ان دام وصلها	و يحسن منها القول و هو معاد	۵۳۰:۸
و ان کان يمنعک الوشاة زيارتی	فادخل الیّ بعلة العوّاد	۱۲۷:۷
انا فی امرِ رُشادٍ بين غزوٍ و جهادٍ	بدنی يغز و عدوّی والهوی يغز و فؤادی	۴۷۷:۸
نحن الذين بايعوا محمّداً	علی الجهاد ما بقينا ابداً	۱۸:۸
و انی لعبدالضّيف مادام ثاوياً	و ما فیّ الاّ تيک من شيمة العبد (حاتم طائی)	۸۱۵:۳
خليلی هل ابصرتما او سمعتما	باكرم من مولی تمشی الی عبدٍ؟	۲۱۹:۸
الام علی تبکيه	والمسه فلا اجد	۲۵۳:۱۰
مليک علی عرش السّماء مهيمن	لعزّته تعنوا لوجوه و تسجد	۱۷۹:۶/۷۸۹:۳
لک الحمد والنعماء والفضل ربّنا	ولا شیء اعلی منک جدّاً و امجد	۷۸۹:۳
يا واحداً لم يقم توحيده احد	انت الوحيد و انت الواحد الاحد	
انّ الذی بهم توحيده قصدوا	من حيث ما قصدوا توحيده جحدوا	
توحيد من صحّح التوحيد عن صددٍ	دون الطّريق الی توحيده صدد	۴۰۶:۵
لمّا تيقنت انّی لست ابصرُکم	غمضتُ عينی فلم انظر الی احدٍ	۱۳۰:۵/۶۲۷:۱
ما وحد الواحد من واحدٍ	اذ کلّ من وحدّه جاحدٌ	
توحيد من ينطق عن نعته	عاريةٌ ابطلها الواحد	
توحيده اياه توحيدُه	و نعت من ينعته لاحد	۵۰۸:۲/۵۸۲:۱
رسم جری فی الناس ليس بقاصد	حبس الجماعة لانتظار الواحد	۴۱۳:۴
و فی کلّ شیءٍ له آيةٌ	تدلّ علی انه واحدٌ	۲۳۳:۸/۱۱۱:۷/۴۹۳:۶/۴۳۶:۱
تمنی رجال ان اموت و ان امت	فتلک سبيل لست فيها باوحد	۵۱۶:۱۰
اری الموت يعتام الکرام و يصطفی	عقيلة مال الفاحش المتشدّد (طرفه)	۵۸۶:۱۰/۷۲۹:۱
ففی فؤاد المحبّ نار هویً	احرّ نار الجحيم ابردها	۱۵۲:۷
تنحّ عن القبيح ولا ترده	و من اوليته حسناً فزده	
ستکفی من عدوّک کلّ کيدٍ	اذا کان العدوّ ولم تکده	۵۲۷:۸
قد کان ذوالقرنين عمی مسلماً	ملکاً تدين له الملوک و تحشد	
بلغ المشارق والمغارب ينبغی	اسباب امر من حکيم مرشد	
فرأی مغيب الشمس عند مآبها	فی عين ذی خُلبٍ و ثأطٍ حرمد	۷۳۸:۵

اريد وصاله و يريد هجرى فأترك ما اريد لما يريد ٧٣٤:٣
من راكب يردالمدينة ملجاءً عنّى يبلّغ ما اقول الاصيدا
اتركت دين آبائك الشم العلى جهلاً و بايعت النّبى محمّداً
انّ الذين شرار كم امثالهم من عقّ والده و برّ الا بعداً
فبأىّ امرٍ يا نبىّ عققتنى و تركتنى شيخاً كبيراً مفردا
امّا النّهار فدمع عينى ساجم و ابيت ليلى كالسّليم مسهّدا (سلمة المخزومى)
١٠:١٣٠-١٣١

بعلو الجدّ والرّفعة والطير السعيد عشت حتى تتملّى الف نيروز و عيد ٨٠٢:٣
يارب فاردد ولدى محمّداً ردّ الىّ و اصطنع عندى يدا ٥٢٦:١٠
يارب ردّ راكبى محمداً ردّ الىّ و اتخذ عندى يدا
يارب ان محمداً لم يوجدا فجمع قومى كلّهم يبدّدا ٥٢٦:١٠
تأتى النّساء على اطهارهنّ ولا تأتى النساء اذا اكبرن اكباراً ٥٦:٥
زُرمن هويت و ان شطّت بك الدّار و حالَ مِن دونه حجبٌ و استارٌ
لا يمنعنّك بُعدٌ من زيارته انّ المحبّ لمن يهواه زوّار ٣٥٣:١
انّ آثارنا تدلّ علينا فانظروا بعدنا الى الآثار
٣٤٤:٩/٢٠٧:٥/٧٨٠:٣/٣٥٢:١

يا ظالمى انّى تروم ظلامتى والله من كلّ الحوادث جارى ٥٨:٤
يا من الى وجهه حجّى و معتمرى ان حجّ قومٌ الى تربٍ و احجار
لبيك لبيك عن قرب و عن بعد سراً بسرٍ و اضماراً باضمار ١:٣٦٦ (فقط بيت اول)/
٢٦٤:٨

هواك سمير قلبى المستطار و ذكرك فى مجارى السّرجار
وكنت ملكت فى امرى اختياراً فحككك فى الهوى سلب اختيارى ١٠:٨
امامى سيوف و خلفى سهام و فوقى شرار و تحتى بحار
فلالى اليك بوجه قرار ولا لى منك بحال فرار ١٢٨:٧
انّى لا حسد داركم لجواركم طوبى لمن اضحى لدارك جارا ٢٨١:٤
يا راقداللّيل مسروراً باوّله ان الحوادث قد يطرقن اسحارا
افنى القرون الّتى كانت منعّمةً كرّ الليالى اقبالاً و ادباراً ٢٨٧:١
لا تفرحنّ بليل طاب اوّله فرُبّ آخر ليلٍ اججّ النّارا ١:٢٨٧ (فقط بيت‌هاى اوّل و دوّم)/ ١٠:٤٥١ (فقط بيت‌هاى اوّل و سوّم)

قولوا لاحبابنا قرّت عيونكم فقد دنت من سليمى دمنة الدار ٣١٦:٤
نزف البكاء دموع عينك فاستعر عيناً لغيرك دمعها مدرار
من ذا يعيرك عينه تبكى بها أرأيت عيناً للبكاء تعار ٦٢٧:٣
سارَ الفؤادُ مع الاحباب اِذ ساروا يوم الوداع فدمعُ العين مدرارُ ٢٢٥:٢
هذا و ان اصبح فى اطمار وكان فى فقر من اليسار
آثر عندى من اخى و جارى ٣٤٦:٣/٢٧٩:١

جبالی التألف ذو انفراد   غریب الله مأواه القفار   ۱۴:۷/۲۱۷:۳

سوف تری اذا انجلی الغبار   افرس تحتک ام حمار   ۳۱۰:۱۰

عجبت للجنّ و اخبارها   و شدّها العیس باکوارها

تهوی الی مکة تبغیالهدی   مامؤمنوا الجنّ ککفّارها

فارحل الی الصفوة من هاشم   بین رواسیها و احجارها   ۱۶۷:۷

هل الدّنیا و مافیها جمیعاً   سوی ظلّ یزول مع النّهار؟   ۲۳۳:۱۰

فوحشی الطبیعة مستهام   نفور القلب تأباه الدیار   ۱۴:۷

اخاسفر جوّاب ارض تقاذقت   به فلوات فهو اشعث اغبر   ۶۷۵:۳

فبح باسم من تهوی و وعنی من الکنی   فلا خیر فی اللّذات من بعد ما ستر   ۳۴۸:۵

لعمری لئن انزفتم او صحوتم   لبئس الندامی انتم آل ابجرا   ۲۷۳:۸

الیک حَجّی لا للبیت والاثر   و فیک طوفی لا للرکن والحجر

صفاء وُدّی صفائی حین اعبره   و زمزمی دمعة تجری عن البصر

زادی رجائی له والخوفُ راحلنی   والماء من عبراتی والهوی سفری   ۳۶۷:۱

نحن اذاً فی الجفاء مثلهم   اذا هجرناهم کما هجروا   ۲۶۸:۴

لعمرك ما یغنی الثّرآء عن الفتی   اذا حشرجت یوماً و ضاق به الصدر   ۲۸۸:۹

فان سمّیتنی مولی فمولایالّذی تدری   و ان فتّشت عن قلبی تری ذکراك فی صدری

۳۸۶:۸

احسنت ظنّک بالایام اذ حسنت   ولم تخف سوء ما یأتی به القدر

و سالمتك اللّیالی فاعتبرت بها   و عند صفواللّیالی یحدث الکدر   ۷۵۷:۵

الی الحول ثُمَّ اسم السلام علیکما   و من یبکِ حولاً کاملاً فقد اعتذر (لبید)

۲۱۷:۱۰/۵:۱

اذا مرضنا أتینا کم نعود کم   و تذنبون، فنأتیکم فتعتذر   ۷۵۱:۳/۶۴۱:۱

اذا کنتُ اخطاتُ فما اَخطاالقدر   امن شئت یا سهل فلمنی او فذر   ۱۶۱:۱

و ما یزدهینا الکبریاء علیهم   اذا کلّمونا اَن یکلمهم نزراً   ۷۵۱:۳

فیومٌ علینا و یومٌ لنا   فیوماً نُساءُ و یوماً نُسَرّ   ۲۸۹:۲

یا سائلی کیف کنت بعدی   لقیت ما سآنی و سرّه

مازلت اختال فی وصال   حتی امنت الزّمان مکره

صال علیّ الصّدور حتّی   لم یبق ممّا شهدت ذرّه   ۱۳۴:۱۰

و لقد هممت بقتلها من اجلها   کیما تکون خصیمتی فی المحشر

کیما یطول خصامنا و نزاعنا   فتلذّ عینی من لذیذ المنظر   ۸۳:۹

اذا لم تکن لامریءٍ نعمةً   لدیّ و لا بیننا آصره

ولالی فی ودّه حاصلٌ   ولا نفع دنیا ولاآخره

و افنیت عمری علی یابه   فتلک اذاً کرة خاسره   ۷۸۳:۱

و تبصر فی العین منّی القذی   و فی عینک الجذع لا تبصره   ۱۷۲:۱

و یکأن من یکن له نشب یحبب   و من یفتقر یعیش ضرّ   ۳۵۳:۷

و حبک خامر الاحشاء حتی　جری مجری السّرائر فی الضمیر
۱۴۸:۱۰/۵۲۴:۷

سبحوا الله و هو للمجد اهل　ربنا فی السماء امسی کبیرا　۴۷۶:۹

ایا سیّدی مالی من الهجر ناصر　سواک و مالی من هواک مجیر　۷۹۳:۳

انّ السعادة امر لیس یدرکها　اهل السعادة الا بالمقادیر

مکتوبة عن اناس طالبین لها　و قد تساق الی قوم بتقدیر　۵۰۸:۹

و اسکر القوم دور کأسٍ　و کان سکری من المدیر　۳۳۰:۱۰/۴۴۲:۸

و من عجب الایّام انّک قاعد　علی الارض فی الدنیا و انت تسیر

فسیرک یا هذا کسیر سفینة　بقوم قعود والقلوب تطیر　۲۳۳:۱۰

اذا انت لم تجعل لعرضک جُنّةً　من المال سار الذّمّ کلّ مسیر　۱۱۴:۱۰

یعزّ علیّ فراقی لکم　و ان کان سهلاً علیکم یَسیرا　۵۲:۲

اذا ما الضّجیع ثنی عطفها　ثنت علیه فکانت لباساً　۳۳۶:۶

سقیتنی کأساً فاسکرتنی　فمنک سکری لا من الکاس　۵۹۲:۱

عجبتُ للجنّ و تجساسها　و شدّها العیس باجلاسها

تهوی الی مکة تبغی الهدی　ما خیر والجنّ کانجاسها

فارحل الی الصفوة من هاشم　و اسم بعینیک الی رأسها　۱۶۷:۷

والله ما طلعت شمسٌ ولا غربت　الاّ و ذکرک مقرونٌ بانفاسی

ولا جلست الی قوم اُحدّثهم　الاّ و انت حدیثی بین جُلاسی
۴۱۵:۲ (فقط بیت دوم)/ ۴۴۱:۸

اذا ارعوی هاد الی جهله　کذی الضّنا عاد الی نکسه　۷۱۸:۳

یومک وجه الدّهر من اجله　جنّ غدٌ والتفت الامس　۳۲۵:۴

تمنّی رجال نیلها و هی شامسٌ　و این من النجم الا کفّ اللّوامس　۳۵۹:۵

اری لهم ما قد اری لنفسی　ان یتبعوا خیر قبیل الانس

بُرهانه مثل شعاع الشمس　یبعث من مکّة دار الحمس

بمحکم التنزیل غیر لبس
۲۹۶:۵-۲۹۷

یارب ان جهادی فیک غیر منقطع　فکلّ ارضک لی ثغر و طرسوس　۴۱۰:۶/۱۳۳:۴

دعوتُ ربّ العزّةِ القدّوسا　دعاءَ من لا یعبدُ النّاقوسا　۹۵:۱۰/۱۳۵:۱

و لقد جعلتکَ فی الفؤاد محدّثی　و ابحت جسمی للمرید جلوسی

فالجسم منّی للجلیس مؤانس　و حبیب قلبی فی الفؤاد انیسی　۴۷۳:۵

لله درّهم من فتیة بکروا　مثل الملوک و راحوا کالمغالیس　۵۹۰:۳

فسرت الیک فی طلب المعالی　و سار سوای فی طلب المعاش　۴۲۲:۹/۱۷۵:۱

و قریش هی الّتی تسکن البحر　بها سمّیت قریش قریشاً

تأکل الغثّ والسمین ولا　تترک یوماً لذی جناحین ریشاً　۶۲۴:۱۰

بالموت اقسمت لکم والعیش　انّ النبی ذا لمن قریش

لیس یُری فی حکمه من طیش　نعم ولا فی خلفه من هیش

و قولها والرّکاب واقفه تترکنی هکذا و تنطلق ۹۹:۷

من قبلها طبت فی الظّلال وفی مستودع حیث یخصف‌الورق
ثمّ هبطت البلاد لابشر انت ولا مضغة ولا علق
بل نطفة ترکب‌السّفین وقد الجم نسراً و اهله‌الغرق
تنقل من صاحب الی رحم اذا مضی عالم بذا طبق
حتّی احتوی بیتک المهیمن من خندق علیاء تحتها النّطق
و انت لمّا ولدت اشرقت الارض وضائت بنورك الافق
فنحن فی ذلک الضّیاء وفی النّور و سبل‌الرّشاد تحترق
۷۶۶:۳ (فقط دو بیت آخر را دارد) / ۱۶۵:۷

جزی‌الله خیراً من امیر و بارکت یدالله فی ذاك الادیم الممزّق ۴۱۳:۹

تعالیت معبوداً، تعالیت قاهراً تعالیت قدّوساً، تعالیت خالقاً
تعالیت من ربّ رفیع مکانه تعالیت رزّاقاً وسعت الخلائقاً
تعالیت اوسعت البریّة برّها و فاجرها رزقاً تعالیت رازقاً ۳۰۸:۱۰

و من قصد البحر استقلّ السواقیا من عرف‌الله لم یحتمل دلال الخلق ۱۰۷:۱۰

عفاء علی هذا الزمان فانه زمان عقوق لازمان حقوق
و کل رفیق فیه غیر مرافق و کل صدیق فیه غیر صدوق ۷۸۳:۱

جعلتُ طریقی علی بابکم و ما کان بابکم ولی طریقا ۴۱:۵

رکبت بحار الحبّ جهلا بقدرها و تلک بحار لیس یطفو غریقها
و اوقفت لمّا دار رأسی سفینتی و عینی قد ذابت و سال عروقها
فسرت علی ریح تدلّ علیکم ولاح قلیلا ثم غاب طریقها
الیکم بکم ارجوا النجاة ولا اری لنفسی دلیلا غیرکم فیسوقها
۳۴۱:۶ (بیت دوم را ندارد) / ۹۲:۷ (فقط بیت اوّل) / ۴۲۰:۱۰ (با کمی تغییر)

قال لی من احب والبین قد جدّ و دمعی موافق لشهیقی
ما تری فی‌الطریق تصنع بعدی قلت ابکی علیک طول الطریق ۱۹۸:۴

ایّ محبٍّ فیک لم احکه؟ و ایّ لیلٍ فیک لم ابکه؟
ان کان لا یرضیک الاّ دمی فقد اذنا لک فی سفکه ۳۷۳:۸

اما فی رسول‌الله یوسف اسوة لمثلک محبوساً علی الظّلم والافک
اقام جمیل الصّبر فی‌الحبس برهةً فآل به‌الصبر الجمیل الی‌الملک ۹۰:۵

لئن ساءنی ان نلتنی بمساءة فقد سرّنی انّی خطرت ببالک ۲۰۵:۳

من شاب قدمات و هو حیّ یمشی علی‌الارض مشی هالک
لو کان عمر الفتی حساباً فانّ فی شیبه فذلک ۴۱۰:۸

قد تحیرت فیک خذ بیدی یا دلیلاً لمن تحیّر فیکا
۹۰:۹/۲۷۹:۴/۴۷،۲۱:۳/۶۵۳،۵۹۲:۱

تأمل فی نبات‌الارض و انظر الی آثار ما صنع الملیک
عیونٌ من لجین فاترات کانّ حداقها ذهب سبیک

اذا كنتَ فى دار يهينك اهلها ... ولم تكُ مكبولاً فتحول ۶۵۴:۲
اذا نبت المنازل فالرّحيل ... ولم يرعين حقّك فالبديلِ
اذا كان العطاءُ على مكاس ... ابى لى اخذه الخلق الجميل
ولى رزق الى اجلى مُعدٍ ... تضمّنه لى الملك الجليل ۶۵۵:۲
استقبلنى وسيفه مسلول ... و قال لى واحدُنا معزول ۲۶۱:۲
مازِلتُ انزل من ودادك منزلا ... يتحيّرالالبابُ عِندَ نزوله
۲۰۰:۹/۲۳۵:۸/۷۴:۱

كلّ عيش و ان تطاول دهراً ... صائر مرّة الى ان يزولا
ليتنى كنت قبل ما قد بدالى ... فى قلال الجبال ارعى الوعولا
انّ يوم الحساب يوم عظيم ... شاب فيه الصغير يوماً ثقيلا ۷۸۹:۳
لقد كذب الواشون ما بحت عندهم ... بسرّ ولا ارسلتهم برسول ۸۸:۷
لقد ورث الضلالة عن ابيه ... ابى حين بارزه الرّسول ۲۹۶:۲
لك المرباع منها والصّفايا ... و حكمك والنشيطة والفضول ۳۸:۱۰
دعوت‌الله حتى خفت ان لا ... يكون‌الله يسمع ما اقول ۶۸۸:۳
انّ الرسول لسيف يستضاء به ... مهنّد من سيوف‌الله مسلول
نبّئت انّ رسول‌الله اوعدنى ... والعفو عند رسول‌الله مأمول
۵۴۶،۳۲۳:۶ (فقط بيت اوّل)

الدار خالية، والرّوح صافية ... والنفس صادية، والوصل مأمول ۱۶:۷
يهتزّ للمعروف فى طلب العُلى ... لِيُذكر يَوماً عِند سَلمى شمائله ۲۰۸:۲
يسقون من ورد البريص عليهم ... بَردَى يصفّق بالرحيق السلسبيل (حسّان) ۸۹:۱
الله يعلم انى بك واجد ... ما ان اريد على هواك بديلا ۳۵۸:۴
وردالرّسول من الحبيب الاوّل ... يعد التّلاقى بعد طول تزيّل ۳۸۵:۸
الفال والزجر والرّؤيا تعاليل ... و للمنجّم احكام اباطيل ۲۲۸:۷
و مبرّا من كلّ غبرّ حيضة ... و فساد مرضعةٍ وداءٍ مغيل
و اذ نظرت الى اسرّة وجهه ... برقت كبرق العارض المتهلل
(ابوطالب برای پیغمبر) ۱۴۳:۱۰

يُريد الرّمح بنى براءٍ ... و يُمسك عن دماءِ بَنى عقيل ۷۲۳:۵
انا معيوبٌ و ربّى طاهرٌ ... و على الطّاهر من عيبى دليلٌ ۱۲:۵
لكلّ اجتماع من خليلين فِرقةٌ ... و كُلُّ الّذى دون الفراقِ قليل
و انّ افتقادى واحداً بعد واحدٍ ... دليلٌ على ان لا يدومَ خليلٌ ۶۲۷:۱
بسم‌الله مفتتح الكلام ... و بسم‌الله شافيةُ السّقام (جعفربن محمد صحابى)
۴:۲

ايّها الشّامخ الّذى لا يرام ... نحن من طينة عليك‌السّلام
ولدى الموت تستوى الاقدام
۳۴۰-۳۳۹:۱۰

و كنت ذخرت افكارى لوقت ... فكان الوقت وقتك والسلام

و کنت اطالب الدّنیا بحرٍّ   فانت الحرّ و انقطع الکلام   ۲۰۸:۵
دع الخبط فالدین دین العجوز   علیک بذاک و دین الغلام
۳۹۴:۵/۹۲:۲/۵۶۲:۱

مالی اریکم کلّکم قیاماً   الکهل والشّبان والغلاما
قد بعث‌الله لکم اماما   محمداً قد شرع الاسلاما
و اظهرالایمان و استقاما   فالیوم حقّاً نکسر الاصناما
نذبّ عنه الخال و الاعماما   ۸۵:۴

طریق الکلام طریق الظلام   و شرّ الظلام ظلام الکلام
علیک بمنهاج اهل الحدیث   و ناهیک بالمصطفی من امام
۳۹۴:۵/۹۲:۲ (فقط بیت دوم)

سلام قبل معذتی سلام   و ان لم آت ما فیه ملام
علی‌الشمس الطلوع فان غطاها   غمام فالملیم هوالغمام   ۲۸۸:۹
انّ ابتداء العرف مجد باسق   والمجد کل المجد فی استتمامه
هذا الهلال یروق ابصار الوری   حسناً و لیس کحسنه لتمامه   ۱۱۷:۹
فقدناه لمّا تمّ و اعتمّ بالعلی   کذاک کسوف البدر عنه تمامه   ۲۷۵:۴
اللّیل داج والعصات نیام   والعابدون لذی الجلال قیام   ۵۱۸:۱۰
اذا اهل الکرامة اکرمونی   فلا اخشی الهوان من‌اللئام
فلیس هو انهم عندی هواناً   ولکن الهوان من‌الکرام   ۵۰۳:۶
سئمت تکالیف الحیوٰة و من یعیش   ثمانین حولاً لا ابالک یسأم (زهیر)
۷۸۱:۱

و کتبت حولی لاتفارق مضجعی   و فیها شفاء لِلّذی انا کاتم   ۶۲۵:۵/۲۷۹:۱
بها العین والآرام یمشین خلفة   وَ اطلاؤها ینهضن من کلّ مجثم (زهیر)   ۶۱:۷
کانت عقوبة ما فعلت کما   کان الزّناء عقوبة الرّجم   ۱۶۱:۸
الی حتفی مشی قدمی   اری قدمی اراق دمی   ۱۸۱:۵
و ان اتاه خلیلٌ یوم مسغبةٍ   یقول لا غائبٌ مالی ولا حرم   ۷۱۲:۲
الم یأن للهجران ان یتصرما   و للعود غصن البان ان یتضرما
و للعاشق الضب الذی ذاب و انحنی   الم یأن ان یبکی علیه و یرحما   ۱۰۱:۹
نهارك یا مغرورسهو و غفلة   ولیلك نوم والردی لك لازم
و تشتغل فیما سوف تکره غبّة   کذلك فی‌الدّنیا تعیش البهائم
۷۸:۵/۷۹۸:۳ (فقط بیت اول)

شهدت علی احمد انه   رسول من‌الله باری النسم
فلومد عمری الی عمره   لکنت وزیراً له و ابن عمّ   ۱۰۷:۹
و وجه نقی اللون صاف یزینه   مع‌الجید لبات لها و معاصم   ۲۵۲:۶
فترکته جرز السباع بنشئه   یقصمن قُلّة رأسه والمعصم   ۸۴:۱
العاطفون تحین ما من عاطفٍ   والمطعمون زمان ما من مطعم   ۳۲۱:۸

ما ضاع من کان له صاحب	یقدر ان یصلح من شأنه	
فانما الدار بسکانها	و انما المرء باخوانه	۲۳۴:۹
اذا علقت روحی حبیبا	تعلّقت به غیرالایام تستلبنّه	۵۱۲:۶
وراءَ مضیق الخوف متّسع الامن	و اوّل مفروج به آخر الحزن	
فلا تأیس فالله ملّک یوسفا	خزائنه بعدالخلاص من‌السّجن	۹۱:۵
لاتطل الحزن علی فائت	فقل ما یجدی علیک الحزن	
سیان محزون علی ما مضی	و مظهر حزنا لما لم یکن	۴۹۹:۹
اناس اعرضوا عنّا بلاجرم ولا معنی	اسآؤا ظنّهم فینا فهل لا احسنوا الظّنّا	
فان کانوا لنا کنّا و ان عادوا لنا عدنا	و ان کانوا قدا استغنو فانّا عنهم اغنا	۴۸:۴
عجبت منک و منّی	افنیتنی بک عنی	
ادنیتنی منک حتی	ظننت انک و انی	۸۹:۳
تخوّف السّیر منها تامکاً قرداً	کما تخوّف عودَ النّبعة السّفنُ	۳۹۰:۵
نطیع رسولنا و نطیع ربّاً	هوالرحمٰن کانَ بنا رؤفا	۳۹۴:۱
آتانی هواها قبلَ ان اعرف الهوی	فصادف قلباً فارغاً فتمکنا	
		۵۰۷:۹/۴۱۵،۲۶۵:۷/۴۷۵،۱۳۹:۵/۵۰۹:۲
فما شئت کان و ان لم اشأ	و ما شئت ان لم نشأ لم یکن	
خلقت‌العباد علی ما علمتَ	ففی العلم یمضی الفتی والمسن	
علی ذامننت و هذا خذلت	و هذا اعنت و ذا لم تعن	
فمنهم شقی و منهم سعید	و منهم قبیحٌ و منهم حسن	۶۸۰:۱
یا نزهتی فی حیوتی و راحتی بعدد فنی	مالی بغیرك انس من حیث خوفی و امنی	۳۵۷:۴
اذا ما رایة رفعت لمجد	تلقاها عرابة بالیمن (الشماخ)	۲۷۱:۸
ایّها الرّکب المخبوّ	ن علی‌الارض المجدّون	
کانتم نحن کنّا	وکما کنّا تکونون	۷۹۱-۷۹۰:۳
وا اسفی من فراق قوم	هم‌المصابیح والحصون	
والمزن والمدن والرّواسی	والخیر والامن والسّکون	
لم یتغیّر لنا اللّیالی	حتّی توّفتهم المنون	
فکلّ نارلنا قلوبٌ	وکلّ ماءٍ لنا عیون	۱۶۶:۵
اذا هبّت ریاحک فاغتنمها	فانّ لکلّ عاصفة سکون	
ولا تغفل عن الاحسان فیها	فلا تدری الرّکود متی یکون	۵۷:۴
اذاالجوزاء اردفت الثریا	ظننت بآل فاطمة الظّنونا	۱۵:۴
جمالک جلّ عن درک العیون	و قدرك فات تصویر الظنون	
و خامر نی لخمر هواك سکر	فلا اصحو الی یوم المنون	۴۳۶:۷
ان تذکّرته فکلّی قلوب	و ان تأمّلته فکلّی عیون	۳۷۹:۹
جمالك نزهتی و رضاك عیشی	و حبك لی من الادیان دینی	۵۵۰:۵
و اذا الدّر زاد حسن وجوه	کان للدّر حسن وجهک زینا	۳۵۵:۶

بخش چهارم

قسمت دوّم

فهرست اشعار فارسی

مدخل

در این قسمت فهرست اشعار فارسی که در کتاب کشف‌الاسرار ذکر شده است یکبار به‌ترتیب الفبائی آغاز ابیات و یکبار به‌ترتیب پایان ابیات آمده است.

در بخش دوم که فهرست اشعار به‌ترتیب پایان آنها آمده سعی شده است که توالی ابیات به‌ترتیبی که در کشف‌الاسرار آمده حفظ شود و ترتیب کامل الفبائی در بخش اوّل یعنی در فهرست به‌ترتیب الفبائی آغاز ابیات کاملا رعایت شده است.

فهرست اشعار فارسی به ترتیب الفبائی آغاز ابیات

مصراع اول	مصراع دوم	ارجاع
از تعجّب هر زمان گوید بنفشه کای عجب	هر که زلف یار دارد چنگ چون درما زند	۱۰۲:۹/۲۸۵:۷
از جام تو دانه‌ای و عصری	وز جام تو قطره‌ای و مردی	۵۳۸:۱
از جام وجود خود نه مستم نه نیم	زیر لگد فلک نه پستم نه نیم	۱۶۹:۶
از جملهٔ خلق سر برافراشت مرا	شکر ایزد را که بس نکو داشت مرا	۲۴۶:۱۰
از جملهٔ نیکوان و خوبان سپاه	زیبای کمر توئی و زیبای کلاه	۵۰۱:۸
از دست مده که زیردستان توایم	بگذار گناه ما که مستان توایم	۵۹۲:۱
از دوست به‌صد جور و جفا دور نباشم	ور نیز بیفزاید رنجور نباشم	۴۴۷:۱
از دوگیتی یاد کردن بیگمان آبستنی است	گر همی دعوی کنی در مردی آبستن مباش	۲۴۲:۴
از دیده و دوست فرق کردن نه نکوست	یا اوست بجای دیده یا دیده خود اوست	۶۶۵:۱۰/۴۱۲:۸/۹۵:۲/۳۱:۱
از راز دلم جملگی آگاه توئی	اندر دل من بگاه و بیگاه توئی	۱۲:۲
از رشک تو برکنم دل و دیدهٔ خویش	تا اینت نبیند و نه آن داند بیش	۳۴:۹
ازسوز جگر چشمی چون حلقهٔ گوهرها	وز آتش دل آهی چون رشتهٔ مرجانها	۵۶۴:۱۰/۶۲۶:۳
از صداع قیل و قال ایمن شدم	چارهٔ دستان مستان چون کنم	۵۹۲:۱
ازعشق توآتشی برافروخته‌ام	وانگه بخودی خود فروسوخته‌ام	۱۴۵:۴
ازعشق تو این بس نبود حاصل من	کاراستهٔ وصل تو باشد دل من	۱۲۷:۲
از غیر جدا شدن سر میدان است	کار آن دارد که در خم چوگانست	۲۹۳:۲/۵۸۰:۱
از قطرهٔ آب نطفه بنگاشت مرا	برخدمت خود بفضل بگماشت مرا	۲۴۶:۱۰
از نطق به هر دهن زبانی دگری	وز لطف به هر بدن روانی دگری	۲۴۴:۴
از هجر تو چیست جز ملامت ما را	کردست درین شهر علامت ما را	۷۲:۵
از هرچه برون ماست چون دور شدند	برعرش رسیده خیمه برخاک زدند	۲۷۴:۱۰
ازین زندان اگر خواهی که چون یوسف برون آئی	بدردِ دوری یوسف صبوری چون زلیخا کن	۴۰۰:۲
اکنون باری به‌نقد (به‌عشق) دردی دارم	کان درد به‌صد هزار درمان ندهم	۵۰۰:۸/۴۳۸:۷/۴۲۲:۶/۷۹۵:۳/۳۹۹:۲
اکنون که به‌میزان خرد برسختم	از بُنگه دونیان کم‌آمد رختم	۳۴۱:۲
اکنون که نماند با توام بازاری	در دیدهٔ پنداشت زدم مسماری	۳۵۸:۷
اگر به‌دوزخ آتش چو عشق بودی تیز	گرفته بودی آتش ز تف خویش گریز	۱۲۴:۳
اگرچه در غم تو جان و دل زیان کردم	من این زیان نفروشم به‌صد هزاران سود	۲۳۴:۷
اگر در قصر مشتاقان ترا یک روز بارستی	ترا با اندهان عشق این جادو چه کارستی	۴۴۱:۸/۴۲۰:۷/۴۱۸:۴

به هرچ از اولیا گویند ارزقنا و وفقنا — به هرچ از انبیا گفتند آمنا و صدقنا ۵۵ : ۲

به هرچ از راه باز افتی چه کفر آن حرف و چه ایمان — به هرچ از دوست و امانی چه زشت آن نقش و چه زیبا
۲۹۹:۸/۴۴۰:۶/۴۸۳:۳/۲۰۷:۲/۴۶۹،۳۵۲،۷۴:۱

به هر کوئی مرا تا کی دوانی ؟ — زهر زهری مرا تا کی چشانی ؟
۱۳۵:۶/۶۵۵:۱

به یک دم دو صد جان آزاد را — کند بنده یک دانه از دام تو ۱۰ : ۸

بیار پورمغانه، بده به پورمغان — که روستم را هم رخش روستم کشدا ۵۷۳ : ۱۰

بیار حلوا که هست حبیب القلوب — هم خاص را بشاید و هم عام را ۲۶۲ : ۲

بی تو ای آرام جانم زندگانی چون کنم — چون نباشی در کنارم شادمانی چون کنم
۲۶۱:۵/۳۲۰:۲

بیجان گردم اگر ز من برگردی — ای جان جهان تو کفر و ایمان منی
۳۶:۴/۵۰۸:۱

بیرون ز همه کون درون دل ماست — وز خلق جهان به یک قدم منزل ماست ۳۳۱ : ۱

بیزار شو از خود که زیان تو توئی — کم گو ز ستاره کاسمان تو توئی ۴۸۶ : ۳

بیزار شو از هرچه به کون اندر — تا باشی یار غار آن دلبر ۲۶۵ : ۷/۷۵۰ : ۳

بی کمال سوز دردی نام دین هرگز مبر — بی جمال شوق وصلی تکیه بر ایمان مکن
۱۸۲:۵/۷۱۱:۱

بیم است که از عشق تو رسوا گردم — دفتر بنهم گرد چلیپا گردم ۳۲ : ۹

بی نسیم مهر دلبر راحت گلزار نیست — بی فروغ آن رخ گلرنگ نور و نار نیست ۱۵۱ : ۲

پای این مردان نداری جامهٔ مردان مپوش — برگ بی برگی نداری لاف بیخویشی مزن ۱۷۸ : ۱

پای بر دنیا نه و بر دوز چشم از نام و ننگ — دست در عقبیٰ زن و بربند راه فخر و عار
۱۷۹:۸/۲۸۱:۲

پرآب دو دیده و پرآتش جگرم — پرباد دو دستم و پر از خاک سرم
۵۹۳:۱۰/۴۵۷،۱۸۰،۱۳۴:۸/۱۵:۷/۳۴۲:۶/۴۸۱:۱

پرده بردار تا فرود آرند — هودج کبریا به صفّهٔ بار ۳۶۸:۲

پرسید ز من که چون شدی ای مجروح — گفتم که ز عشق تو همین بود فتوح
۲۱۷:۱۰/۴۴۵:۲

پرسید کسی نشان ما زو عمدا — گفتا چه کس است او ز کجا ما ز کجا ۶۲۸ : ۱

پرسید مرا دوست که آن قوم که بودند — کز خلق جهان گوی حقیقت بربودند ۵۴۸ : ۲

پروانهٔ شمع را همین باشد حال — در هجر نسوزد و بسوزد به وصال ۴۲۳ : ۱

پس او را آوری بر طور سینا — هزاران توسخن با وی برانی ۱۳۶ : ۶

پنداشتمت که تو مرا یک تنه‌ای — کی دانستم که آشنای همه‌ای ۱۹۴:۵/۱۹۷:۱

پویان و دوانند و غریوان به جهان در — در صومعه و کوهان در غار و بیابان
۲۵۹:۱۰/۵۲۸:۶/۷۷۹،۲۱۷:۳

پیش از آن کاین جان عذرآور فرو ماند ز نطق — پیش از آن کاین چشم عبرت‌بین فرو ماند ز کار

جانیست نهاده‌ایم فرمانی را	درعشق کجا خطر بود جانی را	۳۰۱:۱۰
جبرئیل آنجا گرت زحمت کند خونش بریز	خونبهای جبرئیل از گنج رحمت بازده	۱۷۳:۷/۵۳:۱
جز با تو به‌جان و دل تکلّف نکنم	دل ملک تو شد در او تصرّف نکنم	۶۶۲:۱
جز جان و دل و جگر نمی‌بینم	درگردش چرخ آسیای تو	۲۱:۶
جز خداوند مفرمای که خوانند مرا	سزد این نام کسی را که غلام تو بود	۱۸۰:۱۰/۵۸۷:۳/۵۵۰،۲۹۳:۲
جز خدمت روی تو ندارم هوسی	من بی‌تو نخواهم که برآرم نفسی	۳۴:۱
جز عشق تو برملک دلم شاه مباد	وز راز من و تو خلق آگاه مباد	۱۳۰:۱
جز گرد دلم گشت نداند غم تو	دربلعجبی هم بتو ماند غم تو	۷۹۴:۳
جز نام و خیال و عشقت ای جان جهان	برلفظ و دل و دیده مرا نیست عیان	۱۱۲:۲
جلالتی نه تکلّف سعادتی نه گزاف	حقیقتی نه مجاز و مقالتی نه محال	۶۴۴:۱۰/۴۱۶:۲
جمال چهرهٔ جانان اگر خواهی که بینی تو	دو چشم سرت نابینا و چشم عقل بینا کن	۵۲:۱
جمال حضرت قرآن نقاب آنگه براندازد	که دارالملک ایمان را مجرّد بیند از غوغا	۲۰۶:۵
جویندهٔ تو همچو تو فردی باید	آزاد ز هر علّت و دردی باید	۳۸۸،۲۵۰:۸/۲۲۱:۶/۲۶۷:۴
جهانی کاندرو هردل که یابی پادشا یابی	جهانی کاندرو هرجان که بینی شادمان بینی	۲۳۲:۸
چشم آن نادان که عشق آورد بر رنگ صدف	والله ار دیدش رسد هرگز به‌درّ شاهوار	۱۷۹:۸
چشمم همی بخواهد دیدارت	گوشم همی بخواهد گفتارت	۴۷۱:۸
چشمی دارم همه پر از صورت دوست	با دیده مرا خوش است تا دوست در اوست	۶۶۵:۱۰/۴۱۲:۸/۳۱:۱
چشمی که ترا دید شد از درد معافی	جانی که ترا یافت شد از مرگ مسلّم	۴۷۹:۷/۵۵۰،۲۳۰:۵/۲۹۶:۳/۶۹۸:۱
چنان مدان که من اینجایگه خود آمده‌ام	مرا مکارم تو شهریار گفت تعال	۳۵۷:۶
چندان ناز است زعشق تو درسر من	تا درغلطم که عاشقی تو برمن	۲۹۵:۳
چندم پرسی مرا چرا رنجانی	حقا که تو حالِ من ز من به‌دانی	۵۷۵، ۳۵۷:۲
چو لا از صدر انسانی فکندت در ره حیرت	پس از نور الهیت بالله آی از اِلا	۶۲۶،۱۰:۲
چون از صفت خویشتن اندر گذرم	از عرش همی بخویشتن درنگرم	۵۹۳،۵۰۹:۱۰/۹۱:۵/۶۶۴:۱
چون با خودم از عدم کم ام کم	چون با تو بوم همه جهانم	۶۶۵:۱۰
چون پاک بسوخت عشق تو جان رهی	صد جان دگر به‌حیله موجود کنم	۶۱۳:۱۰/۷۷:۸

عاشقانت سوی تو تحفه اگر جان آرند عرق سنگ سوی چشمهٔ حیوان آرند ۴۱:۱۰

عالمی در بادیهٔ مهر تو سرگردان شدند تا که یابد بر در کعبهٔ قبولت پروبال ۳۱۶:۱

عروس حضرت قرآن نقاب آنگه براندازد که دارالملک ایمان را مجرّد یابد از غوغا
۵۴:۱

عشّاق جهان همه شده واله در عالم عزّ کبریای تو ۵۴۵:۱۰/۱۶:۶

عشق آمد و جان و دل فراجانان داد معشوق ز جان خویش ما را جان داد ۲۸۲:۹

عشقت به‌در من آمد و در در زد در باز نکردم آتش اندر در زد ۱۶۲:۱

عشقت به هزار باغ خرّم ندهم یکدم غم تو به هردو عالم ندهم ۱۲۶:۹

عشق تو مرا چنین خراباتی کرد ورنه به‌سلامت و به‌سامان بودم ۳۸۷:۸

عشق جانان باختن کی در خور هردون بود مهر لیلی داشتن هم بابت مجنون بود ۷۳۱:۳

عشق چنان روی، تاج باشد برسر ورچه از او صد هزار دردسر آید ۶۰:۵

غم‌خوارهٔ آنم که غم من نخورد فرمانبر آنم که دل من ببرد ۱۶:۹

غم کی خورد آنکه شادمانیش توئی یا کی مرد او که زندگانیش تویی ۴۲۰،۱۲۷:۷

غوّاص ترا نهاده بر دست زناز افتاده ز دست و پا ز دریا شده باز ۵۷۴:۱۰

فراق او ز زمانی هزار روز آرد بلای او ز شبی صد هزار سال کند ۱۴۹:۱۰

فردا برود هردو گرامی بدرست بدرود کرا کنم ندانم ز نخست ۶۲۸:۱

فرکونه بدی باشه آن را که سها بود عاشق به همه جائی انگشت نما بود ۵۰۸:۹

قصّه چه کنم حیلت و رنگیم همه وز رفتن راه راست لنگیم همه ۴۴۲:۲

قومی به‌فلک رسیده قومی به‌مغاک فریاد ز تهدید تو با مشتی خاک ۵۶۵:۵

قومی که ز هرچه دون ما پاک زدند آتش زغمان دل در افلاک زدند ۲۷۴:۱۰

قیمت عطار و مشک اندر جهان کاسد شود چون برافشاند صبا زلفین عنبرسای تو ۲۵۴:۹

کار دشخوار است آسان چون کنم درد بی‌داروست درمان چون کنم ۵۹۲:۱

کار صدق و معنی بوبکر دارد در جهان ورنه در هر خانه بوبکریست در هر کوه غار
۲۲۵:۲

کرا باشد بصر زین سان که هر یک ذرّه زین عالم نگردد زو کم از وادی نپوشد زو شب یلدا ۱۳:۲

کس در این کار ما زیان نکند کس ما کار ناکسان نکند ۵۸۵:۲

کسی کاندر صف مردان، به‌می‌خواری کمر بندد برابر کی بود با آن که دل در خیر و شر بندد
۲۵۲:۲

کسی کش مار نیشی بر جگر زد ورا تریاق سازد نی طبرزد ۴۱۱:۳/۶۲۶،۳۲:۱

کسی کو را عیان باید خبر پیشش و بال آید چو سازد با عیان خلوت کجا دل در خبر بندد
۱۴۷:۸/۵۶۱:۲/۵۳:۱

کشته گشتند عاشقان و هنوز نشنیدست هیچکس بویش ۲۹۵:۱۰

کعبه کجا بَرم چه بُرم راه بادیه کعبه است روی دلبر و میل است سوی دوست
۵۵۲،۳۶۶:۱

کفر و ایمان را هم اندر تیرگی هم درصفا نیست دارالملک جز رخسار وزلف مصطفی

۳۹۹:۲/۵۱۱:۱

گرچو بود ردات باید تاجداری روز حشر   باش چون منصور حلاج انتظار تاج دار ۲۸۲:۲

گرچه اندر آب و در آتش بود   عیش او با مهر الله خوش بود ۳۱۳:۸

گرچه خوبی توسوی زشت بخواری منگر   کاندرین ملک چو طاووس بکار است مگس

۲۵۷:۳/۴۳۷:۱

گرحضرت لطفش را اغیار بکارستی   عشّاق جمالش را امید وصالستی ۱۰:۵/۴۲۵:۳

گردان گردان به‌بندگیت افتادم   آن دولت شد که گفتمی آزادم ۱۶۴:۲

گر درخورآن نیم که رویت بینم   باری بسر کوی تو قربانم کن ۳۹۸:۲/۶۵۳:۱

گر درمستی حمایلت بشکستم   صدگوی زرین بدل خرم بفرستم ۲۸:۵/۷۷۵:۱

گر راه تو افکنده به‌صحرا بودی   عشاق تو زنار چلیپا بودی ۴۱۸:۹

گر روز وصال باز بینم روزی   با او گله‌های روز هجران نکنم ۱۱۷:۵

گر زانک براه پیشت آید معشوق   این جمله به‌پیش پای او قربان کن ۶۷۵:۱

گر زچاه جاه خواهی تا برآئی مردوار   چنگ در زنجیر گوهردار عنبر بارزن

۲۶۸:۴/۴۹۶:۲

گر زهر دهی بنوش بردارم   بی‌رای خودم من از برای تو ۲۱:۶

گر زیب و جمال از این فزون خواهی کرد   یارب چه جگرهاست که خون خواهی کرد

۳۷۴:۱۰/۴۵۶:۸/۴۴۱:۷/۲۳۰:۴

گر زین دل سوخته برآید شرری   در دائرهٔ ثری نماند اثری ۷۳۲:۳

گرشوند این خلق عالم سربسر خصمان من   من روا دارم نگارا چون تو باشی آن من ۳۶۰:۴

گر عاشقی سپر را بر روی آب‌دار   ورنه کرانه کن که غمت را کرانه نیست ۱۰۰:۸

گرفت خواهم زلفین عنبرینت را   ز مشک نقش کنم برگ یاسمینت را ۱۸۱:۸

گرفرق کنم که نیک کردی یا بد   مشغول به‌فرق باشم آنگه نه به‌تو ۱۲۸:۹

گر کافرم ای دوست مسلمانم کن   مهجور توام بخوان و درمانم کن

۳۹۸:۲/۶۵۳:۱

گر کشته دست رادیت دینار است   مرکشتهٔ عشق رادیت دیدار است

۵۲۱،۱۹۸:۱

گر کعبهٔ وصل تو کند برما ناز   از بادیهٔ هجر که مان دارد باز ۶۲۲:۱۰

گرگل خواهی بجان خطر باید کرد   دل را ز وصال ما خبر باید کرد ۴۲۰:۱

گر لابد جان به‌عشق باید پرورد   باری غم عشق چون توئی باید خورد ۱۶۲:۱

گر مشغله‌ای نداری و تنهائی   با ما بوفا درآ که ما را شائی ۷۳۱:۳

گر من بمرم مرا مگوئید که مرد   گو مرده بدو زنده شد و دوست ببرد ۴۲۲،۲۳۹:۱

گر من سخنی بگفتم اندر مستی   اشتر بقطار ما چرا دربستی ۲۰۴:۶

گرمی‌ندهی به‌صدر حشمت بارم   باری چوسگان برون درمی‌دارم ۲۵۷:۳/۱۹۷:۱

گر نباشد قبلهٔ عالم مرا   قبلهٔ من کوی معشوق است و بس

۲۶۴:۸/۵۵۱،۴۱۲:۱

مرا تا باشد این درد نهانی

مرتد گردم گر تو ز من برگردی
مردان جهان شدند سرگشتهٔ تو
مرد باید که بوی داند برد

مرد بیحاصل نیابد یار با تحصیل را

مردی باید ز هردو عالم شده فرد
مرد یگانه را سر عشق میانه نیست

مسکین دل من گرچه فراوان داند
مشتاق تو در کوی تو از شوق تو سرگردان

معبود خودی و عابد خویشتنی
مکن در جسم و جان منزل که این دونست و آن والا

ممکن شودی جستن گر روی طلب بودی
من آن توام تو آن من باش ز دل

من از سخن رسول گویم تو ز رأی
من بنده همانم که تو پنداشته‌ای

من پای برون نهادم اکنون ز میان
من پندارم که هستم اندر کاری
من جور و جفای او به‌صدجان بخرم
من چون تو هزار عاشق از غم کشتم

من خود چه کسم چه آید از خدمت من
من دل به کسی دهم که او جان ارزد
مندیش از آن حدیث و در پوش کفن
منزلگه عشق تو دل احباب است
من که باشم که به‌تن رخت وفای تو کشم

من گریه به‌خنده درهمی پیوندم

ترا جویم که درمانم تو دانی
۴۲۱:۱۰/۴۲۳،۱۰۵،۲۷:۵/۳۵۸:۳
ای جان جهان تو کفر و ایمان منی ۱۴۱:۵
می باز نیابند سررشتهٔ تو ۵۳۷:۱
ورنه عالم پر از نسیم صباست
۴۹۲:۶/۲۴۴:۵/۳۴۶،۳۰۲:۴/۴۴۲،۱۲۹:۱
سوز ابراهیم باید درد اسماعیل را
۱۳۱:۵/۵۷۶:۲
کو جرعهٔ دُرد دوستان داند خورد ۲۴:۲
عشق میانه در خور مرد یگانه نیست
۲۷۵:۱۰/۱۰۰:۸
در دانش عاقبت فرو می‌ماند ۱۲۲:۱۰
از خلق جدا گشته خرسند به‌خلقانها
۵۶۴:۱۰/۶۲۶:۳
زیرا که برای خود کنی هرچه کنی ۴۲۰:۱
قدم زین هردو بیرون نه، مه اینجا باش و مه آنجا
۲۶۹،۱۲۸:۹/۵۷۲:۳
معلوم شدی آخر گر روی سؤالستی ۱۰:۵/۴۲۵:۳
بستاخی کن چرا نشینی تو خجل
۳۹۷:۴/۳۴۶:۳/۱۱:۲/۵۱۱:۱
آخر سخن رسول از رأی تو به ۵۶۲:۱
از دست میفکنم چو برداشته‌ای
۵۹۱:۳/۴۸۵،۳۹۸:۲
جان داند با تو و تو دانی با جان ۳۷۱:۳
ای برسر پنداشت چو من بسیاری ۳۵۸، ۲۶۶:۷
او مهر و وفای من به‌یک جو نخرد ۱۶:۹
نالود به‌خون هیچکس انگشتم
۳۵۸:۷/۵۹۸:۲
تو سوخته در جهان فراوان داری ۵۲۵:۷
ورجان ببرد هزار چندان ارزد ۶۱:۵
مردانه دو دست خویش آنگاه بزن ۱۳۴:۸
در قصّهٔ عشق تو هزاران بابست ۶۷۱:۱۰
دیده حمّال کنم بار جفای تو کشم
۳۱:۸/۴۶۹:۱
پنهان گریم به‌آشکارا خندم ۴۳۹:۷

ابیات فارسی به ترتیب الفبائی آخر ابیات

به هرچ از راه بازافتی چه کفر آن حرف و چه ایمان   به هرچ از دوست و امانی چه زشت آن نقش و چه زیبا

۲۹۹:۸/۴۴۰:۶/۴۸۳:۳/۲۰۷:۲/۴۶۹،۳۵۲،۷۴:۱

مکن در جسم و جان منزل که این دونست و آن والا   قدم زین هردو بیرون نه ، مه اینجا باش ومه آنجا

۲۶۹،۱۲۸:۹/۵۷۲:۳

ای یتیمی کرده اکنون با یتیمان کن تو لطف   ای غریبی کرده اکنون با غریبان کن سخا

با تو درفقر و یتیمی ما چه کردیم از کرم   تو همان کن ای کریم از خلق خود با خلق ما

مادری کن مریتیمان را بپرورشان به‌لطف   خواجگی کن سائلان را طمعشان گردان وفا

۴۶۹:۳

روز و شب و گاه و بیگه آن ماه سما   یک‌دم زدن از برم نمی‌بود جدا

پرسید کسی نشان ما زو عمدا   گفتا چه کس است؟ او ز کجا ما ز کجا   ۶۲۸:۱

از این مشتی ریاست‌جوی رعنا هیچ نگشاید   مسلمانی زسلمان جوی و درد دین ز بودردا

۷۷:۹/۳۸۳:۵/۵۶۱،۳۱۹:۱

گفتی بکنم کار تو بنوا فردا   وآن کیست ترا ضمان کند تا فردا

۶۰۷:۱۰/۴۵۹:۴/۲۹:۴

تنها خورد این دل غم و تنها کشدا   گردون نکشد آنچ دل ما کشدا   ۴۱:۶/۴۴:۵

بیار پور مغانه، بده به‌پور مغان   که روستم را هم رخش روستم کشدا   ۵۷۳:۱۰

بر چهرهٔ خوب تو فشاندیم ثنا   جان و دل و دیده هرسه کردیم فدا

در هرچه کنی ز دل بدادیم رضا   حکمی که کنی و گر بجانست روا   ۶۶۴:۱۰

چه بازی عشق با یاری کزو بی‌جان شد اسکندر   چه داری مهر بر مهری کزو بی‌ملک شد دارا

۷۱۸:۱

چه داری مهر بی‌مهری کزو بی‌جان شد اسکندر   چه بازی عشق با یاری کزو بی‌ملک شد دارا

۲۰۳:۶

از هجر تو چیست جز ملامت ما را   کردست در این شهر علامت ما را

با هجر تو کی بود سلامت ما را   بنمود فراق تو قیامت ما را   ۷۲:۵

ماه را آن جاه نبود کو ترا گوید که چون   زهُره را آن زَهره نبود کو ترا گوید چرا؟

هر کجا گام تو آمد افتخار آرد زمین
والضحی می‌خوان و می‌دان قصد آن چندان حسود

چه مانی بهر مرداری چوزاغان اندرین پستی

چولا از صدر انسانی فکندت در ره حیرت
نبینی خار و خاشاکی در این ره چون بفرّاشی

جان پاکان گرسنهٔ عدل تو بود از دیرباز
ای یتیمی دیده اکنون با یتیمان لطف کن

اندر این عالم غریبی زان همی گردی ملول

با عشق روان شد از عدم مرکب ما
زان می که حرام نیست در مذهب ما

بمیر ای دوست پیش از مرگ اگر می زندگی خواهی

با تو در فقر و یتیمی ما چه کردیم از کرم
مادری کن مر یتیمان را بپرورشان به‌لطف

در شهر دلم بدان گراید صنما

لطف نطقت کی شناسد اهل ژاژ و بیهده

به هرچ از اولیا گویند ارزقنا و وفّقنا
هرآن چیزی که شد پنهان نبیند دیدهٔ ما آن
کرا باشد بصر زین سان که هریک ذرّه زین عالم
تکیه بر جان رهی کن که ترا باد فدا

روی و مویش گر به صحرا ناوریدی قهر و لطف
در بحر کمال تو ناقص شد کاملها
مشتاق تو در کوی تو از شوق توسرگردان
از سوز جگر چشمی چون حلقهٔ گوهرها

هر کجا کام تو آمد انقیاد آرد سما
والضحی می‌خوان و می‌بین شکر آن چندان عطا
۲۵۴:۸

قفس بشکن چو طاووسان یکی بر پر برین بالا
۴۶۶:۱۰/۱۳۳:۸/۷۲۷:۲

پس از نور الهیّت بالله آی از اِلاّ ۲ : ۱۰، ۶۲۶
کمر بست و بفرق استاد بر راه شهادت لا
۶۲۶:۲

سفره اندر سدره بنهادی و در دادی صلا
وای غریبی کرده اکنون با غریبان کن سخا
۱۰۸-۱۰۷:۱۰

تا ارحنا یا بلالت گفت باید برملا
۷۵:۸/۶۱۴:۱

روشن ز شراب وصل دائم شب ما
تا باز عدم خشک نیابی لب ما
۷۹۴:۳/۵۰۸:۱ (فقط بیت دوم)

که ادریس از چنین مردن بهشتی گشت پیش ما
۱۳۴:۸

تو همان کن ای کریم از خُلق خود با خلق ما
خواجگی کن سائلان را طمعشان گردان وفا
۵۹۴،۴۹۴:۱

کو قصّهٔ عشق تو سراید صنما
۲۸۶:۷/۴۴،۱۱:۵/۴۰۷:۴

من و سلوی را چه داند مرد سیر و گندنا
۳۸۸:۱۰

به هرچ از انبیا گفتند آمنّا و صدّقنا ۲ : ۵۵
به هرچیزی که شد پنهان بود یزدان ما بینا
نگردد زو کم از وادی نپوشد زو شب یلدا ۲ : ۱۳
چه کنی تکیه برآن گوشهٔ دارافزینا
۳۱۱:۷/۱۱۲:۶

کافری بی‌برگ ماندستی و ایمان بینوا ۱ : ۲۸۰
در عین قبول تو کامل شده نقصانها ۱ : ۶۹۹
از خلق جدا گشته خرسند بخلقانها
وز آتش دل آهی چو رشتهٔ مرجانها
۶۵۴:۱۰/۶۲۶:۳

۱:۵۳/۵:۵۰۲/۹:۲۵۵

هرجا که مراد دلبر آمد / یک خار به از هزار خرماست ۱:۴۲۳

زآنجا که جمال و حسن آن دلبر ماست / ما در خور او نه‌ایم او درخور ماست ۱:۴۴۰

زنجیر معنبر تو دام دل ماست / عنبر ز نسیم تو غلام دل ماست

درعشق تو چون خطبه به‌نام دل ماست / گویی که همه جهان بکام دل ماست

۱:۲۷/۱۰:۲۱۷

بیرون ز همه کون درون دل ماست / وز خلق جهان به‌یک قدم منزل ماست ۱:۳۳۱

محنت همه در نهاد آب و گل ماست / پیش از دل و گل چه بود آن حاصل ماست

۱:۳۳۱/۲:۱۸۷،۵۰۹/۵:۲۱۹/۹:۵۹

آن شب که رخ تو شمع کاشانهٔ ماست / خورشید جهان فروز پروانهٔ ماست ۱:۳۰۱

روز از هوَسَت پردهٔ بیکاری ماست / شبها ز غمت حجرهٔ بیداری ماست

هجران تو پیرایهٔ غمخواری ماست / سودای تو سرمایهٔ هشیاری ماست ۲:۵۷۶

درقصّهٔ عشق تو (بتا) بسی مشکلهاست / من با تو بهم میان ما منزلهاست ۱:۴۲۰/۳:۸۹

با لشکر عشق تو مرا پیکار است / تا کشته شوم که کشته را مقدار است ۱:۵۲۱

گر کشتهٔ دست رادیت دینار است / مر کشتهٔ عشق رادیت دیدار است ۱:۱۹۸،۵۲۱

ما را بجز این زبان زبانی دگر است / جز دوزخ و فردوس مکانی دگر است

آزاده‌نسب زنده به‌جانی دگر است / وآن گوهر پاکشان زکانی دگر است ۱:۳۳۱

ما را غم آن غمزهٔ غماز خوش است / وز چون تو بتی کشیدن ناز خوش است ۳:۲۱۵

یک ره که دلت به‌مهر ما یازان است / هجرانت کشیدن ای نگار آسان است ۱:۴۰۵

امروز که ماه من مرا مهمان است / بخشیدن جان و دل مرا پیمان است

دل را خطری نیست سخن در جان است / جان افشانم که روز جان افشان است

۲:۱۶۴،۲۲۳/۱۰:۱۳۲

درصنع اله بی‌عدد برهان است / در برگ گلی هزارگون دستان است ۱:۴۳۶

وصف تو چه جای حکمت‌اندیشان است / خاک کف تو سرمهٔ دل‌ریشان است

شاهان جهان پای ترا بوسه دهند / عشق تو چه کار و بار درویشان است ۵:۱۷۸

برصنع اله بی‌عدد برهان است / در برگ گلی هزارگون پنهان است

روز ارچه سپید و روشن و تابان است / آن را که ندید روز و شب یکسان است ۸:۵۴۲

هرچند نهفت است بپرده در هموار / نور دو رخش در همه آفاق عیان است ۹:۳۳

ای باز هوا گرفته باز آی و مرو / کز رشتهٔ تو سری در انگشت من است

۲:۴۵۳/۴:۳۷۲/۱۰:۴۹۳

تا من بزیم پیشه و کارم این است / آرام و قرار و غمگسارم این است

روزم این است و روزگارم این است / جویندهٔ صیدم و شکارم این است ۸:۵۳۰

اندر دل من عشق تو چون نور یقین است / بر دیدهٔ من نام تو چون نقش نگین است

درطبع من و همّت من تا بقیامت / مهر تو چو جان است و وفای تو چو دین است

۱:۶۹۷

امید وصال تو مرا عمر بیفزود خود وصل چه چیز است چو امید چنین است
۵۹۲:۱

چه چاره مر مرا بختم چنین است ندانم چرخ را با من چه کین است ۷۷۳:۲
منزلگه عشق تو دل احباب است در قصّهٔ عشق تو هزاران بابست ۶۷۱:۱۰
ابلیس گشاده بود در وسوسه دست فضل ازلی درآمد ابلیس بجست ۵۹:۵
چون دانستی که نیست مهر تو درست چندینت هوای ما نبایستی جست ۳۷۶:۹
فردا برود هردو گرامی بدرست بدرود کرا کنم ندانم زنخست؟! ۶۲۸:۱
پیش تو رهی چنان تباه افتادست کزوی همه طاعتی گناه افتادست
این قصّه کز آن روی چو ماه افتادست کین رنگ گلیم ما سیاه افتادست
۱۶۱:۱/۶۷:۲،۱۴۰/۳۳۸:۷ (فقط بیت اخیر)

دردا و دریغا که از آن خاست و نشست خاکیست مرا برسر و بادیست بدست
۴۵۴،۲۶۰:۲

چون عفو تو راه جرم من پاک ببست زین پس همه در معصیت آویزم دست ۱۶۵:۱۰
آفتاب برآمد ای نگارین دیرست گر برسر تو نتابد از ادبارست ۴۹۲:۶
با رنگ رخ تو لاله بیمقدار است با بوی سر زلف تو عنبرخوارست
آن را صنما که با وصالت کار است از جان و تن و دیده و دل بیزارست ۴۸۵:۹
تسبیح رهی وصف جمال تو بس است وز هشت بهشتمان وصال تو بسست
اندر دل هر کسی جدا مقصودی است مقصود دل رهی خیال تو بسست
۴۲۴:۱۰/۱۵۳:۷

از غیر جدا شدن سر میدانست کارآن دارد که درخم چوگان (که باتودرپیمان) ست
۲۹۳:۲/۵۸۰:۱

چشمی دارم همه پر از صورت دوست با دیده مرا خوش است تا دوست در اوست
از دیده و دوست فرق کردن نه نکوست یا اوست بجای دیده یا دیده خود اوست
۳۱:۱/۱۹۵:۲ (فقط بیت اخیر)/۴۱۲:۸/۶۶۵:۱۰

ای باز هوا گرفته و باز آمده به‌دام دوست رنج سفر کشیده و باز دیده خود بکام دوست ۱۴۵:۴
آسایش صد هزار جان یکدم توست شادان بود آن دل که در آن دل غم توست
دانی صنما که روشنائی دو چشم در دیدن زلف سیه پرخم توست ۵۹:۹
تا دوستی دوست مرا عادت و خوست از دوست منم همه و از من همه دوست ۱۵۵:۳
لبیک عاشقان به‌از احرام حاجیان کین است سوی کعبه و آن است سوی دوست
کعبه کجا برم چه بُرم راه بادیه؟ کعبه‌است کوی (روی) دلبروقبله (میل) است روی (سوی) دوست
۳۶۶:۱ (فقط بیت اخیر)، ۵۵۲

ار تو پنداری ترا لطف خدائی نیست هست برسر خوبان عالم پادشائی نیست، هست
ورچنین دانی که جان نیکمردان را بعشق با جمال خاک پایت آشنائی نیست، هست
وربراندایشی که چون برداری از رخ زلف را از تو قندیل فلک را روشنائی نیست، هست ۵۷۵:۲
یک چشم من از فراق یارم بگریست وآن چشم دگر بخیل گشت و نگریست

چون روز وصال شد جزایش کردم ... کاری نگرستی و نباید نگریست ۱:۲۵۴

خصمان گویند کاین سخن زیبا نیست ... خورشید نه مجرم ارکسی بینا نیست

۲۹۳:۴/۲۱:۳

خون صدّیقان بپالودند وزان ره ساختند ... جز بجان رفتن در این ره یک قدم را بار نیست

۴۹۳،۳۱۰:۱۰/۴۴۲:۶/۵۳۷،۳۵۳:۱

صدهزاران با نثار جان و دل در انتظار ... وان جمال اندر حجاب و وعدهٔ دیدار نیست ۱۲۴:۳

ای جمالی کز وصالت عالمی مهجور و دور ... برمیانشان از غمت جز حیرت و زنار نیست

دیدنیها هست آری گفتنیها روی نیست ... درمیان کام افعی صورت گفتار نیست

۵۶۱-۵۶۰:۳

بی‌نسیم مهر دلبر راحت گلزار نیست ... بی‌فروغ آن رخ گلرنگ نور و نار نیست ۱۵۱:۲

گر پای من از عجز طلبکار تو نیست ... تا ظنّ نبری که دل گرفتار تو نیست

نه زآن نایم که جان خریدار تو نیست ... خود دیدهٔ ما محرم دیدار تو نیست

۱۳۳:۱۰/۲۰۴:۸

بحق تو، بحق مهر تو، به‌صحبت تو ... که دیده برکنم ار دیده در رضای تو نیست

ترا خوش است که هرکس ترا بجای منست ... مرا بتر که مرا هیچ کس بجای تو نیست

۲۲۰:۵

ای ذات کمالی که ز تو کاسته نیست ... جز از کف توفیض کرم خاسته نیست ۳۴۱:۱

مرد یگانه را سر عشق میانه نیست ... عشق میانه درخور مرد یگانه نیست

یا عشق یا ملامت یا راه عافیت ... جز جان مرد تیر بلا را نشانه نیست

۲۷۵:۱۰ (فقط دو بیت اوّل را دارد)

گر عاشقی سپر را برروی آب دار ... ورنه کرانه کن که غمت را کرانه نیست

۱۰۰:۸ (هرسه بیت را دارد)

درکوی (درعشق) تو گر کشته شوم باکی نیست ... کو دامن عشقی که بر او چاکی نیست

یک‌عاشق آزاده نبینی به‌جهان ... کز باد بلا برسر او خاکی نیست

۲۷۰:۹/۳۷۱:۳ (فقط بیت اوّل)

آری به‌سرای دوست بس راهی نیست ... آن را که جز از دوست نظرگاهی نیست ۶۲۸:۱۰

آن کس که هزار عالم از رنگ نگاشت ... رنگ من و تو کجا خرد ای ناداشت

۹۱:۱۰/۷۵:۸/۳۸۷:۱

در دیده رهی ز تو خیالی بنگاشت ... بر دیدن آن خیال عمری بگذاشت

چون طلعت خورشید عیان سر برداشت ... در دیده هوس بماند و در سر پنداشت ۵۷۳:۳

نام تو چراغ ظلمت یونس گشت ... آرایش هرچه در جهان مجلس گشت ۳۱۳:۸

خاک سر کوی دوست برگ سمن گشت ... هر که برآن خاک برگذشت چو من گشت

۳۰۹:۷

بُلعجب بادی است در هنگام مستی باد فقر ... کز میان خشک رودی ماهیان تر گرفت

ابتدا غوّاص ترک جان و فرزندان بگفت ... پس به‌دریا درفرو شد تا چنین گوهر گرفت

سالها مجنون طوافی کرد در کهسار و دشت تا شبی معشوقه را در خانهٔ مادر گرفت ۴:۶۱-۶۲

تا نقاب از چهرهٔ جان مقدس برگرفت هر که صاحب‌دیده بود آنجا دل از جان درگرفت

مهرهٔ کس را ندید اندر همه دریای مهر یک صدف بگشاد و دریاها همه گوهر گرفت ۹۳:۲

دیدی ملکی که دست درویش گرفت آنگه بنواخت در بر خویش گرفت

آنگه به‌ولی و صاحب جیش گرفت آنگاه بکشت و کشته را پیش گرفت ۴۹۴:۱۰

ای پیشرو از هرچه به‌خوبی است جلالت (جمالت) ای دور شده آفت نقصان زکمالت

زهره به‌نشاط آید چون یافت سماعت خورشید به‌رشک آید چون دید جمالت

۱۵۳:۹/۲۷:۱ (فقط بیت اوّل)

دل باغ تو شد پاک ببُر زان که در این دل یا زحمت ما گنجد و یا نقش خیالت

جان نیز بنزد تو فرستیم بدین شکر صدجان نکند آنچه کند بوی وصالت

۷۹۲:۲/۴۳:۲ (فقط بیت اخیر)/۱۴۵:۴

تا هست ترا به‌نزد تو تکیه‌گهت مغرور دو عالمی و کار تبهت ۲۱۸:۱

بسیار خلایقند جویان رهت کشته شده عالمی به هول سپهت

تا بر مه چارده نهادی کلهت بینم کله ملوک در خاک رهت ۱۰:۴۰، ۲۷۲

اندر همه عمر من شبی وقت صبوح آمد بر من خیال آن راحت روح

پرسید زمن که چون شدی ای مجروح گفتم که زعشق تو همین بود فتوح

۲۱۷:۱۰/۴۴۵:۲

جز عشق تو بر ملک دلم شاه مباد وز راز من و تو خلق آگاه مباد

کوته نشود عشق توام زین دل ریش دستم زسر زلف تو کوتاه مباد ۱۳۰:۱

شاد ار به‌غم منی غمم بر غم باد عشقی که به‌صد جفا کم آید کم باد ۴۴۸:۱

نعلی که بینداخت همی مرکبت از پای تاج سر سلطان شد و تا باد چنین باد ۳۱۸:۱

روضهٔ روح من رضای تو باد قبله‌گاهم درسرای تو باد

سرمهٔ دیدهٔ جهان بینم تا بود گرد خاک پای تو باد

گر همه رای تو فنای من است کارمن بر مراد رای تو باد

شد دلم ذرّه‌وار در هوَسَت دائم این ذرّه در هوای تو باد ۴۲۱:۷

نور چشمم خاک قدمهای تو باد آرام دلم زلف بخمهای تو باد

درعشق تو داد من ستمهای تو باد جانی دارم فدای غمهای تو باد

۶۹۹،۴۸۰:۱ (در این صفحه مصراع اول و چهارم را بعنوان یک بیت آورده است)

عشق آمد و جان و دل فرا جانان داد معشوق زجان خویش ما را جان داد

زانگونه شرابها (پیامها) که او پنهان داد یکدره به‌صدهزار جان نتوان داد

۷۶۵،۵۵۶،۳۸۵:۳/۵۲:۱ (در این چهار صفحه فقط بیت اخیر را دارد)/۲۸۲:۹

زین گونه که عشق را نهادی بنیاد ای بس که چومن بباد برخواهی داد ۴۰۵:۴

کسی کو را عیان باید خبر پیشش و بال آید چو سازد با عیان خلوت کجا دل در خبر بندد

۱۴۷:۸/۵۳:۱

کسی کاندر صف مردان، به‌می‌خواری کمر بندد برابر کی بود، با آن که دل در خیر و شر بندد

مصراع اول	مصراع دوم	نشانی
غم‌خوارهٔ آنم که غم من نخورد	فرمانبر آنم که دل من ببرد	
من جور و جفای او به‌صدجان بخرم	او مهر و وفای من به‌یک جو نخرد	۱۶ : ۹
رو گردِ سراپردهٔ اسرار مگرد	کوشش چه کنی که نیستی مرد نبرد	۶۱۳ : ۲
یکبار به کوی ما گذر باید کرد	در صنع لطیف ما نظر باید کرد	
گر گل خواهی بجان خطر باید کرد	دل راز وصال ما خبر باید کرد	۴۲۰ : ۱
شمالی باد چون بر گل گذر کرد	نسیم گل بباغ اندر اثر کرد	۶۲۵ : ۳
با یاد تو زیر خاک در خواهم شد	با درد تو سر ز خاک برخواهم کرد	۴۷ : ۴
روزی که سر از پرده برون خواهی کرد	دانم که زمانه را زبون خواهی کرد	
گر زیب و جمال از این فزون خواهی کرد	یارب چه جگرهاست که خون خواهی کرد	
		۳۷۴:۱۰/۴۵۶:۸/۴۴۱:۷/۲۳۰:۴
گر لابد جان به‌عشق باید پرورد	باری غم عشق چون توئی باید خورد	۱۶۲ : ۱
رو گرد سراپردهٔ اسرار مگرد	کوشش چه کنی که نیستی مرد نبرد	
مردی باید ز هردو عالم شده فرد	کو جرعه دُرد دوستان داند خورد	۲۴ : ۲
سیلی باید که هردو عالم ببرد	تا نیز کسی غمان عالم نخورد	۱۱۵ : ۱
		۲۵۲:۲
بسا پیر مناجاتی که از مرکب فرو ماند	بسا یار خراباتی که زین بر شیر نر بندد	
		۴۵۴:۹/۳۳۷:۳/۳۶:۱
اگر روزی بیندازد کمند از برج ایوانش	بسا دلها که اندر حضرت او در شکار آرد	۱۰ : ۲
گر من بمرم مرا مگوئید که مرد	گو مرده بدو زنده شد و دوست ببرد	۴۲۲،۲۳۹:۱
هر درد که زین دلم قدم برگیرد	دردی دگرش بجای دربرگیرد	
زان با هر درد صحبت از سر گیرد	کآتش چو رسد بسوخته اندرگیرد	
		۱۲۸،۴۵:۵/۴۲۹:۴
من دل به کسی دهم که او جان ارزد	ور جان ببرد هزار چندان ارزد	۶۱ : ۵
چون شاد نباشم که خریدم بتنی	وصلی که هزار جان شیرین ارزد	۳۵۶ : ۲
کسی کش مار نیشی بر جگر زد	ورا تریاق سازد نی‌طبر زد	۴۱۱:۳/۶۲۶،۳۲:۱
عشقت به‌در من آمد و در در زد	در باز نکردم آتش اندر در زد	۱۶۲ : ۱
آدم عَلَمِ عشق در این عالم زد	صد عالم عالمان همه برهم زد	
تا در نفس خویش زمانی دم زد	در باخت بهشت و هر دو عالم کم زد	۵۲۹ : ۸
هرآن شمعی که ایزد برفروزد	گر آنرا پُف کنی سبلت بسوزد	۴۱۹ : ۴
بادی که ز کوی عشق تو برخیزد	از خاک جفا صورت مهرانگیزد	
آبی که ز چشم من فراقت ریزد	هر ساعتم آتشی بسر بر ریزد	۴۴ : ۵
مهر خود و یار مهربانت نرسد	آن خواه گران که این و آنت نرسد	
		۲۶۱:۲/۱۷۸،۹۳:۱
شبهای فراق تو کمانکش باشد	صبح از بر او چو تیر آرش باشد	
وان شب که مرا با تو بتاخوش باشد	گوئی شب را قدم بر آتش باشد	۵۳۹:۷/۷۱۰:۱

در بر آن را که چون تو یاری باشد — گر ناله کند سیاهکاری باشد ۱۷۵:۱
برنا بودم که گفت خوش باد شبت — در عشق شدم پیر و شبم روز نشد ۲۶۸:۷
آن دل که تو دیدی همه دیگرگون شد — وآن حوض پر آب ما همه پرخون شد
وآن باغ پر از نعمت چون هامون شد — وآن آب روان ز باغ ما بیرون شد ۶۴۱:۳
تا دلم فتنه بر جمال تو شد — بندهٔ حسن ذوالجلال تو شد
ای عزیز آن کسی که روی تو دید — وای شگرف آنکه در جوال تو شد ۶۲۵:۳
تو چنانی که ترا بخت چنان آمد — من چنین‌ام که مرا سال چنین آمد ۱۰۶:۳
تو چنان باش که بخت تو چنان آمد — من چنین‌ام که مرا فال چنین آمد ۱۲۱:۱۰
بر همّت من زمانه را ناز نماند — بر دیدهٔ من سپهر را راز نماند
در پیکر طبل باز آواز نماند — پرواز مکن که جای پرواز نماند ۴۵۴:۱۰
اندر دل من قرار و آرام نماند — دشنام فرست اگرت پیغام نماند ۷۱۸:۱
مسکین دل من گرچه فراوان داند — در دانش عاقبت فرو می‌ماند ۱۲۲:۱۰
بشتاب به‌عشق و نیز منشین در بند — بگذر تو ز عشق و عاشقی گامی چند ۱۸۷:۲
از باغ جمال (وصال) تو دری بگشادند — تا خلق ز تو در طمعی افتادند
بس جان عزیزان که بغارت دادند — و اندر سر کوی تو قدم ننهادند ۳۲۷:۸/۳۵۹:۵
قومی که ز هرچه دون ما پاک زدند — آتش ز غمان دل در افلاک زدند
از هرچه برون ماست چون دور شدند — بر عرش رسیده خیمه بر خاک زدند ۲۷۴:۱۰
پرسید مرا دوست که آن قوم که بودند — کز خلق جهان گوی حقیقت بر بودند
گفتم چه نشان پرسی زان قوم که ایشان — خود را بخود از روی نمودن ننمودند
بر حاشیهٔ دعوی هرگز نگذشتند — در دائرهٔ معنی هرگز نغنودند
زین نیز عجب‌تر که ز بیقدری و خواری — نزدیک همه خلق چو ترسا و جهودند ۵۴۸:۲
گه ناز چشیدند و گهی راز شنیدند — گاهی ز جلالت به‌جمالت نگریدند ۳۵۷:۲
باش تا خاربن کوی ترا نرگس‌وار — دسته بندند و سوی مجلس سلطان آرند
عاشقانت سوی تو تحفه اگر جان آرند — عرق سنگ سوی چشمهٔ حیوان آرند ۴۱:۱۰
این درویشان ز وصل بوئی دارند — گوئی ز شراب مهر جوئی دارند
در مجلس ذکرهای وهوئی دارند — می‌نعره زنند کزو چنوئی دارند ۱۰۸، ۱۳:۱۰
نام تو به‌صد معنی نقاش نگارند — بر یاد تو و نام تو می‌جان بسپارند
بر بوی وصال تو همی جان بفشانند — وز وصف تو در دست بجز عجز ندارند
۳۷۴:۹/۲۴:۲ (فقط بیت اوّل)
از تعجب هر زمان گوید بنفشه کای عجب — هر که زلف یار دارد چنگ چون در ما زند؟
۱۰۲:۹/۲۸۵:۷
آن دل که تو سوختی ترا شکر کند (آرد) — وان خون که تو ریختی به‌تو فخر کند
۴۱۷،۸۹:۹/۳۸۷:۸
گل را (دل را) اثر روی تو گل پوش کند — جان را سخن خوب تو مدهوش کند
آتش که شراب وصل تو نوش کند — از لطف تو سوختن فراموش کند ۵۳۰، ۶۲:۱۰

فراق او ز زمانی هزار روز آرد بلای او ز شبی صد هزار سال کند ۱۴۹:۱
کس در این کار ما زیان نکند کس ما کار ناکسان نکند ۵۸۵:۲
می کشد این جور از آن رخان چو ماه زهرهٔ آن نه ورا که آه کند
از آنک رویش بسان آینه است وآه آئینه را تباه کند ۶۰:۹
آن را که به‌دوستی ورا مست کنند عالم همه در همّت وی پست کنند
در دوستیش نیستیی هست کنند آنگه به‌شراب وصل سرمست کنند ۳۳۰:۱
تا با تو توئی، ترا به‌خود (به‌حق) ره ندهند چون بی‌تو شدی ز دیده بیرون ننهند
۱۳۲:۴/۵۱۶:۳

آنرا که به‌لطف خویش حق بگزیند بر باطن او گرد جفا ننشیند
نیک و بد اغیار ز دل برچیند در هرچه کند نظاره‌ای حق بیند ۶۵:۳
فرکونه بدی باشد آنرا که سها بود عاشق به همه جائی انگشت‌نما بود ۵۰۸:۹
گمان مبر که مرا جز تو یار خواهد بود دلم جز از تو کسی را شکار خواهد بود ۳۸۵:۸
گفتم چو دلم با تو قرین خواهد بود مستوجب شکر و آفرین خواهد بود
بالله که گمان نبردم ای جان جهان کامیّد مرا فذلک این خواهد بود
۴۶۸:۳/۶۲۶،۷۴:۱

گر بسوزد گو بسوز و ور نوازد گو نواز عاشق آن به کو میان آب و آتش در بود
تا بدان اوّل بسوزد پس بدین غرقه شود چون ز خود بیخود شود معشوقش اندر بر بود
۶۷۴،۴۹۶:۱ (فقط بیت اوّل)

گرچه اندر آب و در آتش بود عیش او با مهر الله خوش بود ۳۱۳:۸
نه هر طللی نشانهٔ تیر بود نه هر بازی سزای نخجیر بود ۷۵۹:۱
درعشق تو، گبر ناب من دانم بود دل سوخته، جان کباب من دانم بود
درآتش تیز و آب من دانم بود روز و شب در عذاب من دانم بود ۹۴:۲
خرسند شدم بدان که گوئی یکبار ای خستهٔ روزگار دوشت چون بود ؟
۱۲۷:۷/۲۹۵:۶

عشق جانان باختن کی در خور هردون بود مهر لیلی داشتن هم بابت مجنون بود ۷۳۱:۳
جز خداوند مفرمای که خوانند مرا سزد این نام کسی را که غلام تو بود
۱۸۰:۱۰/۵۸۷:۳/۵۵۰،۲۹۳:۲

بگسلانم کمر گردون از قوت خویش چون بطرف کمرم نقش ز نام تو بود ۱۸۰:۱۰
دردم نه ز کعبه بود کز روی تو بود مستی نه ز باده بود کز بوی تو بود ۵۳۷،۳۶۷:۱
هزارسال به‌امید تو توانم بود هر آنگهی کت بینم هنوز باشد زود
هنوز از تو چه دیدم از آنچه خواهم دید ز شیر صورت او دیدم و ز آتش دود
اگرچه در غم تو جان و دل زیان کردم من این زبان نفروشم به‌صد هزاران سود ۲۳۴:۷
وقت است کنون اگر بخواهی بخشود چون کشته شوم دریغ کی دارد سود ۵۱۰:۱
هر که را نور تجلّی بر دلش آید پدید بس عجب نه گر چو موسی کُه بر او ریحان شود
۸۶:۴

۳۱۰:۱۰/۴۸۵:۸/۴۱۹:۷/۵۸۲،۴۵۳:۵/۵۰۲،۱۰۸:۳

ای برادر روی ننماید عروس دین ترا تا هوای نفس تو در راه دین دارد قرار

چون زنان تا کی نشینی بر امید رنگ وبوی همّت اندر راه بند و گام زن مردانه‌وار ۶۰۶:۱

تا با تو توئی، ترا بدین حرف چه کار؟ کاین عین حیاتست و زعالم بیزار ۴۹۴:۱۰

طیلسان موسی و نعلین هارونت چه سود؟ چون به‌زیر یک ردا فرعون داری صدهزار

۴۷۲:۸/۱۰۷:۳

مهر ذات تست الهی دوستان را اعتقاد یاد وصف تست یارب غمگنان را غمگسار

۲۶:۴/۳۵۷:۳

سر به‌خاک آورد امروز آنک افسر بود دی تن به‌دوزخ برد امسال آنک گردون بود پار ۴۸۵:۸

باش تا از صدمهٔ صور سرافیلی شود صورت خوبت نهان و سیرت زشت آشکار

۳۱۰:۱۰/۶۷:۲

یک تپانچه شیر و زین مردارخواران یک جهان یک صدای صور و زین فرعون طبعان صدهزار

۳۱۰:۱۰/۴۷۰:۳

دست مایهٔ بندگانت گنج خانهٔ فضل تست کیسهٔ امید از آن دوزد همی امیدوار

۳۴۲:۶/۳۵۷:۳/۴۲۹:۲

پای بر دنیا نه و بر دوز چشم از نام و ننگ دست در عقبی زن و بر بند راه فخر و عار

گرچه بـودردات باید تاجداری روز حشر باش چون مِنصور حلاج انتظار تاج‌دار

۲۸۲-۲۸۱:۳

کار صدق و معنی بوبکر دارد در جهان ورنه در هر خانه بوبکریست در هر کوه غار

۲۲۵:۲

یارب ارفانی کنی ما را به‌تیغ دوستی مر فرشتهٔ مرگ را با ما نباشد هیچ کار

هر که از جام تو روزی شربت عشق تو خورد چون نماند آب آن داند آن رنج خمار

۵۲۸:۷/۷۴:۴

ای عاشق دل‌سوخته اندوه مدار روزی به‌مراد عاشقان گردد کار ۳۱۱:۷

جز به‌دست و دل محمّد نیست حلّ و عقد خزینهٔ اسرار

در طریق رسول دست‌آویز بر بساط خدای پای افشار ۲۹۲:۲

عالمی در بادیهٔ مهر (عشق) تو سرگردان شدند تا که یابد بر در کعبه قبولت برّوبار (سنائی)

۴۱:۲/۵۵۱:۱

گفتم چه نهم پیش دو زلف تو نثار گر هیچ بنزد چاکر آئی یکبار

پیشت بنهم این جگر سوخته‌زار کاید جگر سوخته با مشک بکار ۲۰۸:۲/۷۱۰:۱

تا با دل من گرفتی ای جان تو قرار من دیدهٔ خویش کرده‌ام لؤلؤ بار

باشد که به‌صحبت سرشکم یکبار از راه دو دیده‌ام درآئی به کنار ۲۵۴:۱

راه توحید را به‌عقل مجوی دیدهٔ روح را بخار مخار

به‌خدای ارکسی تواند بود بی‌خدای از خدای برخوردار

سایق و قاید صراط‌الدین به زقرآن مدان و به ز اخبار

جز به‌دست دل محمّد نیست — حل و عقد خزینهٔ اسرار ۹ : ۴۸۶

باش تا گل یابی آنها را که امروزند جزء — باش تا گل بینی آنها را که امروزند خار
این عزیزانی که آنجا گلستان دولت‌اند — تا ندانی و نداری‌شان بدینجا خار و خوار
گلبنی کاکنون ترا هیزم نمود از جور دی — باش تا در جلوه آرد دست انصاف بهار
۴۷۴:۸/۵۰۳:۳ (فقط بیت اوّل)

این جای نه عشق است و نه معشوق و نه یار — خود جمله توئی خصومت از ره بردار ۷ : ۴۷۵
رو که در بند صفائی عاشق خویشی هنوز — گر بر تو عزّ منبر خوشتر است ازذل‌دار ۱ : ۳۲۸
چه باشد گر خوری یک (صد) سال تیمار — چو بینی دوست را یک روز دیدار
۵۱۳:۷/۷۵۹،۲۶۱:۵

ای خداوندان مال‌الاعتبار الاعتبار — وای خداوندان قال‌الاعتذار الاعتذار
پیش از آن کاین جان عذرآور فرو ماند ز نطق — پیش از آن کاین چشم عبرت بین فرو ماند ز کار
۲۷۱:۹/۱۵۶:۸/۴۱۹:۷/۱۰۸:۳

تا تو مرد صورتی از خود نبینی راستی — مرد معنی باش و گام از هفت گردون درگذار
۸۲۲:۳

ای دل ارعقبیت باید چنگ از این دنیا بدار — پاک‌بازی پیشه گیر و راه دین کن اختیار
پای بر دنیا نه و بردوز چشم نام و ننگ — دست درعقبی زن و بر بند راه فخر و عار
چشم آن نادان که عشق آورد بر رنگ صدف — والله ار دیدش رسد هرگز به‌درّ شاهوار ۸ : ۱۷۹
صدهزاران کیسهٔ سودائیان در راه حرص — از پی این کیمیا خالی شد از زرّ عیار ۲ : ۸۳
ما را ز برای یار بُد دیده بکار — **اکنون چه کنم به‌دیده بی‌دیدن یار** ۱ : ۶۲۷
آن را که چو تو نگار باشد در بر — گر بانگ قیامت آید او را چه خبر ۳ : ۳۲۳
آزاد (بیزار) شو از هرچه به کون اندر — تا باشی یار غار آن دلبر
۲۶۵:۷/۴۰۵،۱۱۸:۵/۷۵۰،۴۵:۳/۱۰۹:۲

در عشق تو صدهزار جانند بسر — رفتند و ندیدند ز وصل تو اثر ۱۰ : ۴۱
اینک دل من تو درمیانش بنگر — تا هست بجز تو هیچ مقصود دگر ۱ : ۶۵۲
دلم کو با تو همراه هست و همبر — چگونه مهر بندد جای دیگر ۱ : ۱۶۳
چون صورت تو بت نگارند به کشور (کشمر) — چون قامت تو سرو نکارند به کشمر (کشور)
چون نقش تو پیش بت آزر بنگارند — از شرم فرو ریزد نقش بت آزر
۵۰۲،۲۴۵:۱۰ (فقط بیت اوّل)

چه وقت خفتن است ای دوست برخیز — ترا زین پس که خواهد داشت معذور
بوقت صبح خوش خفتن نه شرط است — مرا بگذاشتن سرمست و مخمور ۷ : ۵۴۰
گفتی مگذر به کوی ما درمخمور — تا کشته نشی که خصم ما هست غیور
گویم سخنی بتا که باشم معذور — درکوی تو کشته به که از روی تو دور ۲ : ۳۵۵
گفتم که چو زیرم و به‌دست تو اسیر — بنواز مرا مزن تو ای بدر منیر
گفتا که ز زخم من تو آزار مگیر — در زخمه بود همه نوازیدن زیر
۶۷۶،۷۹:۱۰/۱۶۴:۵

يعلم‌الله گر همی دانم نگارا شب ز روز زانکه هستم روز و شب مدهوش و سرگردان عشق
۲۳۶:۶/۳۹:۵

گویند مرا که خویشتن کرد هلاک عاشق ز هلاک خویش کی دارد باک ۵۳۸:۱
قومی به‌فلک رسیده قومی به مغاک فریاد ز تهدید تو با مشتی خاک ۵۶۵:۵
کم کن بر عندلیب و طاووس درنگ کاین جا همه بانگ بینی آنجا همه رنگ ۷۱۸:۱
عالمی در بادیهٔ مهر تو سرگردان شدند تا که یابد بر در کعبه قبولت پر و بال ۳۱۶:۱
در هجر همی بسازم از شرم خیال در وصل همی بسوزم از بیم زوال
پروانهٔ شمع را همین باشد حال در هجر نسوزد و بسوزد بوصال ۴۲۳:۱
جلالتی نه تکلّف، سعادتی نه گزاف حقیقتی نه مجاز، و مقالتی نه محال
درسرای طرب چون بکوفت دست غمان ز چرخ وهم فرو شد ستارگان خیال
زمان محو بپوشید خلقی ز یقین عیان وصل کشیده برو طراز جمال
ز راه عشق درآمد طلایهٔ اقبال ز ابر هجر بتابید آفتاب وصال
سرای پردهٔ حیرت کشید لشکر دل به‌طبل دهشت بر زد سپاه عشق دوال
۶۴۴:۱۰/۴۱۶:۲ (فقط دو بیت اول)

پیوند کنی با صنمی مشکین‌خال آنگه جوئی تو عافیت اینت محال ۶۰:۵
به‌دوستیت بمیرم به‌ذکر زنده شوم شراب وصل تو گرداندم ز حال به‌حال ۴۰۶:۴
چندان مدان که من این جایگه خود آمده‌ام مرا مکارم تو شهریار گفت تعال ۳۵۷:۶
زین نادره‌تر کرا بود هرگز حال من تشنه و پیش من روان آب زلال
۳۸۸:۸/۱۶۵:۵

سرای پردهٔ وصلت کشید روز نواخت به‌طبل رحلت برزد فراق یار دوال ۱۴۹:۱۰
دردی که من از عشق تو کردم حاصل دل داند و من دانم و من دانم دل ۳۵۷:۹
من آن توام تو آن من باش ز دل بُستاخی کن چرا نشینی تو خجل
گر جرم همه خلق کنم پاک بحل در مملکتم چه کم شود؟ مشتی گل!
۱۱:۲/۵۱۱:۱ (فقط بیت اوّل)/ ۳۹۹ (فقط بیت دوم)/۳۴۶:۳ (فقط بیت اوّل)/۳۹۷:۴ (فقط بیت اوّل)
ناگاه بدان لاله‌رخان دادم دل او بود سزای دل از آن دادم دل ۴۳:۲
تا کی سخن اندر صفت و خلقت آدم تا کی جدل اندر حدث وقدمت عالم
تا کی تو زنی راه بر این پرده و تا کی بیزار نخواهی شدن از عالم و آدم ۱۵۷:۳
رفتار بتان خوب بر خاک حرام من دیده زمین کنم تو بر دیده خرام ۵۸۱:۱
خدمت او کن مگر شاهان ترا خدمت کنند چاکر او باش تا سلطان ترا گردد غلام ۱۷۹:۱۰
من مـی‌نروم که می‌برندم ناکام با چشم پر آب یار نادیده تمام ۲۳۳:۱۰
بوی تو باد سحرگه بمن آرد صنما بندهٔ باد سحرگه ز پی بوی توام ۲۶۳:۸/۱۴۰:۵
از عشق تو آتشی برافروخته‌ام وانگه بخودی خود فرو سوخته‌ام ۱۴۵:۴
زان پیش که خواستی منت خواسته‌ام عالم ز برای تو بیاراسته‌ام
در شهر مرا هزار عاشق‌بیشند تو شاد بزی که من ترا خواسته‌ام
۳۷۵،۱۹۳:۸/۴۲۲:۵

بس که من در جستن تو گردِ سر برگشته‌ام	بی‌تو ای چشم و چراغم چون چراغی کشته‌ام	۲۴۰:۲
بس که اندر عشق تو من گرد سر برگشته‌ام	بی‌تو ای چشم و چراغم چون چراغی گشته‌ام	
بس که دیرادیر و زودازود و بیگاه و بگاه	برسر کویت سلامی کرده و بگذشته‌ام	۲۷۳:۳
گفتم که بر از اوج برین شد بختم	وز ملک نهاده چون سلیمان تختم	
خود را چو به‌میزان خرد برسختم	از بنگه لـولیان کم‌آمد رختم	۷۹۷:۳/۳۴۱:۲/۳۷:۱
گر در مستی حمایلت بشکستم	صدگوی زرین بدل خرم بفرستم	۲۸:۵/۷۷۵:۱
وصل آمد و وز بیم جدائی رستم	با دلبر خود بکام دل بنشستم	۲۳۹:۹
من چون تو هزار عاشق از غم کشتم	نالود بخون هیچکس انگشتم	۳۵۸:۷/۵۹۸:۲
گردان گردان به‌بندگیت افتادم	آن دولت شد که گفتمی آزادم	۱۶۴:۲
شب رفت تو ای صبح به‌یکبار بدم	تا کی ز صفات آدمی و آدم	۱۹۲:۵
چون یاد تو آرم از غمان آزادم	جز یاد تو هرچه بود رفت از یادم	۱۰۶:۱۰
بیم است که از عشق تو رسوا گردم	دفتر بنهم گرد چلیپا گردم	
گر تو ز پی رهی مسلمان نشوی	من خود ز پی عشق تو ترسا گردم	۳۲:۹
من گریه به‌خنده درهمی پیوندم	پنهان گریم به‌آشکارا خندم	
ای دوست گمان مبر که من خرسندم	آگاه نه‌ای که چون نیازومندم	۴۳۹:۷
خورشید توئی به‌ذرّه من مانندم	چون ذرّه به‌خورشید همی بینندم	۵۰۵:۹
عشق تو مرا چنین خراباتی کرد	ورنه به‌سلامت و به‌سامان بودم	۳۸۷:۸
گلها که من از باغ وصالت چیدم	دُرها که من از نوش لبت دزدیدم	
آن گل همه خار گشت در دیدهٔ من	وان دُر همه از دیده فرو باریدم	۵۷۲:۳/۹۵:۱
ورسعادت ازلی دریابم	این درد پسندیدم	
ور دیدهٔ من روزی بر تو آید	آن محنت همه راست انگاریدم (شعر؟)	۳۷۶:۹
گاهی که به‌طینت خود افتد نظرم	گویم که من از هرچه بعالم بترم	
چون از صفت خویشتن اندر گذرم	از عرش همی بخویشتن درنگرم	۵۹۳،۵۰۹:۱۰/۹۱:۵/۶۶۴:۱
تا جان دارم غم ترا غمخوارم	بی‌جان غم عشق تو به کس نسپارم	۱۳۰:۵/۳۷۳:۳/۸۰:۲
گر کعبهٔ وصل تو کند بر ما ناز	از بادیهٔ هجر که‌مان دارد باز	
ما می‌گردیم در بیابان نیاز	کز دور روا بود سوی کعبه نماز	۶۲۲:۱۰
اندر همه عمر من شبی وقت بناز (شاید نماز)	آمد بر من خیال معشوقه فراز	
برداشت نقاب و مرا گفت بناز	باری بنگر که از که ماندستی باز	۷۱۷:۳
ای درّ به‌چنگ آمده در عمر دراز	آورده‌ترا ز قعر دریا بفراز	
غوّاص ترا نهاده بر دست ز ناز	افتاده ز دست و پا ز دریا شده باز	۵۷۴:۱۰
اوّل تو حدیث عشق کردی آغاز	اندر خور خویش کار ما را می‌ساز	

ما کی گنجیم درسراپردهٔ راز لافیست بدست ما و منشور نیاز
۷۶۳:۱/۷۳۲:۳ (فقط بیت اوّل)/۳۸۸:۸

اگر به‌دوزخ آتش چوعشق بودی تیز گرفته بودی آتش زتفّ خویش گریز ۱۲۴:۳
بربندم چشم خویش و نگشایم نیز تا روز زیارت تو ای یارعزیز
۴۶۹:۱/۳۴۷:۵/۳۷۹:۹

گر نباشد قبلهٔ عالم مرا قبلهٔ من کوی معشوق است و بس
این جهان با آن جهان و هرچه هست عاشقان را روی معشوق است و بس
۴۱۲:۱،۵۵۱ (فقط بیت اوّل)/۲۶۴:۸

تراکه داند که، ترا تو دانی تو ترا نداند کس، ترا تو دانی بس ۱۳۸:۳/۲۰۱:۹
چون تو نمودی جمال، عشق بتان شد هوس روکه از این دلبران، کار تو داری و بس ۱۲:۱۰
دل زان خواهم که بر تو نگزیند کس جان زان که نزد بی‌غم عشق تو نفس
تن زان که بجز مهر تواش نیست هوس چشم از پی آنک خود ترا بیند و بس
۵۹۳:۱/۱۸۶:۲/۷۳۳:۳

هر که او نام کسی یافت از این درگه یافت ای برادر کس او باش و میندیش زکس
۴۱۲:۱/۱۶۴:۵

بندهٔ خاص ملک باش که با داغ ملک روزها ایمنی از شحنه و شبها زعسس
هر که او نام کسی یافت، از این درگه یافت ای برادر کس او باش و میندیش زکس
۲۸:۱/۲۴۱:۲ (فقط بیت اوّل)/۴۵:۳ (فقط بیت اوّل)/۲۵۳:۹

گرچه خوبی توسوی زشت به‌خواری منگر کاندرین ملک چو طاووس بکار است مگس
۴۳۷:۱/۲۵۷:۳

با رخ توکیست جان جز که یکی بلفضول با لب توکیست عقل جز که یکی بلهوس
۲۳۴:۶

خود تن به‌قضا در ده و خود سرکش باش جز آن نبود که تو نخواهی، خوش باش ۶۷۲:۱۰
از دوگیتی یاد کردن بیگمان آبستنی است گر همی دعوی کنی در مردی آبستن مباش
نیک بودی، از برای گفت وگوئی بد مشو مرد بودی، از برای رنگ و بوئی زن مباش ۲۴۲:۴
از باد صبا خسته شود رخسارش چون آینه کز نفس رسد زنگارش
زان ترسم اگر برهنه دارد یارش تیزی نظر خلق کند ازکارش ۴۳۳:۱۰
یک تیر به‌نام من زترکش برکش وانگه به کمان عشق سخت اندرکش
گر هیچ نشانه خواهی اینک دل و جان از توزدنی سخت و زمن آهی خوش ۱۶۳:۱
درکوی امید منزلی دارم خوش در قصّهٔ عشق مشکلی دارم خوش
تفصیل دلم چه پرسی ای جان جهان درجمله همی دان که دلی دارم خوش ۱۹۶:۱
دلی کو را تو هم جانی و هم هوش از آن دل چون شود یادت فراموش ۱۶۳:۱
هر که او را دلی و جانی بود شد به‌میدان عاشقی کویش
کشته گشتند عاشقان و هنوز نشنیدست هیچکس بویش
رحلت عاشقان زهرسوئی نیست از قصد دل مگرسویش ۲۹۵:۱۰

از رشک تو بر کنم دل و دیدهٔ خویش / تا اینت نبیند و نه آن داند بیش ۳۴:۹

ما را بمران چو سایلان از در خویش / بنگر صنما که عاشقم یا درویش ۳۷۰:۴

زین بیش مزن تو ای سنائی غم عشق / کاواره چو تو بسند در عالم عشق

بپذیر تو پند و گیر یک ره کم عشق / کز آب روان گرد برآرد غم عشق ۹۵:۲

از بس که در این دیده خیالت دارم / در هرچه نگه کنم توئی پندارم ۵۶:۷/۳۵۱:۱

بر یاد تو بی‌تو روزگاری دارم / در دیده ز صورتت نگاری دارم ۵۵۵:۳/۶۹۷:۱

گرمی‌ندهی به‌صدر حشمت بارم / باری چو سگان برون درمی‌دارم ۲۵۷:۳/۱۹۷:۱

پر آب دو دیده و پر آتش جگرم / پر باد دو دستم و پر از خاک سرم
۵۹۳:۱۰/۴۵۷،۱۸۰،۱۳۴:۸/۱۵:۷/۳۴۲:۶/۴۸۱:۱

شهریست بزرگ و من بدو درمیرم / تا خود زنم و خود کشم و خود گیرم
۷۵:۹/۲۳:۳/۴۴۳:۲/۶۰۵:۱

کی باشد کین قفس بپردازم / در باغ الهی آشیان سازم
۲۱۸:۱۰/۳۴۵:۶/۳۴۷،۷۳:۴/۱۸۶:۲/۴۸۱،۳۰۰:۱

شب آمد چو من سوگوار بغم / بجامه سیاه و به‌چهره دژم ۶۵۳:۱

گفتم که ز عشق همچو مویت باشم / همواره نشسته پیش رویت باشم

اندیشه غلط کردم و دور افتادم / من چاکر پاسبان کویت باشم ۱۶۰:۱

از دوست به‌صد جور و جفا دور نباشم / ور نیز بیفزاید رنجور نباشم

زیرا که من او را ز همه کس بگزیدم / ور زو به کسی نالم معذور نباشم ۴۴۷:۱

همه شب مردمان در خواب، من بیدار چون باشم / غنوده هر کسی با یار من بی‌یار چون باشم
۲۶:۵/۱۶۹:۴/۶۵۳:۱

من که باشم که به‌تن رخت وفای تو کشم / دیده حمّال کنم بار جفای تو کشم

بوی جان آیدم از لب که حدیث تو کنم / شاخ عزّ رویدم از دل که بلای تو کشم
۳۱:۸/۳۴۲:۶/۴۶۹:۱

چه کند عرش که او غاشیهٔ من نکشد / چون بدل غاشیهٔ حکم و قضای تو کشم
۵۹۳:۱۰/۴۵۸:۸/۴۵۹:۷/۳۴۲:۶

گه با کف پر سیمم و گه درویشم / گه با دل پر نشاط و گه دل ریشم

گه باز پس خلق و گهی در پیشم / من بوقلمون روزگار خویشم ۳۷۰:۶

جانی دارم به‌عشق تو کرده رقم / خواهیش به‌شادی کش خواهیش به‌غم
۵۸:۱۰/۲۸:۵

ار دست از آتش بود ما را ز گل مفرش بود / هرچ از تو آید خوش بود خواهی شفا خواهی الم
۷۴:۸/۴۵۴:۵/۲۰۵:۳/۱۷۹:۱

با طلعت تو شب نبود نیز به‌گیتی / با دولت تو غم نبود نیز به‌عالم ۵۵۰:۵

چشمی که ترا دید شد از درد معافی / جانی که ترا یافت شد از مرگ مسلّم
۴۷۹:۷/۵۵۰،۲۳۰:۵/۲۹۶:۳/۶۹۸:۱

جان و جهانم توئی اگرت نبینم / یکسر بدرود باد جان و جهانم ۱۰۱:۹

چون با خودم از عدم کم‌ام کم   چون با تو بوم همه جهانم
بپذیر مرا و رایگان‌دار   هرچند که رایگان گرانم ۶۶۵:۱۰
برآتش عشق جان همی عود کنم   جان بندهٔ تو، نه من همی جود کنم
چون پاک بسوخت عشق تو جان رهی   صد جان دگر به‌حیله موجود کنم ۶۱۳:۱۰/۷۷:۸
همه تنم دل گردد چو با تو راز کنم   همه جمال تو بینم چو دیده باز کنم ۳۷۹:۹
حرام دارم با دیگران سخن گفتن   کجا حدیث تو گویم سخن دراز کنم
۷۳۲:۳/۷۸۷:۱

جز با تو به‌جان و دل تکلّف نکنم   دل ملک تو شد در او تصرّف نکنم
گر جان به‌اشارتی بخواهی ز رهی   در حال فرستم و توقف نکنم
۳۰۱:۱ (فقط بیت دوم)، ۶۶۲

گر روز وصال باز بینم روزی   با او گله‌های روز هجران نکنم ۱۱۷:۵
کار دشخوارست آسان چون کنم   درد بی‌داروست درمان چون کنم
از صداع قیل و قال ایمن شدم   چارهٔ دستان مستان چون کنم ۵۹۲:۱
بی‌تو ای آرام جانم زندگانی چون کنم   چون نباشی در کنارم شادمانی چون کنم
۲۶۱:۵/۳۲۰:۲

تا زیم بندگی بند قبای تو کنم   وین سلامت همه در کار بلای تو کنم ۴۶۱:۶
آخر بسوی سعادت آید راهم   بیرون جهد از محاق روزی ماهم ۱۹۴:۱
محرم شدم به‌عشق و جهان شد مرا حرم   لبیک عاشقی زدم از جان و دل بهم ۴۰۰:۱۰
مِهر تو به‌مُهر خاتم جم ندهم   وصلت به‌دم مسیح مریم ندهم
عشقت به‌هزار باغ خرّم ندهم   یکدم غم تو به هردو عالم ندهم ۱۲۶:۹
جانان ندهم ز دست تا جان ندهم   من جان بدهم ز دست و جانان ندهم ۳۹۹:۲
اکنون باری بنقد (به‌عشق) دردی دارم   کان درد به‌صدهزار درمان ندهم
۵۰۰:۸/۴۳۸:۷/۴۲۲:۶/۷۹۵:۳/۳۹۹:۲

بر شاخ طرب هزاردستان توایم   دل بسته بدان نغمه و دستان توایم
از دست مده که زیردستان توایم   بگذار گناه ما که مستان توایم ۵۹۲:۱
ای بسا شب کز برای دیدن دیدار تو   از سگ کوی تو بر سر زخم سیلی خورده‌ایم
۴۹۷:۲

ما خود ز وجود خویش تنگ آمده‌ایم   وز روی قضا برسر سنگ آمده‌ایم
اندر گیلان گلیم بدبختی را   ما از سیهی بجای رنگ آمده‌ایم ۵۷۳،۴۱۰:۶
وصل آمد و از بیم جدائی رستیم   با دلبر خود بکام دل بنشستیم
۶۹۳:۲/۶۵۴،۴۸۱:۱

هر مرحله‌ای که بود راهی کردیم   وزآتش دل آتشگاهی کردیم
در هرچیز بتا نگاهی کردیم   دیدیم درآن نقش توآهی کردیم ۲۱۸:۳
حال دل خود ترا نمودیم و شدیم   بر درد دل اندوه فزودیم و شدیم ۸۱:۲
آنجای که ابرار نشینند نشستیم   صدگونه شراب از کف اقبال چشیدیم ۲۲۰:۸

سر جمله بدانید که در عالم پاداش — آنها که درین راه بدادیم بدیدم — ۲۸۵:۲
ما را همه مقصود به‌بخشایش حق بود — المنةلله که به‌مقصود رسیدیم
۲۲۰:۸/۲۶۹:۴/۲۸۵:۲

آن شب که من از فراق تو خون گریم — باری به‌نظاره آی تا چون گریم
هرلحظه هزار قطره افزون گریم — هر قطره به‌نوحه‌ای دگرگون گریم — ۷۳:۵
خیز یارا تا به‌میخانه زمانی دم زنیم — آتش اندر ملکت آل بنی‌آدم زنیم
هرچه اسبابست جمع آئیم و پس جمع آوریم — پس به‌حکم حال بیزاری همه برهم زنیم
۶۰:۱۰

تا کی از دون همّتی ما منزل اندر جان کنیم — رخت بربندیم از جان قصد آن جانان کنیم
شاهد «اَلاّ تخافوا» از نقاب آمد برون — سر برآری خرقه‌بازان تا که جان‌افشان کنیم ۴۲۱:۱
نه جام وجود خود نه مستم نه نیم — زیر لگد فلک نه پستم نه نیم
نه راحت جان نه درد دل وای به‌من — یارب چه کسم من که نه هستم نه نیم — ۱۶۹:۶
ماها، به کدام آسمانت جویم؟ — سروا به کدام بوستانت جویم؟ — ۴۵:۵
حورا به کدام خان و مانت جویم؟ — سرگشته منم که من نشانت جویم
۴۵:۵ (فقط بیت اول)/۴۱۸:۹
با دل همه شب حدیث تو می‌گویم — بوی تو ز هر باد سحر می‌جویم — ۲۵۶:۳/۶۵۲:۱
هرچند غریبیم و دل اندروائیم — ما چاکر آن روی جهان آرائیم — ۱۵۹:۱
سائیم عیاران و عیاران مائیم — بر دیدهٔ مشتری قدم می‌سائیم — ۲۷۹:۴
سیّارهٔ عشق را منازل مائیم — ز اشکال جهان نقطهٔ مشکل مائیم
چون قصّهٔ عاشقان بیدل خوانند — سر قصّهٔ عاشقان بیدل مائیم — ۷۶۱:۱
پویان و دوانند و غریوان به‌جهان در — درصومعهٔ وکوهان در غار و بیابان
یکسر همه محوند به‌دریای تفکر (تحیّر) — برخوانده به‌خود برهمه لاخان و لامان
۳۹۹:۲ (فقط بیت دوم)/۲۱۷:۳ (فقط بیت اوّل)،۷۷۹:۶/۵۲۸:۱۰/۲۵۹
شراب از خون و جام از کاسهٔ سر — بجای بانگ رود آواز اسبان
بجای دستهٔ گل دستهٔ تیغ — بجای قرطه بر تن درع و خفتان
۲۳۴:۹/۶۲:۴/۵۲۲:۱

امروز گذشت بر من آن سرو روان — پوشیده ز من روی فرو بسته لبان
ابر ارچه رخ مهر بپوشد ز جهان — کی گردد نور روز بر خلق نهان — ۷۶۶:۳
گفتم کجات جویم ای ماه دلستان — گفتا قرارگاه منست جان دوستان
۷۷۸:۳/۶۶۳:۲/۴۰۵:۱

گفتم قرارگاهت در جان چرا کنی — گفتا که تا نیابد از من کسی نشان
گفتم که رهنمون رهی باش پیش خویش — گفتا ز چپ و راست تو بنگر به کشتگان — ۷۷۸:۳
من پای برون نهادم اکنون زمیان — جان داند با تو و تو دانی با جان — ۳۷۱:۳
دیدیم نهان گیتی و اصل جهان — از علت و عار برگذشتیم آسان
آن نورسیه ز لانقط برتر دان — زان نیز گذشتیم نه این ماند و نه آن ۵۸:۲/۱۱۵:۱

مار نفست برسر گنج دلت ساکن شدست	سنگ جهد از عهد دل بر تارک آن مار زن	
ور کسی بیمار جانست از نهیب هزل چرخ	شربتی از جام جدّ بر جان آن بیمار زن	۹۳:۵
تا تو اندر بند رنگ و طبع و چرخ و کوکبی	کی بود جایز که گوئی دم قلندروارِ زن	۲۳۶ : ۳
چهرهٔ عذرات باید بر دروامق نشین	عشق بودردات باید گام سلمان‌وار زن	۳۲ : ۱
چون خوری می با حریفِ محرم پر درد خور	چون زنی کم با ندیم زیرک هشیار زن	۱۷۴ : ۲
هر خسی از رنگ و گفتاری بدین ره کی رسد ؟	درد باید پرده‌سوز و مرد باید گامزن	۶۳۳ : ۱۰
پای این مردان نداری جامهٔ مردان مپوش	برگ بی‌برگی نداری لاف بیخویشی مزن	۱۷۸ : ۱
ای دوست بجملگی ترا گشتم من	حقّا که در این سخن نه زرق است و نه فن	
گر تو ز خودی خود برون جستی پاک	شاید صنما بجای تو هستم من	۵۴۴ : ۳
از این زندان اگر خواهی که چون یوسف برون آئی	بدرد دوری یوسف صبوری چون زلیخا کن	۴۰۰ : ۲
جمال چهرهٔ جانان اگر خواهی که بینی تو	دو چشم سرت نابینا و چشم عقل بینا کن	۵۲ : ۱
ببینی بی‌نقاب آنگه جمال چهرهٔ قرآن	چو قرآن روی بنماید زبان ذکر گویا کن	۱۱۴ : ۱
من نیستم ای نگار تو هستم کن	یک جرعه شراب وصل بر دستم کن	
با من بنشین بخلوت و مستم کن	گر سیر شوی بنکته‌ای پستم کن	۹۵ : ۲
گر کافرم ای دوست مسلمانم کن	مهجور توام بخوان و درمانم کن	
گر درخور آن نیم که رویت بینم	باری بسر کوی تو قربانم کن	۳۹۸ : ۲/۶۵۳ : ۱
هرچه جز یار دام او بشکن	هرچه جز عشق نام او غم کن	۵۲۰ : ۸
دل را تو به‌ناز عاشقی بریان کن	وانگاه نظر ز دل بسوی جان کن	
گر زانک براه پیشت آید معشوق	این جمله به‌پیش پای او قربان کن	۶۷۵ : ۱
برگ بی‌برگی نداری لاف درویشی مزن	رخ چو عیّاران نداری جان چنان مردان مکن	۴۸۳:۲
بی کمال سوز دردی نام دین هرگز مبر	بی جمال شوق وصلی تکیه بر ایمان مکن	
درخم زلفین جان‌آویز جانان روز وصل	جز دل مسکین خون‌آلود را قربان مکن	۱۸۲:۵/۷۱۱:۱ (فقط بیت اول)
چون شفا ای دلربا از خستگی و درد تست	خسته را مرهم مساز و درد را درمان مکن	۳۴۸:۵/۳۵۸:۲
از پی مردانگی پاینده ذات آمد چنار	وز پی تردامنی اندک حیات آمد سمن	
جان فشان و راه‌کوب و رادزی و مرد باش	تا شوی باقی چو دامن برفشانی زین دمن	۴۷۹:۱
تا با خودی از چه همنشینی با من	ای بس دوری که از تو باشد تا من	
درمن نرسی تا نشوی یکتائی	کاندر ره عشق یا توگنجی یا من	۵۱۱-۵۱۰ : ۲
آمد بر من کارد کشیده بر من	گفتا که در این شهر تو باشی یا من	۱۰۶:۵/۷۱۷:۳/۲۶۱:۲
چندان ناز است ز عشق تو در سر من	تا درغلطم که عاشقی تو بر من	
یا خیمه زند وصال تو بر در من	یا درسر کار تو شود این سر من	۲۹۵ : ۳
از عشق تو این بس نبود حاصل من	کاراستهٔ وصل تو باشد دل من	۱۲۷ : ۲

صدسال برآید و بریزد دل من
هم بوی وصال تو دمد از گل من ۳۵۷:۴

درعشق تو من کیم که در منزل من
از وصل رُخت گلی دمد بر گل من

این بس نبود زعشق تو حاصل من
کاراستهٔ وصل تو باشد دل من

۵۲۹:۸/۲۹۹:۵ (فقط بیت اوّل)/۳۲۰:۹ (فقط بیت اوّل)

با خود ز پی تو جنگها دارم من
صدگونه زعشق رنگها دارم من

درعشق تو از ملامت بیخبران
برجان و جگر خدنگها دارم من

۲۲۴:۲/۵۴۹:۱ (فقط بیت اوّل)،۳۸۲:۴/۳۴۲

درمصطبه ها همیشه فراشم من
شایستهٔ صومعه کجا باشم من

هرچند قلندری و قلاشم من
تخمی به‌امید درد می‌پاشم من ۱۴۸:۸

اندوه این جهان بسرآید جز آن من
معروف شد به‌گیتی نام و نشان من ۲۳۶:۹

گر شوند این خلق عالم سربسر خصمان من
من روا دارم نگارا چون تو باشی آن من ۳۶۰:۴

دانی که سر کوی تو بُد معدن من
دانی که به‌ناکام بد این رفتن من ۵۶۳:۱

حسن تو فزون است ز بینائی من
راز تو برون است ز نادانی من ۴۶۳:۶

جان فشان و راه کوب و رادزی و مرد باش
تا شوی باقی چو دامن برفشانی زین دمن ۲۹۸:۳

ای هم تو ز تو حیران آخر چه مثالست این
ای شمع نکورویان آخر چه وصالست این

ای چون تو به‌عالم کم آخر چه کمالست این
ای شمع و چراغ ما آخر چه جمالست این ۲۴۵:۴

دوصد عالم که روحانی است آن از فرّ فضل او
دوصد گیتی که نورانیست از نور جمال او ۳۴۱:۱

هرکسی محراب دارد هرسوئی
باز محراب سنائی کوی او ۲۳۰:۱

درعشق توأم کار بدانجای رسید
کز دیدهٔ خود دریغم آید رخ او ۶۶۶:۱۰

روی ما شاد است تا تو حاضری با روی تو
جان ما خوش باد چون غایب شوی با یاد تو

ای بسا دو حقّهٔ جان غیورانت که هست
نعره‌های سر بمهر از درد بی‌فریاد تو

۳۱۴:۴/۱۰:۲ (فقط بیت اوّل)/۱۷۲:۹ (فقط بیت دوّم)

حسن را بنیادی افکندی چنان محکم که نیست
جز «ویبقی وجه ربک» نقش بر بنیاد تو ۱۷۲:۹

آرام من پیغام تو
وین پای من در دام تو ۷۱۸:۱

سرسروران بستهٔ دام تو
دل دلبران دفتر نام تو

به‌یک‌دم دوصد جان آزاد را
کند بنده یک‌دانه از دام تو

بسا عقل آسوده دل را که کرد
سراسیمه یک قطره از جام تو ۱۰:۸

جز گرد دلم گشت نداند غم تو
دربلعجبی هم بتو ماند غم تو

هرچند برآتشم نشاند غم تو
غمناک شوم گرم نماند غم تو

۹۶:۲ (فقط بیت دوم)/۴۸:۳ (فقط بیت دوم)،۷۹۴

کی خندد اندر روی من بخت من از میدان تو
کی خیمه از صحرای جانم برکند هجران تو

۹۰:۹/۷۶۳،۶۹۸:۱

آرام من پیغام تو وین پای من در دام تو
بستان شده از نام تو برجان من زندان تو ۶۹۸:۱

تا کی روم بر بوی تو در کوی جست‌وجوی تو
با مهر و گفت وگوی تو از هرسوئی جویان تو ۹۰:۹

هم تو مگر سامان کنی راهم بخود آسان کنی
درد مرا درمان کنی زان مرهم احسان تو

اکنون که نماند با توام بازاری — در دیدهٔ پنداشت زدم مسماری

۲۶۶:۷ (فقط بیت اوّل)، ۳۵۸

شهری همه بنده و رهیکان داری — عالم همه پر ز آشنایان داری

من خود چه کسم چه آید از خدمت من — تو سوخته درجهان فراوان داری — ۵۲۵:۷

با هر جانی به‌غمزه رازی داری — بر شارع هر دلی جوازی داری — ۵۷۲:۳

الا ای خوش نسیم نو بهاری — تو بوی زلف آن بت روی داری — ۳۰۶:۲

آن روی چرا به‌بت‌پرستان نبری — جلوه نکنی کفر ز دلشان نبری — ۲۷:۳

گر یک نظرت چنان که هستی نگری — نه‌بت ماند نه بت‌پرست و نه پری — ۴۶۳:۶/۱۴:۲

گر زین دل سوخته برآید شرری — در دائرهٔ ثری نماند اثری

گر پیش توام هست نگارا خطری — بردار حجاب هجر قدری نظری — ۷۳۲:۳

درسرای مرا گه‌گهی تو حلقه بزن — صواب نیست که بیگانه‌وار برگذری

وگر حدیث کنی، جز حدیث ما نکنی — وگر شراب‌خوری، جز بیاد ما نخوری — ۱۱۲:۲

از نطق به هر دهن زبانی دگری — وز لطف به هر بدن روانی دگری

در خاطر هر کسی گمانی دگری — در تو که رسد تو خود جهانی دگری — ۲۴۴:۴

رحمتی کن بر دل خلق و برون آی از حجاب — تا شود کوته ز هفتاد و دو ملّت داوری

۲۷:۳/۳۳:۱

بخت از درخان ما درآید روزی — خورشید نشاط ما برآید روزی

وز تو بسوی ما نظر آید روزی — وین اندوه ما هم بسر آید روزی — ۵۷:۲/۵۹۲:۱

اندوه غریبان بسر آید روزی — در کار غریبان نظر آید روزی — ۴۳۶:۹

جز خدمت روی تو ندارم هوسی — من بی‌تو نخواهم که برآرم نفسی — ۳۴:۱

دلداده بسی بینم و دلدار یکی — جویندهٔ یار بی‌عدد، یار یکی — ۵۱۸، ۳۲۸:۱۰

باد جوی مولیان آید همی — بوی یار مهربان آید همی — ۵۷۴:۱۰

مرا تا باشد این درد نهانی — ترا جویم که درمانم تو دانی

۴۲۱:۱۰/۴۲۳،۱۰۵،۲۷:۵/۳۵۸:۳

چندم پرسی مرا چرا رنجانی — حقا که تو حال من ز من به‌دانی — ۵۷۵، ۳۵۷:۲

از این مرگ صورت‌نگر تا نترسی — از این زندگی ترس کاکنون درآنی

از این زندگانی نخیزد — که گرگست ناید زگرگان شبانی — ۷۳-۷۲:۴

به‌هر کوئی مرا تا کی دوانی ؟ — زهر زهری مرا تا کی چشانی ؟

به‌رواندازی اوّل تو رهی را — پس آنگه بر بردشمن نشانی

وزان پس افکنی او را بغربت — به‌مزدوری شعیب و به‌شبانی

شبانی را کجا آن قدر باشد — که تو بی‌واسطه ویرا بخوانی

پس او را آوری بر طور سینا — هزاران توسخن با وی برانی

وگر گوید ز تو دیدار خواهم — جواب آید که موسیٰ لن‌ترانی

۶۵۵:۱ (فقط بیت اوّل)/۱۳۵:۶

نزدیکان را بیش بود حیرانی — کایشان دانند سیاست سلطانی — ۳۰۰:۹

بمیر ای حکیم از چنین زندگانی
کزین زندگانی چو ماندی بمانی
از این جیفهٔ کلبه مرگت رهاند
که مرگست سرمایهٔ زندگانی
کند عقل را فارغ از لاابالی
کند روح را ایمن از لن‌ترانی ۱۲۳:۴
می‌روانند آن روانیدنی
می‌ربایند آن را ربانیدنی ۳۱۳:۱۰
در خرابات نهاد خود برآسودست خلق
غمزه برهم زن یکی تا خلق را برهم زنی
۵۴۹:۲/۵۷۰:۱

وی را نتوان یافت به‌تسبیح و نماز
تا بتکده از بتان تو خالی نکنی ۷۳۷:۱
معبود خودی و عابد خویشتنی
زیرا که برای خود کنی هرچه کنی ۴۲۰:۱
گفتم صنما مگر که جانان منی
اکنون که همی نگه کنم جان منی
بی‌جان (مرتد) گردم اگر (گرتو) زمن برگردی
ای جان جهان تو کفر و ایمان منی
۷۴۰:۲/۵۰۸:۱ (فقط بیت اوّل)/۳۶:۴ (فقط بیت دوم)/۱۴۱:۵

تو لالهٔ سرخ و لؤلؤ مکنونی
من مجنونم تو لیلی مجنونی
تو مشتریان با بضاعت داری
با مشتریان بی‌بضاعت چونی ۴۳۶:۷
سر زلف عروسان را چو برگ نسترن یابی
رُخ گلبرگ شاهان را چو شاخ زعفران بینی ۳۷۶:۲
در این ره گُرمرومی‌باش تا از روی نادانی
نگرنندیشیا هرگز که این ره را کران بینی
۷۵۳:۵/۳۵۹:۴

سر آلب ارسلان دیدی ز رفعت رفته برگردون
به‌مرو آ تا کنون در گل تن الب ارسلان بینی
۳۷۶:۱۰/۳۷۷:۲

گر (ور) از میدان شهوانی سوی ایوان عقل آئی
چو کیوان در زمان خود را به هفتم آسمان بینی
۳۵۶:۲/۷۱۸:۱

ور (گر) امروز اندرین منزل ترا حالی زیانی بد
زهی سرمایه وسُودا که فردا زین زیان بینی
۳۷۶:۱۰/۴۷۲،۳۵۶:۲

وگر زین حضرت قدسی خرامان گردی از عزّت
ز دارالملک ربّانی جنیبتها روان بینی
۳۷۶:۱۰/۷۳۹:۱

الا تا کی در این زندان فریب این و آن بینی
یکی زین چاه ظلمانی برون شو تا جهان بینی
جهانی کاندرو هردل که یابی پادشا یابی
جهانی کاندرو هرجان که بینی شادمان بینی
۲۳۲:۸

به‌حکمتها قوی پر کن تو مرطاووس عرشی را
که تا زین دامگاه او را نشاط آشیان بینی ۷۳۹:۱
اگر صدبار در روزی شهید راه حق گردی
هم از گبران یکی باشی چو خود را درمیان بینی
۵۳۱:۲/۷۳۶:۱

تو خود کی مرد آن باشی که دل را بی‌هوا خواهی
تو خود کی درد آن داری که تن را بی‌هوان بینی
۵۳۱:۲

چون من دوهزار عاشق اندرماهی
می کشته شوند و بر نیاید آهی ۵۷۲:۱
گر بازآیم همی نبینم جاهی
وربگریزم همی ندانم راهی ۴۵۸:۸
یکروزه جمال خویش اگر بنمائی
پرنور شود زماه برتا ماهی ۹۰:۱۰

بخش چهارم

قسمت سوم

فهرست مصاریع عربی

مدخل

در این قسمت فهرست مصاریع عربی یکبار به ترتیب آغاز (صدور و ابتداءات) و یکبار به ترتیب پایان (عروض و اعجاز) ذکر شده است و در مقابل آن مجلد و صفحهٔ کشف‌الاسرار آمده است.

فهرست «مصرعها» به ترتیب الفبائی آغاز مصاریع
(عربی)

فهرست مصراعهای عربی به ترتیب الفبائی پایان آنها

بخش چهارم

قسمت چهارم

فهرست مصراعهای فارسی